

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky



Diplomová práce

**Sociální problém drogové závislosti a jeho dopad na
společnost**

Bc. David Hojda, DiS.

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. David Hojda, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Hradec Králové

Název práce

Sociální problém drogové závislosti a jeho dopad na společnost

Název anglicky

The social problem of drug addiction and its impact on society

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat situaci drogové závislosti v České republice, zjistit příčiny a její dopad pro společnost. Analyzovanými ukazateli budou index kriminality, věková struktura pachatelů, struktura pachatelů z hlediska pohlaví a trestné činy z hlediska jejich skutkové podstaty. Na základě provedených analýz budou navržena možná opatření zaměřená na danou problematiku.

Metodika

Data budou získána z databáze Národní protidrogové centrály, Policie České republiky, Českého statistického úřadu a z údajů Úřadu vlády České republiky. Podkladové údaje budou zpracovány metodami z oblasti časových řad.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2023-09/2024

Předložení literární rešerše: 10/2023

Sběr dat a jejich analýza: 08/2023-01/2024

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2024

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

droga, drogová závislost, protidrogová politika, index kriminality, prevence, veřejná správa, časová řada

Doporučené zdroje informací

HEJDUKOVÁ, Pavlína, 2015. Veřejné finance: teorie a praxe. Vydání první. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-298-4.

KŘÍHA, Josef, Jozef METEŇKO a Bohuslav PETR, 2020. Aktuální reflexe odhalování, dokumentování, dokazování a prevence kriminality či jiné protispolečenské činnosti. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. Studia. ISBN 978-80-7556-073-5.

NEUBAUER, Jiří, Sedlačík MAREK a Kříž OLDŘICH, 2021. Základy statistiky: Aplikace v technických a ekonomických oborech – 3., rozšířené vydání. 1. elektronické vydání. B.m.: Grada. ISBN 978-80-271-4484-6.

PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH, 2019. Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-209-4.

PROVAZNIČKOVÁ, Romana, 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Finance. ISBN 978-80-247-5608-0.

ZAPLETAL, Josef a akademie České republiky POLICEJNÍ, 2008. Prevence kriminality. 3., přeprac. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR. ISBN 978-80-7251-270-6.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 13. 6. 2023

Ing. Tomáš Hlavsa, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Sociální problém drogové závislosti a jeho dopad na společnost" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2024

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucí diplomové práce pí. Doc. Ing. Marii Prášilové, CSc., za odbornou pomoc, připomínky a cenné rady, které mi poskytla při její tvorbě.

Sociální problém drogové závislosti a jeho dopad na společnost

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou situace a příčin drogové závislosti v České republice a jejím dopadem na společnost. Klíčové zkoumané aspekty zahrnují index kriminality, věkovou a pohlavní strukturu pachatelů a charakteristiku jednotlivých trestných činů. Práce sleduje a porovnává vývoj trestné činnosti související s drogovou problematikou v letech 2013-2022 na základě dat poskytnutých Policií České republiky, Úřadem vlády České republiky, Ministerstvem vnitra České republiky a dalších relevantních zdrojů. Zaměřuje se na počet trestných činů, profil pachatelů, množství zajištěných drog a jejich tržní hodnotu, stejně jako na financování protidrogové politiky. Dále se věnuje vlivu financování protidrogové politiky na účast v preventivních programech a incidenci smrtelných předávkování. Výsledky odhalují faktory, které ovlivňují dynamiku drogové závislosti a kriminality. Na základě analýzy časových řad a predikcí práce navrhuje zvýšení financování preventivních programů zaměřených na mládež, podporu programů harm reduction, rozšíření a diverzifikaci léčebných možností pro závislé, intenzifikaci výzkumu a monitoringu trendů v oblasti drog, zlepšení spolupráce mezi institucemi a aktualizaci legislativy. Tyto kroky by měly přispět k efektivnějšímu řešení problémů spojených s drogovou závislostí a kriminalitou v České republice.

Klíčová slova: kriminalita, drogová závislost, návykové látky, protidrogová politika, protidrogová prevence, nelegální obchodování, index kriminality, veřejné rozpočty, sociální problém, časová řada.

The social problem of drug addiction and its impact on society

Abstract

The thesis deals with the analysis of the situation and causes of drug addiction in the Czech Republic and its impact on society. Key aspects examined include the crime rate, the age and gender structure of offenders, and the characteristics of individual crimes. The work tracks and compares the development of criminal activity related to drug issues from 2013 - 2022 based on data provided by the Czech Republic Police, the Office of the Government of the Czech Republic, the Ministry of the Interior of the Czech Republic, and other relevant sources. It focuses on the number of crimes, the profile of perpetrators, the quantity of seized drugs and their market value, as well as the funding of drug policy. Furthermore, it addresses the influence of drug policy funding on participation in preventive programs and the incidence of fatal overdoses. The results reveal factors that influence the dynamics of drug addiction and crime. Based on time series analysis and predictions, the work suggests increasing funding for preventive programs aimed at youth, supporting harm reduction programs, expanding and diversifying treatment options for addicts, intensifying research and monitoring of drug trends, improving cooperation between institutions, and updating legislation. These steps should contribute to more effective solutions to problems associated with drug addiction and crime in the Czech Republic.

Keywords: crime, drug addiction, addictive substances, drug policy, drug prevention, drug trafficking, crime index, public budgets, social problem, time series.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická část práce	15
3.1 Droga.....	15
3.2 Modely drogové závislosti	16
3.3 Příčiny vzniku drogových závislostí	17
3.4 Problém drogové závislosti	17
3.5 Přehled užívaných drog v České republice	18
3.6 Trestnost drogové problematiky	19
3.7 Právní vědomí	19
3.8 Protidrogová politika.....	20
3.9 Drogová prevence a rodina	23
3.9.1 Akční plán na období 2023-2025.....	25
3.10 Zákon a sociálních službách.....	28
3.11 Oblast resocializace a následné péče.....	28
3.12 Role nestátních neziskových organizací	29
3.13 K-centrum SANANIM.....	30
4 Praktická část práce.....	31
4.1 Vývoj drogové trestné činnosti	31
4.2 Struktura drogové trestné činnosti podle pohlaví a věku	35
4.3 Přehled zajištěného metamfetaminu a konopí.....	40
4.4 Přehled zajištěného kokainu a heroínu.....	44
4.5 Tržní hodnota zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou	48
4.6 Výdaje na protidrogovou politiku ze státního rozpočtu podle rezortů.....	51
4.7 Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů.....	53
4.8 Srovnání výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb.....	55
4.9 Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek	58
4.10 Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými programy	60
4.11 Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí podle skupin drog.....	62
5 Výsledky a diskuse	65
6 Závěr.....	68
7 Seznam použitých zdrojů	76

7.1	Knižní zdroje	76
7.2	Internetové zdroje:.....	77
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	81
8.1	Seznam obrázků	81
8.2	Seznam tabulek.....	81
8.3	Seznam grafů.....	82
8.4	Seznam použitých zkratk.....	82
Přílohy	84

1 Úvod

Sociální problém drogové závislosti je jedním z nejzávažnějších a nejrozšířenějších problémů, který ovlivňuje společnost od počátku lidstva až do současné doby. Tato problematika má široké spektrum dopadů na jednotlivce, rodiny a celou společnost, a představuje výzvu pro zdravotnictví, vzdělávání, právní systém a sociální služby.

Historie drogové závislosti sahá tisíce let zpět, kdy lidé začali objevovat a využívat různé látky pro své psychoaktivní účinky. Tyto látky zahrnují rostliny, jako jsou opium a konopí, stejně jako syntetické drogy, které byly vyvinuty v moderní době. Od samých počátků byly drogy často používány pro rituální účely, léčení nebo relaxaci. Nicméně, s rostoucí dostupností a popularitou drog se objevily také negativní důsledky.

Dopady drogové závislosti na společnost jsou mnohostranné. Na individuální úrovni může závislost způsobit ztrátu kontroly nad vlastním životem, což vede k poruchám duševního zdraví, zhoršení fyzického zdraví a větší pravděpodobnosti zapojení se do kriminálních aktivit. Rodiny závislých jedinců se také často ocitají v krizi, což může vést k rozpadu rodinných vztahů, dětskému zneužívání a finančním problémům.

V širším měřítku má drogová závislost také vliv na společnost jako celek. Zahrnuje zvýšenou kriminalitu, znečištění veřejných prostor, ztrátu produktivity pracovní síly a zvýšenou zátěž pro zdravotnický systém. Navíc, boj s drogovou závislostí vyžaduje významné finanční a lidské zdroje, což může omezit dostupnost dalších důležitých veřejných služeb.

V současné době existuje celosvětová snaha řešit tento problém prostřednictvím prevence, léčby a redukce škod spojených s užíváním drog. Vlády a organizace se snaží zvýšit povědomí o rizicích drogové závislosti a poskytovat léčbu a podporu pro závislé jedince. Nicméně, drogová závislost zůstává složitým problémem bez jednoduchých řešení a vyžaduje spolupráci a angažovanost celé společnosti.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce bude zaměřena na zkoumání a interpretaci indikátorů spojených s fenoménem drogové závislosti a s ní související kriminalitou v České republice ve sledovaném období 2013 až 2022. Cílem bude identifikovat a analyzovat časové trendy a jejich vzorce v oblasti drogové problematiky, posoudit efektivitu a financování současné protidrogové politiky a její dopad na společnost. V diplomové práci budou prozkoumány časové řady údajů, včetně statistik trestných činů spojených s drogami, počty pachatelů, množství a druhy zajištěných drog a zajištěné tržní hodnoty drog. Další část se bude věnovat financování protidrogové politiky, zkoumání investic do nízkoprahových programů pro osoby závislé na drogách a jejich vliv na míru smrtelných předávkování. Praktická část práce bude také zahrnovat prediktivní část, nabízející odhady možného vývoje v příštích letech, zejména v roce 2023 a 2024, v oblasti drogově motivované trestné činnosti. Cílem práce bude poskytnout náhled na problematiku drogové závislosti a kriminality v České republice, se zaměřením na hodnocení stávajících opatření a strategií.

2.2 Metodika

Data

Při interpretaci dat o drogové trestné činnosti v České republice pro roky 2013 až 2022 budou použita data z oficiálních výročních zpráv Policie České republiky, dostupných na webových stránkách <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>. Pro interpretaci financování protidrogové politiky a vlivu na smrtelná předávkování budou použita data z oficiálních výročních zpráv o stavu a věcech drog v České republice, dostupných na webových stránkách <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy>. Při hodnocení vývoje časových řad budou využity informace ze zpráv o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky, dostupných na webových stránkách <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>.

Analýza časových řad

Časové řady jsou využívány při sledování posloupností hodnot ekonomických ukazatelů, které se mění v čase. Pro analýzu dynamiky těchto ukazatelů jsou používány různé statistické postupy. Pojem časová řada označuje sled hodnot určitého ukazatele, uspořádaný podle časového průběhu, tedy od minulosti směrem k přítomnosti. Vizuální analýza chování ukazatele na grafech spolu s určením základních statistických charakteristik je jednou z hlavních metod k získání představy o charakteru procesu [1].

Mezi základní charakteristiky časových řad patří:

- **Koeficient průměrného růstu**

Průměrný koeficient růstu vyjadřuje procentuální změnu hodnoty časové řady v průměru za sledované období [2]. Koeficient průměrného růstu je dán vzorcem:

$$k' = \sqrt[n-1]{\frac{y_t}{y_1}}$$

- **Bazický index**

Bazický index, který je vždy počítán relativně ke stejnému základu, jako je například nejstarší hodnota v časové řadě původních pozorování. Při výpočtu bazického indexu je důležité určit, k jaké hodnotě ukazatele je vztahován [3]. Vzorec pro Bazický index je:

$$B_i = \frac{q_1}{q_0}$$

Trend

Trend popisuje dlouhodobý vývoj časové řady jako rostoucí, klesající nebo konstantní [3].

Trendová složka

Analýza vývoje časové řady je klíčovým úkolem analýzy. Na základě analýzy trendové funkce lze provádět prognózy budoucího vývoje časových řad (například pro následující měsíce nebo roky) [3]. V této práci jsou použity následující typy trendových funkcí:

- Lineární: $y' = a + bx$
- Kvadratická: $y' = a + bx + cx^2$

Parametry a, b, c jsou určeny metodou nejmenších čtverců ze soustavy normálních rovnic. Index determinace je standardní a často používaný ukazatel, který nám říká, jak dobře daná trendová funkce odpovídá časové řadě [3].

Index determinace:

Index determinace je bezrozměrné číslo. Čím vyšší je tento index, tím lépe daný model popisuje jev. Hodnoty blížíící se nule naznačují, že model není dobře sladěn s časovou řadou. Při výběru nejvhodnější trendové funkce je tedy nejlepší volbou ta, která má index determinace nejbližší k jedné. Vyšší index determinace znamená přesnější prognózy budoucího vývoje [3]. Vzorec pro index determinace je:

$$I^2 = 1 - \frac{\sum (y_t - y'_t)^2}{\sum (y_t - \bar{y})^2}$$

Predikce časových řad

Predikce časových řad nejsou pouze k popisu minulého vývoje, ale hlavně k předpovídání budoucího vývoje. Extrapolace je základní metodou statistického prognózování, při které se určuje trend vývoje sledované veličiny v daném časovém období. Extrapolace je nejvíce využívána při krátkodobých předpovědích, ale její přesnost klesá s delším horizontem předpovědi. Pro vhodnou trendovou funkci jsou sestaveny bodové předpovědi [3].

3 Teoretická část práce

3.1 Droga

Návykové látky, jakožto psychoaktivní chemické sloučeniny, mají dlouhou historii v interakci s lidskou společností. Mohou pocházet z různých zdrojů, buď jsou uměle vyrobené (syntetické), nebo se nacházejí přirozeně v přírodě. Důležitou kategorizací je také rozlišení podle legislativy, která určuje, zda jsou některé látky legální nebo nelegální. Dalším důležitým hlediskem je účinek těchto látek na lidskou psychiku, některé tlumí, jiné stimulují nebo mají halucinogenní vlastnosti [4].

Návykové látky lze rozdělit podle původu na dvě hlavní kategorie. První skupinou jsou látky, které jsou vytvořeny uměle v laboratoři, označované jako syntetické drogy. Mezi ně patří například amfetaminy nebo syntetické opioidy. Druhá skupina jsou přírodní látky, které se vyskytují v rostlinách nebo jiných přírodních zdrojích. Sem můžeme zařadit například morfium pocházející z opia nebo kofein z kávových bobů [4]. Podrobné rozdělení návykových látek je uvedeno v příloze č. 1.

Historie užívání psychoaktivních látek je úzce provázána s dějinami lidstva. Doklady o užívání drog sahají až do neolitické doby (8 000 - 5 000 let př. n. l.), kdy byly známy vlastnosti makové šťávy (opia), konopí (hašiš) a kokového keře (kokain). V 19. století vědci izolovali alkaloidy z různých přírodních látek, což vedlo k objevům jako morfin (1805), kofein (1820), nikotin (1828), atropin (1833), kokain (1859) a efedrin (1887). Farmaceutické společnosti ve 20. letech 20. století vyráběly léčiva obsahující alkohol, morfin, kokain, konopí a heroin a distribuovaly je po celém světě, což vedlo ke dvěma významným vlnám užívání drog na přelomu století a ve 20. letech. Legální užívání drog bylo poté omezováno mezinárodními dohodami. Po druhé světové válce byly uzavřeny mezinárodní dohody, jako je Jednotná úmluva OSN o narkotických látkách z roku 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs), která zakázala všechny drogy škodlivé pro lidi, kdy následovaly další dohody v letech 1971 a 1988, s cílem potlačit užívání drog po celém světě [5]

3.2 Modely drogové závislosti

Závislost je fyzická nebo psychická potřeba návykové látky, např. drogy nebo alkoholu. U fyzické závislosti se tělo adaptuje na užívanou látku a postupně vyžaduje stále větší množství k navození účinku, kterého bylo původně dosaženo nižšími dávkami. Návykové nebo nutkové provozování určité činnosti, např. hazardních her [6].

Biomedicínský model závislostí dominoval po dlouhá desetiletí v oblasti lékařského a psychiatrického přístupu k problému drogových závislostí. Tento model převládal zejména v době, kdy nelegální drogy se staly odborným problémem a zabývali se jimi většinou lékaři a psychiatři specializující se na nemoci nervového a duševního systému. Samotné oddělení psychiatrie od neurologie proběhlo kolem poloviny tohoto století. V biomedicínském modelu je drogová závislost vnímána jako nemoc v lékařském slova smyslu, tedy jako chorobná porucha mozkových funkcí, částečně s dědičnými dispozicemi. Považuje se za chronické onemocnění, obtížně léčitelné, s častými recidivami a možná i nevléčitelné, v tomto ohledu lze srovnat například s ischemickou chorobou srdeční nebo cukrovkou. Ačkoliv drogová závislost není úplně vyléčitelná, je léčitelná a je možné upravit stav za podmínky specifické diety, což zahrnuje trvalou abstinenci. Opětovné užívání drog je vždy recidivou nemoci. Tento model ovlivňoval také převládající léčebné metody, jako je ústavní izolace, detoxikace a léčba prací. Oblíbená byla také ambulantní léčba individuální psychoterapií [7].

Bio-psycho-sociální model představuje komplexní a celostní přístup k pochopení a léčbě závislostí. Zatímco biomedicínský model se zaměřuje pouze na biologické aspekty nemoci, bio-psycho-sociální model rozšiřuje pohled na závislosti zahrnutím psychologických a sociálních faktorů. V tomto modelu je nemoc, včetně drogové závislosti, chápána jako výsledek vzájemné interakce biologických, psychologických a sociálních faktorů během vývoje osobnosti. Důležitými pojmy jsou dispozice (genetické nebo biologické faktory, nebo i psychologické dispozice získané v dětství), zranitelnost (vyvíjející se na základě dispozic v průběhu života) a spouštěče (životní události nebo nároky vývojového období), které vedou k projevům poruchy, v tomto případě závislosti. Je stále rozvíjen a uplatňován v současných léčebných strategiích závislostí. Jeho celostní a komplexní přístup má potenciál poskytnout účinné a vědecky ověřené léčebné postupy pro pacienty či klienty, a to jak z odborného, tak i ze širšího veřejného hlediska [7].

3.3 Příčiny vzniku drogových závislostí

Klasifikace závislosti představuje rozmanité přístupy k porozumění a vysvětlení závislosti na různých úrovních, a to od jednotlivce až po celé populace nebo skupiny. Tyto teorie a modely pomáhají lépe porozumět psychologickým, sociálním a biologickým aspektům závislosti a umožňují vyvíjet léčebné postupy a prevenci [8]. Teorie na úrovni jednotlivce a populace jsou uvedeny v příloze č. 2.

Závislosti na návykových látkách představují globální problém, jehož rozsah vyžaduje intenzivní výzkum. Již po mnoho desetiletí jsou příčiny a mechanismy vzniku těchto závislostí zkoumány, s důrazem na biologické a farmakologické aspekty, které by mohly vést k efektivnější prevenci a léčbě. V posledních dvaceti letech se pozornost soustředila na studium neurobiologie drogových závislostí, a to jak pomocí experimentálních modelů na zvířecích modelech, tak prostřednictvím testování "in vitro". Nicméně, paralelně probíhá i studium těchto aspektů na lidských subjektech. Existuje několik klíčových faktorů, které se podílejí na vzniku závislostí na návykových látkách, a to droga, člověk a prostředí. Závislost na droze je komplexním bio-psycho-sociálním onemocněním, ve kterém tyto faktory vzájemně interagují a ovlivňují se. Samotné onemocnění se rozvine, když se jedinec s dispozicí k závislosti setká s návykovou látkou, která vyvolává opakující se nutkání k jejímu užívání. Tento proces je často umocněn sociálními situacemi, které zvýrazňují užití drogy (například oslavy, diskotéky atp.) [9].

Drogová závislost je komplexní a ničivý proces, který postupně ovlivňuje fyzické, psychické a sociální aspekty jedince, a má tyto fáze experimentální fáze, sociální užívání, každodenní užívání, užívání k dosažení normálu a fáze po vyléčení závislosti [10].

3.4 Problém drogové závislosti

Vzájemné ovlivňování mezi zdravím a chováním u osob s drogovou závislostí je složitým procesem, který může mít závažné důsledky na celkový život jedince. Snaha o udržení návykové látky může vést k postupnému zhoršování zdravotního stavu, sociální izolaci a finančním problémům [11].

Zdravotní aspekty závislosti: jedinec s drogovou závislostí stále pokračuje v užívání i přes rostoucí zdravotní problémy. Tento jev, známý jako ztráta kontroly, může vést k vážným důsledkům. Postupem času se objevuje celá řada fyzických symptomů, jako je

únava, neklid, ztráta koordinace a pozornosti. Závislí jedinci často trpí psychózami, které mohou zahrnovat zrakové či sluchové iluze a halucinace [11].

Ekonomické a právní dopady: finanční aspekty hrají v závislosti důležitou roli. Užívání drog je často spojeno s finančními potížemi. Osoby s drogovou závislostí utrácejí stále větší část svých prostředků na návykové látky, což může vést k dluhům a finanční nestabilitě [11].

Vliv na pracovní a vzdělávací život: dopady závislosti se také projevují v pracovním a vzdělávacím prostředí. Neustálé absence a pozdní příchody jsou častým jevem, což ohrožuje pracovní místo nebo studium. I přes potenciální ztrátu zaměstnání nebo vyloučení ze školy jedinci pokračují v užívání drogy, což ilustruje ztrátu priority a zvýšenou důležitost drogy ve svém životě [11].

Vztah s rodinou a přáteli: závislost má negativní vliv na vztahy s blízkými. Osoby se závislostí často reagují podrážděně na kritiku a obavy ohledně jejich zdravotního stavu. Sociální izolace a zhoršující se vztahy s rodinou a přáteli jsou časté. I přes výčitky svědomí a pocitování viny jedinci pokračují v užívání, protože fyzická závislost na droze je již silnější [11].

3.5 Přehled užívaných drog v České republice

Nelegální drogy představují závažný problém ve společnosti, s dopady na zdraví, sociální vztahy a celkovou kvalitu života. Podle studie ESPAD 2019 (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) a aktuálních dat k situaci užívání nelegálních drog mezi dospívajícími a dospělými v České Republice, mělo 29 % dospívajících ve věku 15–16 let zkušenost s některou z nelegálních drog, charakteristika drog a jejich užívání je uvedeno v příloze č. 3. Nejčastěji se jednalo o konopné látky (28 %) a extázi (4 %). Průměrný věk při prvním užití návykových látek se zvyšuje na 14,5 let. Tento trend odráží snahu o odložení zkušeností s drogami alespoň do určitého věku. Rozdíly mezi pohlavími se vyrovnávají, a to i v případě užívání konopných látek. Navíc dochází k nárůstu zkušeností s návykovými látkami po přechodu ze základní na střední školu. Odhaduje se, že aktuálně rizikově užívá drogy přibližně 44,9 tisíc lidí. Z tohoto počtu 34,7 tisíc lidí užívá pervitin a 10,2 tisíc lidí opioidy, s tím, že 40,5 tisíc lidí injekčně užívá drogy. Konopí pro samoléčbu užilo v posledních 12 měsících 2–3 % populace starší 15 let, což činí 190–250 tisíc osob.

Zjištění z analýzy studie ESPAD 2019 a aktuálních dat ukazují na komplexní dynamiku v užívání nelegálních drog mezi dospívajícími a dospělými v České Republice [12].

3.6 Trestnost drogové problematiky

V průběhu posledních desetiletí došlo v mnoha zemích k výrazné proměně v přístupu k otázce držení a užívání omamných a psychotropních látek. Tato témata jsou dlouhodobě zkoumána z hlediska právního, zdravotního, sociálního a morálního. V rámci tohoto trendu se také v České republice udály významné změny v trestním právu, které se týkají držení těchto látek v malém množství. Jedním z klíčových okamžiků byl začátek roku 2010, kdy nabyl účinnosti nový trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb. Ten nahradil původní trestní zákon a přinesl řadu nových ustanovení týkajících se různých aspektů trestného jednání. V rámci tohoto nového zákoníku byly upraveny i otázky spojené s omamnými a psychotropními látkami. V paragrafech § 283 až § 287 nového trestního zákoníku jsou detailně popsány a kvalifikovány skutkové podstaty jednotlivých trestných činů, které souvisí s pěstováním, výrobou, držením a distribucí omamných a psychotropních látek. To znamená, že trestní zákoník rozlišuje různé typy a závažnosti trestného jednání v této oblasti. Mnoho lidí si podle těchto informací myslí, že od roku 2010 je držení drog v malém množství v podstatě legální. Pokud se podíváme na skutečný právní rámec, zjistíme, že držení drog v malém množství může být kvalifikováno jako přestupek místo trestného činu. To znamená, že osoba, která má u sebe omamné nebo psychotropní látky v malém množství, se nemusí obávat trestního stíhání, ale stále může být postižena jako pachatel přestupku. Zároveň má policie právo drogy odebrat, a to bez ohledu na to, zda jde o přestupek nebo trestný čin. To znamená, že i když se držení drog v malém množství může zdát jako méně závažný delikt, stále to nese právní důsledky [13].

3.7 Právní vědomí

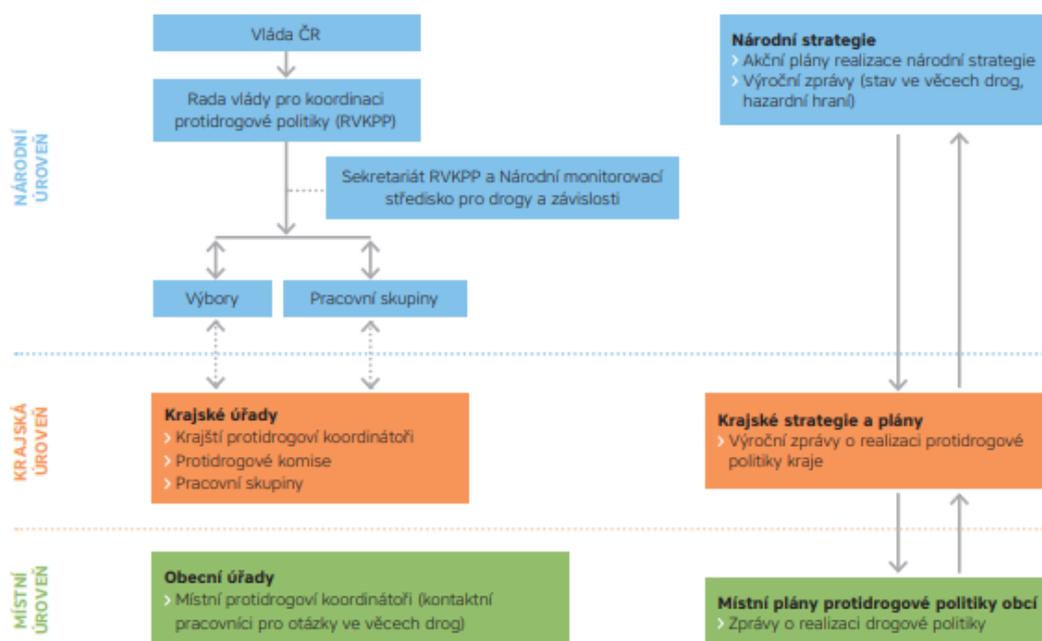
S výše uvedeným úzce souvisí právní vědomí nejen uživatelů drog, které hraje zásadní roli v orientaci občanů ve společnosti. Zatímco důraz je kladen na rozvoj přírodních věd, technologií a humanitních disciplín, právní vědomí může zůstat opomíjeno. Právě toto vážné zanedbání může mít závažné dopady na chápání práva a dodržování zákonů ve společnosti. V minulých desetiletích bylo právní vědomí silným tématem, včetně 60. a 70. let minulého století, kdy byly prováděny různé studie a výzkumy na toto téma. Nicméně

v poslední době se zdá, že právní vědomí ztrácí na významu. Aktuální situace je znepokojující, neboť nedostatečná znalost právních práv a povinností může mít závažné následky [14].

3.8 Protidrogová politika

V boji proti drogové závislosti a s cílem ochránit občany a zlepšit celkovou kvalitu života ve společnosti přijala vláda České republiky protidrogovou politiku, která je řízena a koordinována prostřednictvím Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Tato iniciativa vznikla na základě usnesení vlády číslo 643, datovaného k 19. červnu 2002. RVKPP hraje klíčovou roli v utváření strategií a opatření na snižování negativních dopadů užívání drog na společnost. Předsedou RVKPP je samotný předseda vlády, což zajišťuje značnou váhu a důležitost této problematiky v politickém spektru. Pro aktivní a efektivní řízení protidrogových opatření je v RVKPP také výkonný místopředseda, kterým je národní koordinátor pro protidrogovou politiku. Jejich společná snaha a angažovanost vytvářejí základ pro koordinaci a implementaci opatření napříč různými resorty a odvětvími. Členy RVKPP jsou zástupci klíčových ministerstev, včetně zdravotnictví, práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, vnitra, spravedlnosti, financí, obrany, zemědělství, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a pro místní rozvoj. Zastoupeny jsou i hlasové z komunit, jako jsou Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí. Zvláštní pozornost je věnována oblasti zdravotní péče a prevence, což reflektuje účast zástupců společnosti pro návykové nemoci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, České asociace adiktologů a Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republik [15], schéma protidrogové politiky je zobrazeno na obrázku č. 1.

Obrázek 1- Schéma protidrogové politiky v České republice



Zdroj: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32458/768/Informacni_letak_RVKPP.pdf

Vertikální koordinace protidrogové závislosti, s rozvojem společnosti se stále více klade důraz na prevenci a zvládnání negativních jevů, jako je užívání drog. Zákon 379/2005 Sb. v České republice stanoví, jakým způsobem se územní samosprávné celky, tedy kraje a obce, podílí na realizaci protidrogové politiky. Tento právní rámec vytváří prostor pro spolupráci mezi státními orgány, kraji, obcemi a dalšími aktéry s cílem snížit negativní dopady drogové závislosti na společnost [16].

Kraj má v samostatné působnosti důležitou úlohu v protidrogové politice. Jeho povinnosti zahrnují koordinaci a spolupráci na realizaci protidrogových opatření na svém území. To znamená aktivní spolupráci s ostatními státními orgány, orgány obcí a poskytovateli služeb v této oblasti. Kraj má také za úkol vypracovat krajskou strategii protidrogové politiky, která se stává směrným dokumentem pro plánování a realizaci opatření v této oblasti. Kromě toho kraj finančně podporuje programy protidrogové politiky a dohlíží na efektivní využití finančních prostředků. Za účelem koordinace protidrogových aktivit na krajské úrovni má kraj možnost zřídit funkci krajského protidrogového koordinátora [17].

Obce také nesou svůj podíl zodpovědnosti za protidrogovou politiku. Mají za úkol spolupracovat se státními orgány, krajem a poskytovateli služeb, aby realizovaly protidrogová opatření na svém území. V případě potřeby mohou vypracovat a přijmout místní plán protidrogové politiky ve spolupráci s orgány kraje. Samotné zastupitelstvo obce schvaluje tento plán. Obce také mohou podílet na financování protidrogových programů a sledovat efektivní využití finančních prostředků. Pokud je to nutné, mohou zřídit funkci místního protidrogového koordinátora a vytvořit iniciativní nebo poradní orgán v oblasti protidrogové politiky [17].

Zákon 379/2005 Sb. byl později novelizován. Zákon 65/2017 Sb. přinesl změny v roli územní samosprávy v protidrogové politice. V souladu s tímto zákonem mají kraje a obce nové povinnosti a možnosti pro provádění protidrogových opatření na svém území [18].

Horizontální koordinace protidrogové politiky, efektivní boj proti užívání drog vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup různých státních orgánů a aktérů. V České republice zaujímá klíčovou roli horizontální koordinace, která slouží k propojení a sladování postupů jednotlivých resortů s cílem plnit úkoly stanovené národní strategií protidrogové politiky. Od roku 2016 působí v rámci této horizontální koordinace 19 členů, kteří společně usilují o snížení negativních dopadů drogové závislosti na společnost. Horizontální koordinace má zahrnovat širokou škálu aktérů, kteří mají ve svých rukou klíčové pravomoci a zodpovědnost za různé oblasti společnosti. Mezi hlavní členy patří samozřejmě předseda Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), což je předseda vlády České republiky. Výkonným místopředsedou je národní protidrogový koordinátor a ředitel sekretariátu RVKPP. Dále jsou do horizontální koordinace zapojeni ministři z různých resortů, kteří mají svými pravomocemi vliv na různé aspekty protidrogové politiky. Patří sem ministři zdravotnictví, financí, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, vnitra, zemědělství, obrany, školství, mládeže a tělovýchovy, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Kromě toho jsou součástí horizontální koordinace i zástupci odborné veřejnosti, kteří mají hluboké znalosti a zkušenosti v oblasti protidrogové politiky. Sem patří společnost pro návykové nemoci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně (SNN), Česká asociace adiktologů (ČAA), Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS), Asociace nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí (A.N.O.) a také Asociace krajů ČR. Důležitým

aspektem horizontální koordinace je i role experta jmenovaného předsedou RVKPP. Tento odborník přispívá svým vědeckým pohledem a znalostmi k celkovému úsilí o efektivní protidrogovou politiku [19].

3.9 Drogová prevence a rodina

Drogová závislost je závažným problémem, který postihuje mnoho lidí a má značný dopad na jednotlivce i společnost jako celek. Klíčovým aspektem v boji proti drogové závislosti je prevence a léčba, které mají za cíl předejít vzniku problému a pomoci těm, kteří se už stali jeho oběťmi. Primární a sekundární prevence hrají v tomto procesu zásadní roli [20].

Primární prevence se snaží předejít vzniku drogové závislosti tím, že osvětluje rizika a poskytuje nástroje, jak se jim vyhnout. Klíčovým místem, kde by primární prevence měla začínat, je rodina. Rodiče by měli poskytovat dětem pravdivé informace o drogách a vytvářet otevřený prostor pro diskuzi o této problematice. Důležité je také vést děti k smysluplným aktivitám ve volném čase, což může pomoci zabránit jim v návaznosti na nezdravé zvyky. Kromě toho je třeba dávat dětem dostatek času, naslouchat jim, podporovat je a vést je k sebevědomí a zodpovědnosti za své chování. Ve škole je primární prevence realizována různými aktivitami, které mají za cíl osvětovou a preventivní práci mezi studenty [20]. Z hlediska prevence protiprávního chování hraje rodinné prostředí zásadní roli, jelikož představuje primární místo, kde dochází k procesům začleňování do společnosti a osvojování sociálních norem. Rodina je zodpovědná za položení základů v osobním rozvoji člověka a formuje jeho první intelektuální a emoční potřeby[21].

Sekundární prevence se zaměřuje na ty, kteří již s užíváním drog začali a potřebují pomoc při cestě zpět k zdravému životu. Jejím cílem je identifikovat problém a poskytnout adekvátní odbornou pomoc. Tento proces vyžaduje komplexní přístup a spolupráci různých odborníků. Léčba drogové závislosti je zatěžující a zahrnuje jak psychický, tak somatický aspekt. Problém drogové závislosti nevzniká náhle, ale často je důsledkem dlouhodobých vzorců chování a situací. Sekundární prevence zahrnuje vytvoření systému odborné pomoci pro uživatele drog, který obsahuje různé služby a programy podle potřeb jednotlivce. Praktičtí lékaři hrají klíčovou roli v identifikaci a odkazování pacientů na vhodné odborné služby. Léčba drogové závislosti je náročný proces, který vyžaduje čas a podporu [20].

Závislostní chování a jeho negativní dopady na společnost jsou komplexním problémem, který si vyžaduje systematický a promyšlený přístup. V tomto ohledu vstupuje na scénu nová Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027, návaznosti na úspěšnou Národní strategii protidrogové politiky na období 2010–2018. Nová strategie zohledňuje nejenom minulé úspěchy, ale také současné poznání vědecké oblasti závislostního chování. Základem tvorby této strategie byla reflexe závěrů hodnocení předchozí strategie a detailní zhodnocení aktuálního stavu vědeckého poznání týkajícího se závislostního chování. S tímto základem byla vytvořena nová strategie, která směřuje k efektivnímu řešení problémů souvisejících s návykovými látkami, patologickým hráčstvím a nadměrným užíváním technologií v moderní společnosti [22].

Významným rysem této strategie je její dlouhodobý horizont, sahající až na 9 let. Tímto způsobem strategie zajistí nejen stabilitu a kontinuitu v rámci protidrogové politiky, ale také dává prostor pro promyšlený a trvale udržitelný přístup k řešení závislostí. Národní strategie není pouze abstraktním konceptem, ale se stává klíčovým koncepčním dokumentem vlády. Její role spočívá v tom, že formuluje programové cíle a postupy, které mají za cíl předcházet a minimalizovat škody spojené s užíváním návykových látek, patologickým hráčstvím a nadměrným užíváním moderních technologií v rámci české společnosti. Strategie je konkrétněji rozpracována v akčních plánech, které definují cíle, aktivity a nástroje pro dosažení uvedených záměrů. Mezi prioritní témata, na která strategie klade důraz, patří posílení prevence a osvěty, zajištění kvalitní a dostupné sítě adiktologických služeb, účinná regulace trhů s návykovými látkami, efektivní řízení a financování protidrogových opatření, a také řešení specifických problémů jako je nadměrné užívání internetu, léčivé přípravky s obsahem psychoaktivních látek a otázka konopí a kanabinoidů [24]. Tvůrci strategie si byli vědomi potřeby odborné spolupráce. Tato strategie vznikla v úzké kooperaci s poradními orgány Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, kde se setkávali zástupci různých rezortů, krajů a odborníci z příslušných oblastí. Schválením Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 26. března 2019 získala tato strategie pevný základ pro realizaci svých cílů [7].

Nová Národní Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním na období 2019–2027 se zakládá na těchto hodnotách: demokracii, rovnosti, solidaritě, odpovědnosti, úctě k lidské důstojnosti, svobodě, právnímu státu a lidským právům. Tyto hodnoty nejsou pouhými slovy, ale směřují k praktickým opatřením

a programům, které mají zlepšit kvalitu života občanů a minimalizovat negativní dopady závislostí. Zásadním bodem této strategie je integrovaný přístup k závislostem. Strategie uznává, že různé formy závislostí mohou mít různý legislativní statut, a přesto spolu mohou vzájemně souviset. Politika vytváří propojení mezi zneužíváním legálních návykových látek, nelegálních návykových látek, hazardními hrami a novými technologiemi. Tento přístup klade důraz na diferenciaci a uznání propojenosti různých forem závislosti [24]

Vědecký základ je kamenem úspěchu této strategie. Opatření a programy jsou založeny na důkazech a kritickém hodnocení současné situace. Politika přijímá realistický přístup, kde se změny zakládají na analýze potřeb a priorit, což vede k efektivnějším a účinnějším intervencím. Důležité je také sledování a vyhodnocování účinnosti opatření, což umožňuje pružnou reakci na vývoj a nové poznatky. Zásadní je také vyvážený přístup mezi ochranou individuální svobody a zároveň ochranou celé společnosti. Politika hledá rovnováhu mezi právy jednotlivce a ochranou společnosti před negativními dopady závislostí. Stejně tak je prosazován vyvážený přístup mezi vymáháním práva a preventivními opatřeními [22].

Všemi těmito prvky se národní politika v oblasti závislostí snaží dosáhnout celospolečenského prospěchu. Přesně cílí na místa, kde jsou největší potenciální škody, a tam investuje zdroje. Děti a mladiství jsou zvláště chráněnou skupinou, jelikož jsou zranitelní vůči rizikovému chování a vývoji závislostí. Národní strategie dále zdůrazňuje koordinovaný postup na všech úrovních, posílení role samospráv, účast odborných společností a poskytovatelů služeb a sledování mezinárodního vývoje v oblasti drog. Celkově lze tuto strategii vnímat jako pevný základ pro vytvoření efektivního, vědecky ověřeného a společensky odpovědného přístupu ke snižování negativních dopadů závislostí na společnost [25].

3.9.1 Akční plán na období 2023-2025

Akční plán politiky v oblasti závislostí na období 2023–2025 reflektuje aktuální potřeby, výzvy a vědecké poznatky v oblasti prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v České republice. Tento plán se zakládá na Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a má za cíl efektivní implementaci opatření, která povedou ke snížení rizik a zlepšení kvality života občanů [26].

Posílení prevence a informovanosti:

- vzdělávací kampaně: Rozšířit a intenzifikovat vzdělávací kampaně zaměřené na osvětu o rizicích užívání návykových látek, hazardních her a nadměrného používání nových technologií.
- mladá generace: Vytvořit speciální programy prevence závislostí pro mladé lidi, včetně aktivit ve školách a online edukace [27].

Rozvoj adiktologických služeb:

- rozšíření kapacity: Zvýšit dostupnost a kapacitu adiktologických služeb v rámci všech regionů České republiky, aby byly schopny poskytovat kvalitní péči včetně terapie a rehabilitace.
- podpora výzkumu: Finančně podporovat výzkumné projekty zaměřené na nové metody léčby a prevence závislostí [27].

Regulace trhů s návykovými látkami a produkty:

- aktualizace legislativy: Přezkoumat a aktualizovat legislativní rámec týkající se návykových látek, včetně nových typů látek a nelegálního obchodu.
- transparentnost: Zajistit transparentní proces regulace trhů s návykovými látkami a hazardními hrami, zahrnující veřejnou debatu a zapojení odborníků [27].

Koordinace a financování:

- koordinace na úrovni státu: Zabezpečit efektivní koordinaci mezi ministerstvy, samosprávou a odbornými institucemi, aby politika v oblasti závislostí měla synergický účinek.
- finanční zajištění: Zajistit dostatečné finanční prostředky pro provádění opatření v rámci akčního plánu, včetně transparentního monitorování jejich využití [27].

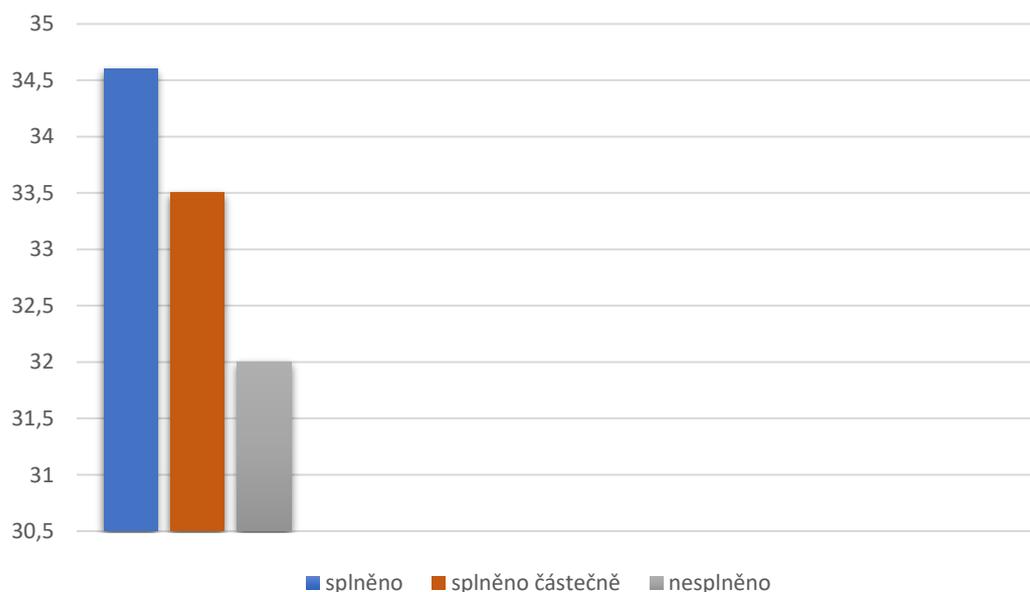
Speciální témata:

- léčivé přípravky a psychoaktivní látky: Aktualizovat pravidla pro předepisování a užívání léčivých přípravků obsahujících psychoaktivní látky s ohledem na vědecké poznatky a mezinárodní standardy.
- prevence nadužívání technologií: Rozvíjet programy zaměřené na informovanost a prevenci nadměrného užívání nových technologií, zejména mezi mladými lidmi.

- právní rámec pro konopí: Přezkoumat a případně aktualizovat legislativní postavení konopí a kanabinoidů s ohledem na aktuální mezinárodní trend a vědecké poznatky [27].

Poslední vyhodnocení splnění akčního plánu bylo prozatím provedeno u Akčního plánu na období 2019–2021, kdy byly implementovány aktivity, které zahrnovaly všechny tematické oblasti politiky týkající se závislostí, tj. nelegální drogy, hazardní hry, alkohol, tabák a nová témata stanovená v Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním na období 2019–2027. Tyto aktivity byly systematicky uspořádány do čtyř prioritních oblastí. Každá z těchto prioritních oblastí obsahovala specifické cíle, které měly být dosaženy během provádění Akčního plánu. Tyto cíle byly podnětem k realizaci konkrétních opatření a aktivit, které byly zaměřeny na řešení daných problémů v oblasti závislostí. V průběhu tohoto období byla úspěšnost splnění těchto cílů sledována a vyhodnocována. Celkově bylo dosaženo úspěšného plnění 34,6 % ze všech aktivit definovaných v rámci Akčního plánu pro období 2019–2021. Částečné splnění zaznamenalo 33,5 % aktivit, zatímco u 32 % (celkem 87 aktivit) nedošlo k dosažení stanovených cílů [28]. Vyhodnocení je graficky znázorněno na grafu č. 1.

Graf 1 - Stav plnění akčního plánu na období 2019-2021 k 31.12.2021



Zdroj: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33685/1143/Souhrnna_zprava_o_plneni_AP-2019-2021_v20220406_opr-obalka.pdf, vlastní zpracování

3.10 Zákon a sociálních službách

V dnešní společnosti existuje mnoho lidí, kteří se ocitli v nepříznivých situacích a potřebují pomoc a podporu. Zdravotní postižení, pokročilý věk či jiné nepříznivé životní okolnosti mohou znamenat potřebu zajištění péče a asistence. Právě k tomu slouží Zákon o sociálních službách oficiálně známý jako Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jenž má za úkol chránit práva a zájmy těchto lidí a zajistit jim důstojný život v rámci možností. Tento právní předpis poskytuje rámec a směrnice pro poskytování sociálních služeb a finančních příspěvků na péči. Jeho komplexní obsah se skládá z 11 částí, z nichž každá má svůj specifický význam a účel [29].

Sociální služby představují aktivitu, která spočívá v poskytování pomoci jednotlivcům, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci, přehled těchto služeb je uveden v příloze č. 4. V souladu s definicí stanovenou v zákoně č. 108/2006 Sb. jsou sociální služby zákonem definovány jako činnost nebo soubor činností, jež zabezpečují asistenci a podporu jednotlivcům s cílem dosáhnout sociálního začlenění či zabránit sociálnímu vyloučení (§ 3) [30].

3.11 Oblast resocializace a následné péče

Proces opětného začleňování jednotlivce zpět do společnosti se realizuje skrze různé institucionální formy, které podporují resocializaci osob závislých na drogách. Tyto formy zahrnují široké spektrum aktivit, od pracovní terapie a chráněných dílen až po sociální poradenství a socioterapeutické kluby. Důležité jsou též výukové programy sociálních dovedností a rekvalifikační programy. Teoretický základ pro koncept resocializace nalezneme v bio-psycho-sociálním modelu závislosti. Zatímco léčba a rehabilitace se zaměřují na fyzická a psychická poškození, resocializace nabízí možnost získání nezbytných sociálních znalostí a dovedností [31].

Hranice mezi léčbou, rehabilitací a resocializací jsou pružné. Tyto tři druhy intervencí jsou vzájemně propojené a navzájem se ovlivňují. Novým přístupem je vnímat resocializaci jako doplňkovou složku každého typu služeb během procesu uzdravování. Dříve byly resocializační programy považovány za služby následující po léčbě (detoxikace-léčba-resocializace). Avšak tyto služby mohou a měly by být poskytovány aktivním uživatelům drog, lidem ve substituční léčbě, a také lidem ve "abstinenčních"

programech. Terénní a nízkoprahová střediska (služby první linie) nyní nabízejí rozmanité resocializační aktivity. Klíčovým faktorem je adekvátnost typu služby v závislosti na individuálních potřebách a možnostech daného jednotlivce. Je například nevhodné nabízet těžce závislým aktivním uživatelům drog rekvalifikaci nebo nechráněnou práci, neboť takové služby mohou být nad rámec jejich současných možností a způsobit více škody než užítku [32].

3.12 Role nestátních neziskových organizací

Vstupem nového občanského zákoníku (NOZ) do praxe se neziskový sektor dostal do svého nového etapového rozvoje. Více než 120 změn, které s sebou NOZ přinesl, zasáhly do různých aspektů fungování neziskových organizací. Jednou z výrazných proměn se týká právního postavení obecně prospěšných společností, které bylo podřízeno změně. Zákon č. 248/1995 Sb., který reguloval obecně prospěšné společnosti, byl zrušen v den účinnosti NOZ. S nástupem NOZ zůstávají existující obecně prospěšné společnosti vázány stávajícími pravidly, ale je jim dána možnost transformace do nových právních forem, jako jsou ústavy, nadace nebo nadační fondy. Podle NOZ je nyní možné zakládat pouze ústavy, nadace, nadační fondy nebo jiné právnické osoby se statutem veřejné prospěšnosti. Tyto organizace jsou společně označovány jako "fundace," což jsou právnické osoby charakterizované majetkovým základem. Patří sem nadace, nadační fondy a ústavy. NOZ přímo definuje fundaci jako právnickou osobu vytvořenou majetkem vyčleněným pro určitý účel. Jejich činnost je úzce spojena s tímto účelem [33].

Mnohé organizace se zaměřují na pomoc zranitelným skupinám, jako jsou lidé bez domova, osoby s postižením, děti v nesnázích či starší občané. Tyto organizace často nabízejí podporu, poradenství a vzdělávání, které mohou být nedostatečně zajištěny státem. Vzdělávání a osvěta jsou také součástí role NNO. Mnohé organizace se zaměřují na šíření informací a osvětu veřejnosti ohledně důležitých témat, jako jsou zdraví, životní prostředí, lidská práva a mnohé další. Tímto způsobem přispívají k zvyšování informovanosti a vědomostí občanů. NNO rovněž často působí jako prostředníci mezi občany a vládními institucemi. Pomáhají propojovat potřeby a názory občanů s politickými procesy a rozhodováním. Tímto způsobem přispívají k demokratickému fungování společnosti a zvyšují transparentnost veřejných záležitostí. V neposlední řadě mají NNO klíčovou úlohu v humanitárních misích a při zvládnutí krizových situací. Během přírodních katastrof,

ozbrojených konfliktů či epidemií mohou tyto organizace rychle a efektivně poskytnout pomoc postiženým oblastem a lidem [34].

Financování nevládních neziskových organizací z veřejných rozpočtů obvykle nepodléhá nárokům a financování mechanismy pro tyto entity se často skládají z různých zdrojů, přičemž důležitý vliv má sektor soukromých subjektů [30].

3.13 K-centrum SANANIM

Jako příklad nestátní neziskové organizace lze uvést kontaktního centrum organizace SANANIM, která klade důraz na minimalizaci rizik spojených se závislostním chováním a na zlepšení zdravotního a sociálního stavu cílových skupin. Hlavním záměrem tohoto kontaktního centra je snížit zdravotní a sociální rizika u osob užívajících psychoaktivní látky, a tím zároveň ochránit zbytek společnosti, který není postižen užíváním drog. Služba se řídí veřejno-zdravotnickým přístupem, tedy přístupem založeným na intervencích směřujících k ochraně zdraví veřejnosti [35].

Kontaktní centrum SANANIM má za cíl provádět intervence na základě mezioborového a mezisektorového přístupu, což zahrnuje spolupráci s různými odborníky z oblasti psychiatrie, psychologie, sociální práce, adiktologie, ošetrovatelství, pedagogiky a dalšími. Služba je zasazena do bio-psycho-socio-spirituálního modelu závislostního chování a závislosti, respektuje východiska oboru adiktologie a využívá přístup založený na důkazech. Kontaktní centrum SANANIM k srpnu 2023 registrovalo 5 479 klientů, poskytlo 2904 poradenství a vydalo 1 516 645 injekčních setů [36].

4 Praktická část práce

Současný stav drogové situace v České republice lze shrnout tak, že je patrný pokles užívání drog mezi dětmi a mládeží, zejména co se týče konopných látek. Naopak, užívání drog mezi dospělou populací se zdá být stabilní, s konopnými látkami jako nejčastěji užívanými drogami. Zajímavým vývojem je rostoucí množství zajištěného kokainu [37]. V rámci tohoto kontextu se praktická část diplomové práce zaměří na vývoj u nerozšířenějších drog v České republice, které zahrnují metamfetamin, konopí, heroin a kokain.

Zákonodárství rozlišuje mezi drogovými trestnými činy a přestupky spojenými s drogami. Trestné činy zahrnují držení, výrobu, nakládání s drogami a nedovolené pěstování, zatímco některá jednání spočívající v držení malých množství drog pro osobní potřebu jsou postihována jako přestupky. Pro diplomovou práci budou použita data týkající se trestných činů, protože poskytují jasnější a přesnější informace o závažnosti a rozsahu drogové problematiky. Tato data jsou také lépe dokumentována a strukturována pro analýzu časových řad v drogové kriminalitě. Naopak, data o přestupcích mohou být méně konzistentní a těžší k určení vývoje, zejména pokud jde o srovnání trendů a efektivity protidrogové politiky.

4.1 Vývoj drogové trestné činnosti

Česká republika slouží nejen jako destinace pro dovoz nelegálních drog, ale rovněž jako místo jejich výroby. Zdejší výroba se soustředí především na metamfetamin známý jako pervitin a na pěstování marihuany, jak pro osobní, tak pro komerční účely. Výroba opioidů pro vlastní spotřebu je v ČR spíše vzácností, avšak občas dochází k sezónnímu sběru a zpracování surového opia z máku. Prodej drog prostřednictvím internetu, včetně veřejně přístupných webů a částí internetu dostupných speciálním softwarem (Darknet), hraje významnou roli, přičemž distribuce často využívá poštovních a kurýrních služeb a platby jsou realizovány v kryptoměněch [38]. Darknet odkazuje na část internetu, která není přístupná prostřednictvím běžných vyhledávačů a vyžaduje speciální software, konfigurace nebo autorizaci pro přístup. Jedním z nejznámějších nástrojů pro přístup na darknet je síť Tor, která anonymizuje uživatele a jejich online aktivity, čímž jim umožňuje procházet internet s větším soukromím a bezpečností, což znesnadňuje odhalování drogové trestné

činnosti orgánům činným v trestním řízení [39]. V posledních letech se k distribuci drog stále více využívají různé aplikace, jako je například Telegram. Statistiky Národní protidrogové centrály odhalují počty realizací (zásahů) a zadržených pachatelů v rámci Policie ČR. Statistická data jsou interpretována v tabulce číslo 1, která poskytuje komplexní přehled o vývoji počtu realizací a počtu pachatelů drogové trestné činnosti v České republice v letech 2013 až 2022. Data byla následně přepočtena s využitím bazického indexu na procenta, výchozím bazickým obdobím je rok 2013. Údaje o zadržených osobách jsou shromažďovány v databázích Národní protidrogové centrály, Policejního prezidia a Ministerstva spravedlnosti, přičemž nejčastěji jde o osoby spojené s výrobou a distribucí pervitinu a marihuany.

V kontextu odhalování trestné činnosti v rámci policejních zásahů se termín "realizace" týká kroků podniknutých Policií České republiky k zatčení pachatelů trestné činnosti. Tento postup zahrnuje důkladnou přípravu, odbornou realizaci a přísné dodržování zákonů a vnitřních předpisů při provádění zatýkání, kdy na tento postup navazují například domovní prohlídky, sdělení obvinění, výslechy či návrhy na podání vzetí do vazby.

Tabulka 1 - Vývoj a predikce drogové trestné činnosti v ČR za období 2013 – 2024

Rok	Realizace drogové trestné činnosti		Pachatelé drogové trestné činnosti	
	Počet	Bi (%)	Počet	Bi (%)
2013	3241	100	3722	100
2014	3588	110,71	3931	105,62
2015	3544	109,35	3762	101,07
2016	3034	93,61	3688	99,09
2017	3899	120,3	3677	98,79
2018	4100	126,5	3635	97,66
2019	3926	121,14	3890	104,51
2020	3255	100,43	3317	89,12
2021	3098	95,59	3146	84,52
2022	3167	97,72	3418	91,83
2023	-	84,60	-	83,73
2024	-	73,09	-	79,60

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

V tabulce číslo, lze pozorovat, že v roce 2014 došlo k významného nárůstu v počtu realizací v rámci drogové trestné činnosti, který dosáhl hodnoty přesahující výchozí bazický rok o 10,71%. V témže roce se také zvýšil počet pachatelů o 5,62 %. Podobný vývoj pokračoval i v roce 2015. V roce 2017 však došlo k prudkému nárůstu počtu realizací

drogové trestné činnosti o 20,3 %, zatímco počet pachatelů se mírně snížil na 98,79 %. Zajímavým rokem byl rok 2018, kdy byl zaznamenán nejvyšší počet případů za celé sledované období, když počet realizací drogové trestné činnosti dosáhl o 26,5 % více oproti roku 2013. V tomto roce, přestože byl počet případů nejvyšší, počet zadržených pachatelů klesl na 97,66 %. V roce 2019 byl vývoj realizací drogové trestné činnosti podobný, zatímco se počet zadržených pachatelů zvýšil na 104,51 %. Od roku 2021 se vývoj postupně snižuje, a to jak v počtu realizací drogové trestné činnosti, který klesl na 95,59 % a následně na 97,72 % v roce 2022 oproti roku 2013, tak v počtu pachatelů, kde došlo k poklesu na 84,52 % v roce 2021 a následnému mírnému zvýšení na 91,83 % v roce 2022.

Na základě vývoje z tabulky číslo 1, lze konstatovat několik klíčových bodů, které měly vliv na pozorované vývoje v počtu realizací drogové trestné činnosti a počtu zadržených pachatelů. V letech 2017 až 2018 drogy marihuana a metamfetamin zůstávaly mezi nejvíce rozšířenými drogami, přičemž rozsáhlá výroba a distribuce těchto drog pokračovala jak na mezinárodní, tak na národní úrovni. Aktivita pachatelů, mezi kterými převládaly organizace s vietnamskými kořeny, byly zaměřeny na uspokojení zvýšené zahraniční poptávky po metamfetaminu a marihuaně, což významně ovlivňovalo mezinárodní postavení České republiky, zejména ve vztahu k sousedním zemím. Tyto skupiny byly často spojeny s příhraničními oblastmi, kde byla odhalena většina velkoobjemových laboratoří. V roce 2016 a 2017 došlo k přesunu výroby drog na území celé České republiky a v některých případech i do Polska a dalších evropských lokalit, především do Skandinávie. Z hlediska vymáhání práva došlo k nárůstu počtu zadržených pachatelů za primární drogovou kriminalitu, přičemž největší koncentrace tohoto druhu trestné činnosti byla zaznamenána ve velkých městských aglomeracích ve středních a severozápadních Čechách a na severní Moravě. Vývoj v letech 2017 až 2019 vykazoval rostoucí tendenci. Drogová kriminalita byla vnímána jako trestná činnost vyhledávaná, a tento vývoj bylo možné připsat tomu, že policie České republiky pokračovala v úspěšném potírání drogové kriminality, která zůstávala její prioritou. Na tuto oblast byly vynakládány významné síly a prostředky [40].

V období let 2020 až 2022 se Policie České republiky potýkala s výrazným poklesem počtu realizací a zadržení pachatelů drogových trestných činů, což lze připsat několika klíčovými faktory. Pandemie covid-19 zasáhla celou společnost, včetně orgánů trestního řízení, a měla značný dopad na běžnou činnost. Opatření zavedená k omezení šíření viru, jako jsou karantény a omezení pohybu, vedla k bezprecedentnímu snížení mobility

obyvatelstva. Tato situace přispěla k nejnižší úrovni kriminality zaznamenané v moderní historii České republiky, jelikož menší počet lidí na veřejnosti přirozeně snížil příležitosti pro páchaní trestných činů. Zároveň došlo k adaptaci metod pachatelů, zejména v oblasti drogové kriminality. Část produkce metamfetaminu byla přesunuta za hranice země, což spolu s rozvojem mezinárodní přepravy a obchodováním v kyberprostoru ztížilo policejní práci v tomto segmentu. Online platformy jako je Telegram nebo Darknet se staly hlavními kanály pro distribuci drog, čímž se zvýšila anonymita obchodníků s drogami a komplikovalo se odhalování a zadržování pachatelů. Zvýšené využívání poštovních a kurýrních služeb pro pašování drog rovněž představovalo výzvu pro orgány činné v trestním řízení. Dopady pandemie, které přetrvávaly i do roku 2022, společně s dalšími mezinárodními událostmi, jako byl konflikt na Ukrajině, dále ovlivnily distribuční cesty nelegálních látek. To vše vedlo k posunu výroby drog, zejména metamfetaminu, do zahraničí, kde pachatelé čelili nižším sankcím než v České republice. Tento vývoj, spolu s rostoucím využíváním skrytých částí internetu pro obchod s drogami, ztěžoval policejní práci v oblasti odhalování a zadržování pachatelů drogových trestných činů [40] [38].

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u realizací je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,0162, což naznačuje, že lineární model vysvětluje pouze 1,62 % variability dat, což je velmi nízká hodnota. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,3689, což znamená, že tento model vysvětluje skoro 37 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření realizací pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

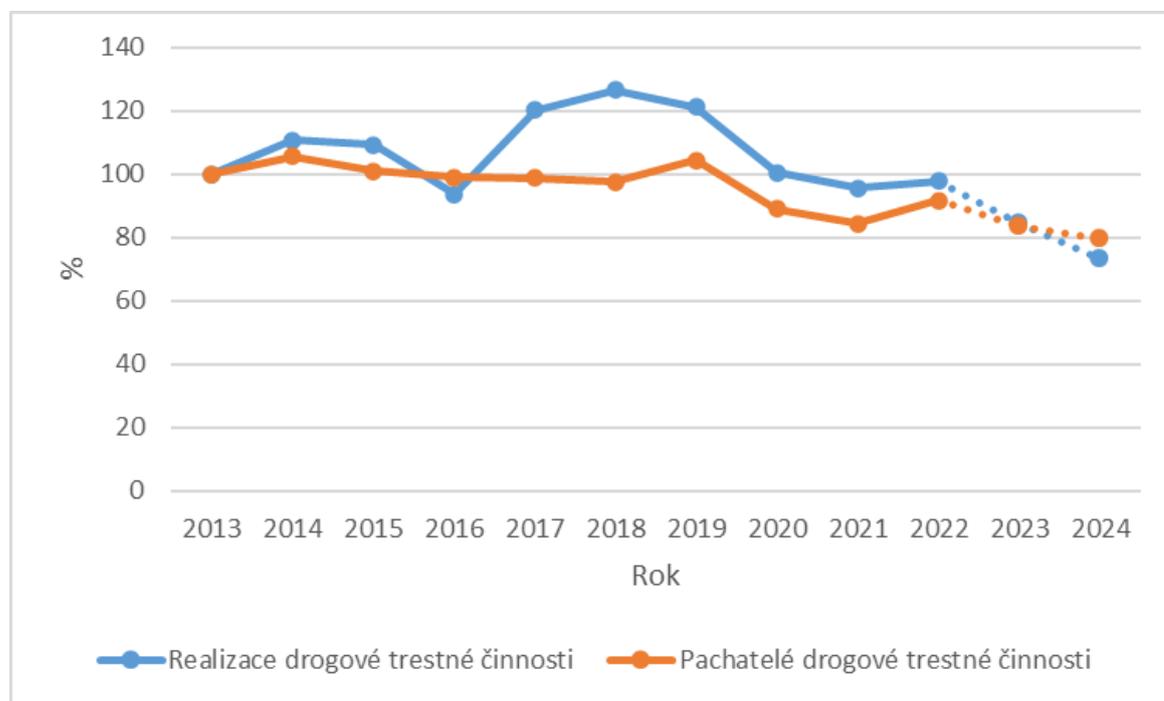
$$y' = -3734773,767 + 3702,990068 \times X - 0,917840909 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u pachatelů je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,5245, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 52 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,5817, což znamená, že tento model vysvětluje 58 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření pachatelů pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -852802,3401 + 847,1143561 \times X - 0,210340909 \times X^2$$

Predikovaný vývoj pro roky 2023 a 2024 naznačuje pokračování vývoje snižování počtu realizací drogové trestné činnosti i počtu pachatelů, který byl pozorován v předchozích letech, vývoj je znázorněn v grafu číslo 2. V roce 2023 se očekává, že počet realizací drogové trestné činnosti klesne na 84,60 % a počet pachatelů na 83,73 % ve srovnání s bazickým rokem 2013. V roce 2024 predikce ukazuje další pokles, kdy počet realizací drogové trestné činnosti by měl klesnout na 73,09 % a počet pachatelů na 79,60 % ve srovnání s rokem 2013. Výpočet kvadratické trendové funkce v Microsoft Excel je uveden v příloze č. 6.

Graf 2 – Vývoj a predikce (Bi) drogové trestné činnosti v ČR za období 2013 – 2024 (v %)



Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

4.2 Struktura drogové trestné činnosti podle pohlaví a věku

Struktura drogové trestné činnosti podle pohlaví a věku osvětluje dynamiku a rozsah drogové trestné činnosti v České republice. Tabulka číslo 2, která je v této kapitole prezentována, poskytuje kvantitativní přehled o vývoji počtu pachatelů drogové trestné činnosti v letech 2013 až 2022, přičemž se zaměřuje na rozložení podle pohlaví a věku. Údaje jsou prezentovány v procentuálním vyjádření k bazickému roku 2013, což umožňuje lépe porozumět relativním změnám v čase.

Termíny mladistvý a nezletilý mají specifické definice, které jsou v právním kontextu důležité pro určení způsobilosti k právním úkonům a odpovědnosti za trestné činy. Termín mladistvý v českém právním řádu označuje osobu, která dosáhla věku 15 let, ale ještě nedovršila věku 18 let. Mladiství jsou již způsobilí nést trestní odpovědnost za své přečiny, ale soudy s nimi nakládají odlišně oproti dospělým, přihlížejí k jejich nižšímu věku a možnostem resocializace. Nezletilou je osoba, která ještě nedosáhla věku 15 let a v českém právním systému není trestně odpovědná podle trestního zákoníku (zákon číslo 40/2009 Sb.).

Tabulka 2 - Vývoj a predikce drogové trestné činnosti ve struktuře pachatelů podle pohlaví a věku za období 2013 – 2024 (v %)

Rok	Muži		Ženy		Mladiství		Nezletilí	
	Počet	Bi (%)	Počet	Bi (%)	Počet	Bi (%)	Počet	Bi (%)
2013	3183	100	539	100	107	100	40	100
2014	3320	104,3	611	113,36	103	96,26	20	50
2015	3194	100,35	568	105,38	115	107,48	44	110
2016	3151	98,99	517	95,92	129	120,56	56	140
2017	3083	96,86	594	110,2	116	108,41	35	87,5
2018	3093	97,17	542	100,56	137	128,04	48	120
2019	3321	104,34	569	105,57	130	121,5	36	90
2020	2820	88,6	497	92,21	86	80,37	35	87,5
2021	2638	82,88	508	94,25	68	63,55	22	55
2022	2902	91,17	516	95,73	91	85,05	25	62,5
2023	-	82,93	-	89,4	-	49,41	-	28,13
2024	-	78,85	-	85,55	-	26,98	-	0,69

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnni-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

V tabulce číslo 2 lze pozorovat, že v roce 2014 došlo k nárůstu počtu mužů o 4,3 % oproti bazickému roku 2013. U žen byl nárůst ještě výraznější a dosáhl 13,36 %. U mladistvých došlo v tomto roce k poklesu o 3,74 %, zatímco u nezletilých byl zaznamenán pokles o polovinu na 50 % z roku 2013. V roce 2015 bylo pozorováno mírné zvýšení počtu mužů na 100,35 % a u žen na 105,38 % z bazického roku. U mladistvých se počet zvýšil na 107,48 % a u nezletilých dokonce na 110 % oproti roku 2013. V roce 2016 pokračoval pokles u mužů na 98,99 % a u žen na 95,92 % z hodnot roku 2013. Mladiství však vykázali výrazný nárůst na 120,56 % a nezletilí na 140 % oproti bazickému roku. V roce 2017 se počet mužů snížil na 96,86 % a počet žen vzrostl na 110,2 % oproti roku 2013. Počet mladistvých se držel nad bazickou hodnotou na 108,41 %, avšak u nezletilých došlo k poklesu na 87,5 % z roku 2013. Rok 2018 zaznamenal u mužů mírné zvýšení na 97,17 %, zatímco u žen byl

počet téměř stabilní s 100,56 % oproti roku 2013. U mladistvých byl zaznamenán výrazný nárůst na 128,04 % a u nezletilých na 120 %. V roce 2019 došlo u mužů k nárůstu na 104,34 % a u žen na 105,57 % z hodnoty roku 2013. Mladiství měli počet 121,5 % a nezletilí pokles na 90 %. V letech 2020 až 2022 byl zaznamenán pokles ve všech kategoriích. V roce 2020 klesl počet mužů na 88,6 %, žen na 92,21 %, mladistvých na 80,37 % a nezletilých na 87,5 % oproti roku 2013. V roce 2021 došlo k dalšímu poklesu, kdy muži dosáhli 82,88 %, ženy 94,25 %, mladiství 63,55 % a nezletilí 55 % oproti bazickému roku. V roce 2022 se počet mužů zvýšil na 91,17 % a žen na 95,73 % z roku 2013. Počet mladistvých byl 85,05 % a nezletilých 62,5 %. Pro roky 2023 a 2024 nejsou údaje dostupné.

V letech 2016 až 2019 lze z dat sledovat vývoj trestné činnosti v oblasti pohlaví a věku. Muži v tomto období představovali většinu pachatelů, zatímco ženy tvořily menší podíl. Vývoj kriminality spáchané mládeží ukazuje na nárůst v počtu mladistvých pachatelů. Mladiství páchali trestné činy často ve skupinách či s dalšími spolupachateli, avšak nebyly výjimkou ani delikty jednotlivců. V těchto letech byla zaznamenána i aktivita mládeže v kyberprostoru již od raného věku. Vnímání práva a povědomí o trestních souvislostech je mezi mládeží na nízké úrovni, což může přispívat k jejich trestné aktivitě. Je zvláště znepokojivé, že největší podíl trestné činnosti pochází z řad dětí z výchovných ústavů, a to nejen během pobytu v těchto zařízeních, ale také po jejich útěku či po opuštění ústavu. Dále jsou zmiňovány děti z dysfunkčních rodin nebo rodin sociálně slabších vrstev, kde výchova není prioritou. Motivací k těmto činům bývá často závislost na omamných a psychotropních látkách. Dále je důležité zdůraznit proměnlivost situace u nezletilých, jejichž trestná činnost byla méně předvídatelná a více ovlivněná okamžitými podněty než u mladistvých. Nezletilí se dopouštěli trestných činů pod vlivem okolí, napodobováním chování starších nebo z důvodu nedostatečného povědomí o důsledcích svých činů [40].

V období let 2020 až 2022 lze v tabulce číslo 2 sledovat pokles ve struktuře pachatelů drogové trestné činnosti v České republice z hlediska pohlaví a věkových kategorií. Vývoj v těchto letech byl ovlivněn mimořádnými okolnostmi, především pandemií covid-19, která měla značný dopad na společnost i na činnost orgánů činných v trestním řízení. Celkově je patrný výraznější dopad pandemie a souvisejících opatření na mladistvé a nezletilé, což bylo dáno jejich zvýšenou závislostí na sociálních strukturách. Na druhé straně, rozdíly mezi muži a ženami v reakci na pandemii odráží větší adaptaci žen na nové změněné podmínky v rámci drogové situace v České republice.

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u mužů je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,5176, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 51,76 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,5681, což znamená, že tento model vysvětluje skoro 57 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u mužů pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -824207,4213 + 818,8027273 \times X - 0,203333333 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u žen je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,3193, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 31,93 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,3707, což znamená, že tento model vysvětluje 37,07 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u žen pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -852911,7361 + 846,9413485 \times X - 0,210227273 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u mladistvých je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,1842, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 18,42 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,5589, což znamená, že tento model vysvětluje skoro 56 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u mladistvých pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -6622335,559 + 6567,894917 \times X - 1,62844697 \times X^2$$

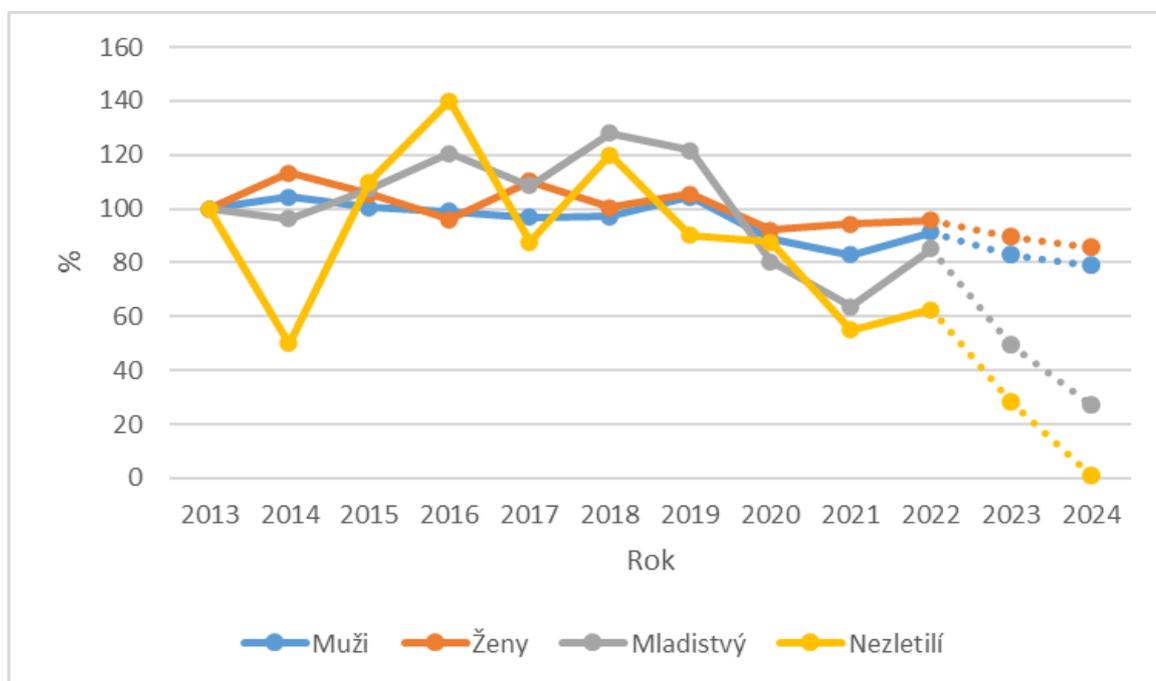
Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u nezletilých je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,1147, což naznačuje, že lineární model vysvětluje pouze 11,47 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,4014, což znamená, že tento model vysvětluje 40 % variability dat.

Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u nezletilých pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -8203374,807 + 8135,551136 \times X - 2,017045455 \times X^2$$

V roce 2023 se předpovídá, že počet mužů zapojených do drogové trestné činnosti poklesne na 82,93 % výchozího bazického roku. Pro ženy se odhaduje pokles na 89,4 %. U mladistvých je očekáván výraznější pokles na 49,41 % a u nezletilých dokonce na 28,13 % hodnoty z roku 2013. V roce 2024 se predikuje další pokles v těchto trendech, kdy muži by měli dosáhnout 78,85 %, ženy 85,55 %, mladiství 26,98 % a nezletilí poklesnou na pouhých 0,69 % hodnoty z roku 2013, což naznačuje významný úbytek v zapojení těchto věkových skupin do drogové trestné činnosti. Vývoj od výchozího bazického roku 2013 je graficky znázorněn v grafu číslo 3.

Graf 3 - Vývoj a predikce (Bi) drogové trestné činnosti ve struktuře pachatelů podle pohlaví a věku za období 2013 – 2024 (v %)



Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

4.3 Přehled zajištěného metamfetaminu a konopí

V České republice dominuje mezi nejčastěji užívanými psychotropními látkami metamfetamin společně s marihuanou. Trh s metamfetaminem vykazuje stabilní charakteristiku, kde maloobjemové laboratoře s produkcí do 50 gramů uspokojují místní poptávku. Naopak, velkoobjemová výroba metamfetaminu je většinou spojena s vietnamsky mluvícími organizovanými skupinami, které směřují své produkty primárně k exportu, často ve formě krystalů. Část produkce se realizuje mimo hranice České republiky, zvláště v Nizozemsku a jiných evropských zemích, odkud se následně část vrací zpět. Marihuana, nejčastěji vypěstovaná z konopí, je také široce užívána. Český trh je z velké části pokryt domácím pěstováním konopí v malých venkovních nebo indoor pěstírnách, zatímco velkokapacitní pěstírny jsou na ústupu. Tyto byly tradičně spojeny s vietnamskými skupinami. Indoor pěstírny naopak využívají pokročilé metody a technologie pro optimalizaci růstu a produkce THC, psychoaktivní složky konopí. Tyto zařízení jsou navrženy tak, aby minimalizovaly detekci, což komplikuje jejich odhalení bezpečnostními složkami. Také je zaznamenán rostoucí počet jednotlivců, kteří odkupují marihuanu od malých pěstitelů a dále ji distribuují ve větším měřítku, jak na českém trhu, tak do zahraničí, včetně Slovenska, Polska, Maďarska, Rakouska, Velké Británie a Severního Irsku, zatímco vývoz do Německa klesá [40]. Tento vývoj je dokumentován v tabulce číslo 3, kde jsou prezentována množství zajištěného metamfetaminu, počet laboratoří na výrobu metamfetaminu, množství sušiny konopí a celkový počet zajištěných rostlin konopí.

Tabulka 3 - Přehled a predikce zajištěného množství metamfetaminu, varen a konopí za období 2013 – 2024

Rok	Metamfetamin		Varny		Cannabis sušina		Cannabis rostliny	
	Množství (g)	Bi (%)	Počet	Bi (%)	Množství (g)	Bi (%)	Počet	Bi (%)
2013	69137	100,00	539	100,00	735362	100,00	73639	100,00
2014	50238	72,66	611	113,36	569564	77,45	77685	105,49
2015	107363	155,29	568	105,38	655055	89,08	30770	41,78
2016	90718	131,21	517	95,92	722107	98,20	57660	78,30
2017	93256	134,89	594	110,20	1094601	148,85	54392	73,86
2018	106155	153,54	542	100,56	948015	128,92	23334	31,69
2019	27576	39,89	569	105,57	546339	74,30	26925	36,56
2020	29602	42,82	497	92,21	655130	89,09	15990	21,71
2021	33403	48,31	508	94,25	1368537	186,10	17237	23,41
2022	41916	60,63	516	95,73	926737	126,02	15671	21,28
2023	-	5,78	-	89,40	-	148,29	-	14,65
2024	-	43,89	-	85,56	-	157,24	-	12,30

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

V tabulce číslo 3 je zaznamenán vývoj v oblasti zajišťování metamfetaminu a varen, stejně jako sušeného a rostlinného cannabis mezi lety 2013 až 2022. Vývoj je prezentován k výchozímu bazickému roku 2013. V roce 2014 došlo k poklesu zajištěného množství metamfetaminu o 27,34 % oproti referenčnímu roku. Počet varen se naopak zvýšil o 13,36 %. U sušeného cannabis byl zaznamenán pokles o 22,55 % a u rostlinného cannabis nárůst o 5,49 % ve srovnání s rokem 2013. V roce 2015 bylo zajištěno o 55,29 % více metamfetaminu než v referenčním roce a počet varen se zvýšil o 5,38 %. Množství sušeného cannabis kleslo o 10,92 % a počet rostlinných cannabis se snížil o 58,22 % oproti roku 2013. Rok 2017 přinesl nárůst zajištěného množství metamfetaminu o 34,89 % a počet varen se zvýšil o 10,20 %. Sušené cannabis vzrostlo o 48,85 %, ale počet rostlinného cannabis klesl o 26,14 % v porovnání s rokem 2013. V roce 2018 byl zaznamenán další nárůst zajištěného množství metamfetaminu o 53,54 % a počet varen byl vyšší o 0,56 % ve srovnání s rokem 2013. Množství sušeného cannabis bylo vyšší o 28,92 %, zatímco počet rostlin klesl o 68,31 % oproti bazickému roku. V roce 2021 došlo k poklesu zajištěného množství metamfetaminu o 51,69 % a počet varen se snížil o 5,75 % v porovnání s rokem 2013. U sušeného cannabis byl zaznamenán výrazný nárůst o 86,10 %, ale počet rostlinného cannabis poklesl o 76,59 % oproti referenčnímu roku. V posledním sledovaném roce 2022 byl zaznamenán nárůst zajištěného množství metamfetaminu o 39,37 % a mírný pokles počtu varen o 4,27 % ve srovnání s rokem 2013. Množství sušeného cannabis bylo vyšší o 26,02 %, avšak počet rostlinného cannabis poklesl o 78,72 % oproti bazickému roku.

V období mezi lety 2014 a 2019 byla v České republice zaznamenána výrazná aktivita související s výrobou a distribucí drog, zejména metamfetaminu a konopí. Tento trend začal v roce 2014, kdy se zvýšil objem výroby metamfetaminu a došlo k jeho širší komercializaci. Hlavními prekurzory pro výrobu byly léky s obsahem pseudoefedrinu, často nelegálně dovážené z Polska. Organizované zločinecké skupiny, zvláště ty vietnamského původu, se zapojily do vytváření flexibilních produkčních a distribučních sítí. Současně došlo k nárůstu průmyslového pěstování konopí, které bylo často organizováno s cílem exportu do sousedních zemí. V roce 2015 se trend rozšiřování výroby metamfetaminu udržel, s častými změnami výrobních míst a využíváním pronajímaných objektů. Pěstování a distribuce konopí rovněž pokračovaly ve svém růstu, ačkoli byl zaznamenán mírný pokles v počtu odhalených pěstíren a zajištěných rostlin. Organizované skupiny využívaly sofistikované techniky k maximalizaci výnosů a rozšiřovaly své operace. V roce 2016 byla

situace ve výrobě a distribuci metamfetaminu stále charakterizována komercionalizací a rozšiřováním, s významným podílem vietnamských kriminálních skupin. Problém s nebezpečným odpadem a kontaminací prostředí při výrobě zůstával. Boj s nelegálním pěstováním konopí pokračoval, přičemž policie a bezpečnostní složky zasahovaly proti rozsáhlým pěstírnám, zejména ve skrytých vnitřních prostorech. V roce 2017 byla drogová scéna relativně stabilní, s pokračujícím trendem velkoobjemové produkce a distribuce obou drog. Vietnamské skupiny si udržely významný vliv na mezinárodní obchod s drogami, a produkce se často přesouvala, což komplikovalo úsilí o její potlačení. I přes pokračující snahu policie bylo nelegální pěstování konopí stále rozšířené. Rok 2018 přinesl další výzvy v podobě mezinárodní přepravy a obchodu v kyberprostoru. Přesun výroby metamfetaminu do zahraničí, zejména do Polska, Německa a Nizozemí, vyžadoval mezinárodní spolupráci. Organizované zločinecké skupiny pokračovaly v pěstování a distribuci konopí s cílem zisku. V roce 2019 byly patrné posuny ve výrobě metamfetaminu do sousedních států a zvýšené zapojení občanů ČR do pěstování konopí. Balkánské skupiny se intenzivně zapojovaly do obchodu s konopím, zejména na jihu Moravy. Období 2020 až 2022 bylo ovlivněno pandemií COVID-19, která však nezpůsobila zásadní změny v trendech produkce a distribuce drog. Obchod s metamfetaminem se více stáhl do ústraní a kyberprostoru, zatímco pěstování a distribuce konopí pokračovaly s menšími změnami. Nárůst případů pašování drog v roce 2021 souvisel s pandemickou situací a významnou roli hrálo pašování přes poštovní přepravu a Darknet. V roce 2022 pokračoval trend přesunu výroby metamfetaminu do zahraničí a rozšiřovala se nabídka konopných produktů s nižším obsahem THC a nových psychoaktivních látek [40].

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství metamfetaminu je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,2787, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 27,87 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,4467, což znamená, že tento model vysvětluje 44,67 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěného množství metamfetaminu pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -10150021,424634 + 10070,22902 \times X - 2,497736159 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství varen je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,3193, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 31,93 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,3707, což znamená, že tento model vysvětluje 37,06 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěného množství varen pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = -852496,9919 + 846,5301906 \times X - 0,210125372 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství sušiny konopí je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,2181, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 21,81 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,2221, což znamená, že tento model vysvětluje 22,21 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěného množství sušiny konopí pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 1169068,658 - 1164,293419 \times X + 0,289905145 \times X^2$$

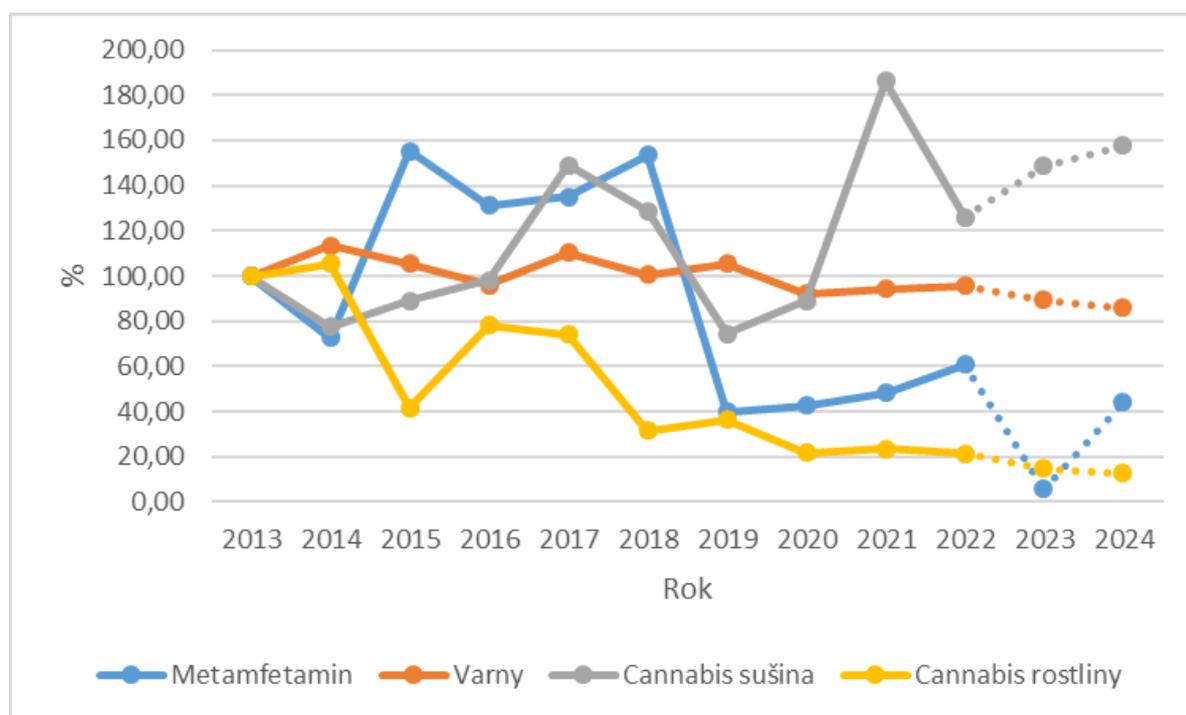
Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství konopných rostlin je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,7476, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 76,46 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,7663, což znamená, že tento model vysvětluje až 76,63 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u nezletilých pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 2411800,491 - 2381,433219 \times X + 0,587864755 \times X^2$$

V roce 2023 predikce předpokládá, že počet zajištěného množství metamfetaminu klesne na extrémní hodnotu 5,78 % oproti vývoji za sledované desetiletí. Využití kvadratické funkce může naznačovat, že trend zajištěného množství metamfetaminu není lineární, ale má vrchol nebo minimum v určitém bodě v čase. To znamená, že data naznačují, že množství

metamfetaminu po dosažení jistého maxima (nebo minima) začne opět klesat (nebo stoupat) v parabolickém vzoru. Pro množství zajištěných varen se odhaduje pokles na 89,4 %. U zajištěné sušiny konopí je očekáváno výraznější zvýšení na 148,29 % a u zajištěných konopných rostlin je predikován pokles na 14,65 %. V roce 2024 se predikuje, že množství zajištěného metamfetaminu by mělo dosáhnout 43,89 %, množství zajištěných varen by mělo klesnout na 85,56 %, množství u zajištěné sušiny konopí by se mělo zvýšit na 157,24 % a množství zajištěných konopných rostlin by mělo dále klesnout na 12,3 %. Vývoj od výchozího bazického roku 2013 je graficky znázorněn v grafu číslo 4.

Graf 4 - Vývoj a predikce (Bi) zajištěného množství metamfetaminu, varen a konopí za období 2013 – 2024 (v %)



Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

4.4 Přehled zajištěného kokainu a heroínu

V České republice, stejně jako v mnoha jiných zemích, je užívání heroínu a kokainu vážným veřejným, zdravotním a sociálním problémem. Přestože užívání heroínu není v České republice tak rozšířené, jeho přítomnost vyvolává znepokojení kvůli vysokému riziku závislosti a možnosti předávkování, což může vést k vážným zdravotním komplikacím a často i k fatálním následkům. Heroin je spojen s řadou negativních zdravotních problémů, včetně přenosu infekčních onemocnění jako HIV a hepatitida C,

zejména u uživatelů, kteří drogu aplikují injekční cestou. Kokain v poslední době zažívá v České republice rostoucí popularitu, zejména ve městech a mezi některými sociálními skupinami. Kokain je do Evropy pašován především námořní lodní dopravou v přepravních kontejnerech a směřuje do velkých námořních přístavů jako Antverpy, Hamburk, Rotterdam, Marseille a Janov. V České republice se zvyšuje poptávka po kokainu, což je důsledkem rostoucí kupní síly obyvatelstva [40]. Vývoj zajištěného množství heroinu a kokainu je prezentován v tabulce číslo 4. Tato tabulka poskytuje podrobný přehled o fluktuacích v množství zajištěného heroinu a kokainu v České republice.

Tabulka 4 - Přehled a predikce zajištěného množství kokainu a heroinu za období 2013 – 2024

Rok	Heroin		Kokain	
	Množství (g)	Bi (%)	Počet	Bi (%)
2013	5045	100,00	35788	100
2014	156810	3108,23	5406	15,11
2015	1585	31,42	12386	336,39
2016	19334	383,23	39637	110,76
2017	19084	378,28	27376	76,49
2018	1340	26,56	24189	67,59
2019	8838	175,18	187102	522,81
2020	286	5,67	2642	7,38
2021	107199	2124,86	180660	504,81
2022	102	2,02	1194635	3338,09
2023	-	983,43	-	3150,34
2024	-	1281,79	-	4201,91

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní výpočty

V tabulce číslo 4 byl zaznamenán vývoj v oblasti zajištěných množství heroinu a kokainu mezi lety 2013 až 2022, přičemž rok 2013 byl stanoven jako výchozí bazický rok. V roce 2014 bylo zajištěno množství heroinu, které dosáhlo 3108,23 % oproti referenčnímu roku 2013, což představovalo nárůst o 3008,23 %. U kokainu naopak došlo k poklesu, kdy počet případů klesl na 15,11 % oproti výchozímu roku, tedy o 84,89 % méně. V roce 2015 se zajištěné množství heroinu snížilo na 31,42 % oproti roku 2013, což byl pokles o 68,58 %. Počet případů kokainu naopak výrazně vzrostl, a to o 236,39 % nad hodnotu referenčního roku. V roce 2016 bylo zajištěné množství heroinu vyšší o 283,23 % ve srovnání s rokem 2013, kdy dosáhlo 383,23 %. Počet případů kokainu se zvýšil o 10,76 % nad hodnotu výchozího roku. V roce 2017 bylo zajištěné množství heroinu na úrovni 378,28 % oproti

roku 2013, což znamenalo nárůst o 278,28 %. Počet případů kokainu se snížil na 76,49 % referenčního roku, tedy došlo k poklesu o 23,51 %. V roce 2019 zaznamenalo zajištěné množství heroínu hodnotu 175,18 % ve srovnání s rokem 2013, což představovalo nárůst o 75,18 %. Počet případů kokainu však prudce vzrostl na 522,81 % bazického roku, což bylo o 422,81 % více. Roku 2021 dosáhlo zajištěné množství heroínu 2124,86 % v porovnání s rokem 2013, což byl nárůst o 2024,86 %. Počet případů kokainu rovněž významně stoupl na 504,81 %, což bylo o 404,81 % vyšší než v bazickém roce. V posledním sledovaném roce 2022 bylo zajištěno množství heroínu pouze 2,02 % oproti roku 2013, což představovalo pokles o 97,98 %. Na druhé straně počet případů kokainu dosáhl neuvěřitelných 3338,09 %, což byl obrovský nárůst o 3238,09 % oproti referenčnímu roku.

V roce 2014 bylo v České republice zajištěno významné množství heroínu, zatímco množství zajištěného kokainu bylo nižší. Tento vývoj byl zapříčiněn posílením pašeráckých sítí z Balkánu a Turecka, které historicky dominovaly obchodu s heroínem. Tyto sítě využily dobře zavedené trasy a efektivní logistické strategie, což vedlo k vyššímu objemu zajištěného heroínu. Kokain, převážně pašovaný ze zemí Jižní Ameriky, naopak čelil přísnějším kontrolám na hlavních evropských vstupních bodech, což omezilo jeho dostupnost v ČR. V roce 2015 došlo ke zvýšení množství zajištěného kokainu, což bylo důsledkem adaptace pašeráckých sítí na změny v kontrolních opatřeních a využití nových metod pašování, jako je skrytí drog v tělesných dutinách a poštovních zásilkách. Distribuční sítě do ČR se rozšířily zejména díky aktivitám organizovaných skupin z Nigérie a západního Balkánu. V roce 2019 byl zaznamenán další nárůst množství zajištěného kokainu, což naznačuje, že ČR se stala atraktivnější pro pašeráky kokainu, kvůli zvýšené poptávce na domácím trhu a lepším distribučním kanálům. Tento rok také svědčí o zlepšení efektivity pašeráckých operací a využívání letecké dopravy pro rychlejší a efektivnější přepravu. Rok 2020 přinesl celosvětovou pandemii COVID-19, která měla významný dopad na mezinárodní obchod a pašování drog, včetně kokainu a heroínu. Omezení cestování a zvýšená kontrola na hranicích vedly ke snížení množství zajištěného kokainu a heroínu v ČR. V roce 2021, navzdory pokračující pandemii, došlo ke zvýšení množství zajištěného heroínu. Tento vývoj byl výsledkem adaptace pašeráckých sítí na pandemické podmínky, včetně zvýšeného využívání online platform pro distribuci a zvýšení poštovních a přepravních zásilek jako metody pašování. V roce 2022 bylo zaznamenáno snížení množství zajištěného heroínu, zatímco množství zajištěného kokainu se zvýšilo. Tento vývoj

odrážel změnu ve spotřebitelských preferencích na drogovém trhu a účinnější pašerácké a distribuční metody kokainu ze strany organizovaných skupin, zejména kamionovou dopravou, bylo klíčovým faktorem, který umožnil pašerákům obejít kontrolní orgány EU. Severní a severovýchodní Afrika se stala významným tranzitním územím pro kokain kvůli nízké úrovni vymáhání práva, což dále usnadnilo jeho přístup do ČR. Distribuci mezi uživateli zajišťovaly skupiny z bývalé Jugoslávie a v romské komunitě se distribuce ujali samotní Romové. Tento rok tedy představoval významný posun v dynamice drogového trhu v České republice v distribuci kokainu [40].

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství heroinu je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,0227, což naznačuje, že lineární model vysvětluje pouze 2,27 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,0660, což znamená, že tento model vysvětluje také jen 6,60 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěného množství heroinu pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 119544892,445053 - 118453,8021 \times X + 29,34325758 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěného množství kokainu je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,3392, což naznačuje, že lineární model vysvětluje skoro 34 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,6305, což znamená, že tento model vysvětluje 63,05 % variability dat.

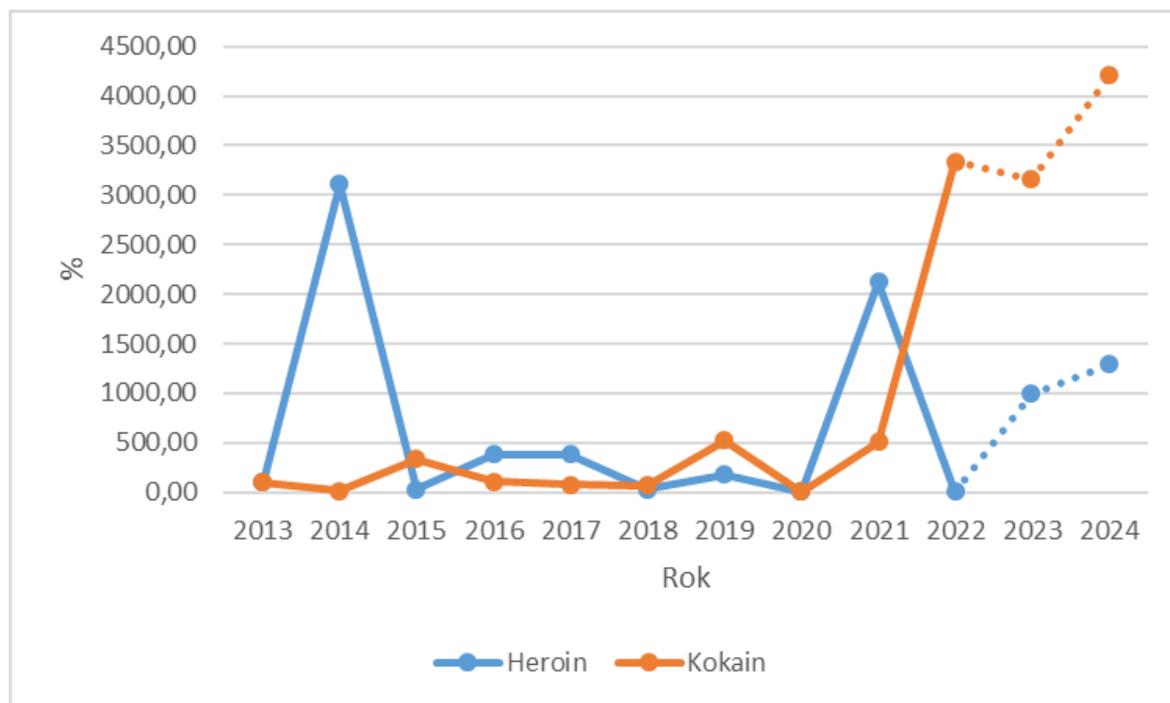
Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěného množství kokainu pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 290195498,8 - 287873,26 \times X + 71,39234848 \times X^2$$

V roce 2023 predikce předpovídá, že počet zajištěného množství heroinu stoupne na hodnotu 983,43 % oproti vývoji za sledované desetiletí. Pro množství. U zajištěného množství kokainu je očekáváno snížení na 3150,34 %. V roce 2024 se predikce naznačuje, že množství zajištěného heroinu by mělo dosáhnout 1281,79 %, a množství zajištěného

kokainu by mělo dále stoupnout na 4201,91 %. Vývoj od výchozího bazického roku 2013 je graficky znázorněn v grafu číslo 5.

Graf 5 - Přehled a predikce (Bi) zajištěného množství kokainu a heroinu za období 2013 – 2024 (v %)



Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

4.5 Tržní hodnota zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou

Diplomová práce se dále zabývá tržní hodnotou zajištěných drog, kterou provádí Národní protidrogová centrála v rámci svých finančních šetření. Tyto šetření jsou nyní standardní součástí každého trestního řízení, pokud je znám pachatel. Zajištěné majetkové hodnoty jsou pečlivě evidovány v informačních systémech Policie České republiky, což nám umožňuje přesně sledovat rozsah a vývoj obchodu s drogami. V následující tabulce číslo 5 jsou uvedeny zaokrouhlené údaje o množství a tržní hodnotě vybraných zajištěných drog a prekurzorů. Tato data ukážou finanční dopad na pachatele, ale také odhalí významnou újmu způsobenou jejich nelegální činností. Přitom je důležité si uvědomit, že hodnoty by byly mnohem vyšší, pokud by byl vykázán vývoz těchto drog do zahraničí, což je často jejich konečný cíl [41]. Vývoj tržní hodnoty zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou za období 2013 až 2022 je graficky znázorněn v grafu číslo 6.

Tabulka 5 - Tržní hodnota zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou za období 2013 – 2022 (v Kč)

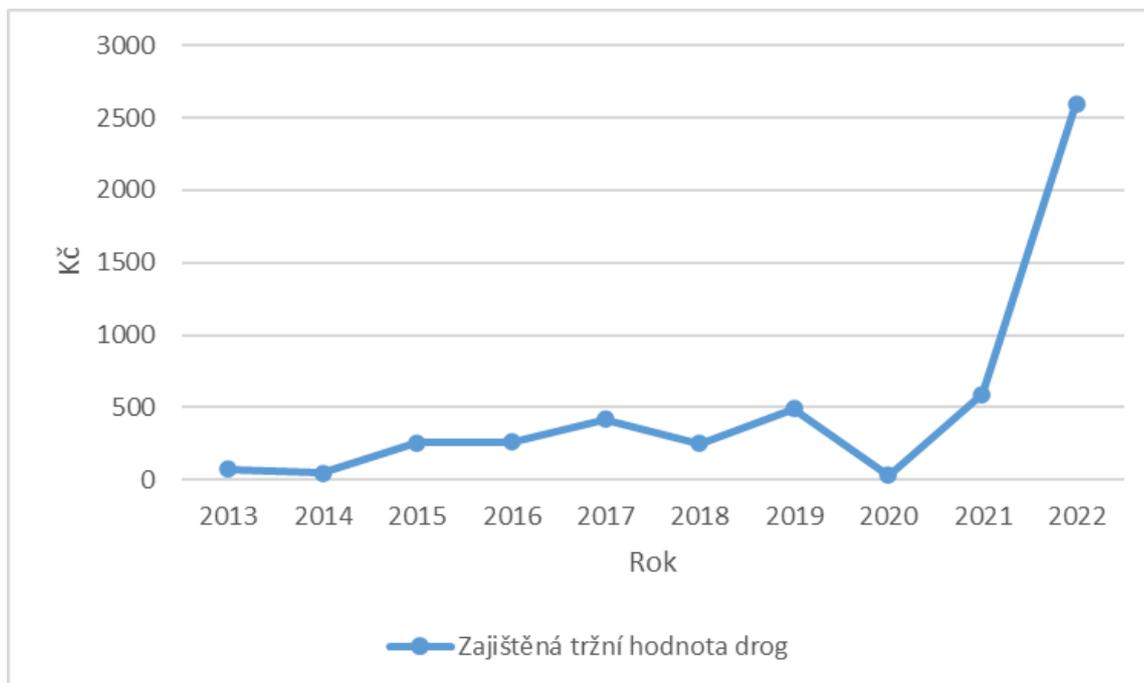
Rok	Zajištěná tržní hodnota drog	
	Hodnota (tis. v Kč)	Bi (%)
2013	70,835	100,00
2014	46,181	65,20
2015	256,160	361,63
2016	261,518	369,19
2017	417,626	589,58
2018	249,075	351,63
2019	491,584	693,99
2020	32,05	45,25
2021	591,234	834,67
2022	2596,733	3665,91
2023	-	3348,33
2024	-	4344,63

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

V tabulce číslo 5 lze pozorovat vývoj zajištěné tržní hodnoty drog v letech 2013 až 2022. Hodnota zajištěných drog v roce 2013 činí téměř 71 milionů Kč. Jedná se o komoditu, která sice nemůže být dále ekonomicky využita a pro stát představuje následné nakládání s ní jistou finanční zátěž, ale kromě skutečnosti, že se jedná o omamné či psychotropní látky, které byly tímto způsobem staženy z nelegálního trhu, se rovněž jedná o poměrně významnou finanční částku, která byla odčerpána pachatelům této trestné činnosti. V roce 2014 pak došlo k poklesu zajištěné hodnoty na 46 milionů Kč, což je o 35 % méně ve srovnání s předchozím rokem. V dalším roce však zajištěná tržní hodnota drog vzrostla na více než 256 milionů Kč, což představuje více než třinásobný nárůst oproti roku 2013. Tento vzestupný vývoj pokračoval až do roku 2017, kdy hodnota zajištěných drog dosáhla přes 417 milionů Kč, což je téměř šestnásobek hodnoty bazického roku. V roce 2014 došlo k poklesu o 34,8 % oproti bazickému roku 2013. Oproti tomu v roce 2015 došlo k výraznému nárůstu, kdy zajištěná tržní hodnota drog vzrostla o 261,63 %. V roce 2016 tento vzestup pokračoval s mírným zvýšením na 369,19 %. Následující rok, 2017, byl zaznamenán ještě prudší nárůst, kdy zajištěná tržní hodnota dosáhla 589,58 % hodnoty roku 2013. V roce 2018 však došlo k poklesu, kdy hodnota klesla na 351,63 %. V roce 2019 došlo opět k významnému nárůstu na 693,99 %. Následně v roce 2020 pandemie COVID-19 ovlivnila trh s drogami, což vedlo k poklesu na 45,25 % hodnoty roku 2013, což představuje nejnižší hodnotu ve sledovaném období. V roce 2021 však došlo k mimořádnému obratu a hodnota

vzrostla na 834,67 %. Největší změna je vidět v roce 2022, kdy zajištěná tržní hodnota zajištěných drog dramaticky vzrostla na 3665,91 % oproti bazickému roku 2013.

Graf 6 – Vývoj tržní hodnoty zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou za období 2013 – 2022 (v tis. Kč)



Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, vlastní zpracování

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v procentuálním vyjádření pomocí B_i u zajištěné tržní hodnoty drog je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,3924, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 39,24 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,6045, což znamená, že tento model vysvětluje 60,45 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci v procentuálním vyjádření u zajištěné tržní hodnoty drog pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 262178576,1 - 260126,2631 \times X + 64,5225 \times X^2$$

V roce 2023 predikce předpovídá, že zajištěná tržní hodnota drog klesne na 3348,33 %. V roce 2024 predikce naznačuje, že by zajištěná tržní hodnota drog měla dosáhnout o 4344,63 % více oproti výchozímu bazickému roku 2013.

4.6 Výdaje na protidrogovou politiku ze státního rozpočtu podle resortů

Financování státní protidrogové politiky v České republice je komplexní záležitostí, která zahrnuje více zdrojů. K jejímu financování přispívá jak státní rozpočet, prostřednictvím alokací z různých kapitol ministerstev a okresních úřadů, tak i rozpočty obcí. Důležitou roli hrají i vlastní prostředky nestátních neziskových organizací. Detailní rozpis výdajů na protidrogovou politiku podle jednotlivých resortů za období let 2013 až 2022 je prezentován v tabulce číslo 6. Tato tabulka poskytuje přehled o specifických typech výdajů spojených s realizací opatření proti drogové závislosti, což odráží rozmanitost a rozsah aktivit prováděných v rámci jednotlivých ministerstev, rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Policie ČR. Tato spolupráce různých subjektů podtrhuje multidisciplinární přístup státu k problematice drog.

Tabulka 6 - Výdaje na protidrogovou politiku ze státního rozpočtu podle resortů v letech 2013 – 2022 (v tis. Kč)

Rezort / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	k'
RVKPP	95854	93198	94987	125940	142925	188777	231090	299331	306329	295249	1,13
MŠMT	10455	11956	12196	11905	12058	19903	19366	3542	2673	4380	0,91
MO	379	448	488	468	712	763	732	666	756	743	1,08
MPSV	96444	113068	130258	185375	207230	291583	292041	344295	378700	502549	1,20
MZ	14811	23607	23118	21009	36013	43103	30071	6785	9627	6169	0,91
MS	9531	11064	11938	14911	16494	16229	13455	6784	11905	12639	1,03
MV	4653	19877	25030	0	0	0	0	19636	332	8226	1,07
GŘC	2500	0	0	0	5986	0	0	0	0	0	-
Policie ČR	0	706365	837353	903490	1030050	1210650	1159571	1185537	1298085	250859	0,89
MZV	0	3200	6380	4386	2000	0	0	0	0	0	-
Celkem	263494	1012739	1174081	1267484	1453469	1771007	1746327	1866576	2008406	1080814	-

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Výdaje spojené s protidrogovou politikou v České republice jsou monitorovány přes různé rezorty a jsou zaznamenány jako multidisciplinární položka v rozpočtech několika ministerstev a úřadů. Konkrétně se jedná o rozpočty Úřadu vlády, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva obrany, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva spravedlnosti. Od roku 2020 byly státní finanční zdroje určené pro tuto oblast centralizovány pod hlavičku Úřadu vlády s cílem optimalizovat rozdělování finančních prostředků mezi adiktologické služby a státní instituce. Protidrogová politika zahrnuje také finanční příspěvky z rozpočtových položek, které nejsou přímo vyhrazeny pro boj s drogovou závislostí. Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje z prostředků určených pro sociální služby programy cílící na uživatele návykových látek. I když Ministerstvo zahraničních věcí nevlastní specifickou rozpočtovou položku pro protidrogovou činnost, přesto se podílí na

financování mezinárodních projektů v této oblasti. Policie ČR investuje do činnosti Národní protidrogové centrály, do výdajů souvisejících s drogovou problematikou na úrovni krajských ředitelství a na nákupy testů a laboratorních analýz v souvislosti s drogami. K efektivní realizaci politiky v oblasti drog přispívá také Celní protidrogová jednotka, která je součástí Generálního ředitelství cel, ačkoliv i zde není vytvořena specifická rozpočtová položka pro tuto agendu [38].

Výdaje na protidrogovou politiku v České republice mezi lety 2013 a 2022 prokázaly významnou proměnnost, odrazující nejen měnící se potřeby v této oblasti, ale i různé úrovně zapojení jednotlivých státních institucí a rezortů. Průměrný koeficient růstu (k'), který měří změny v čase, poskytuje přehled o vývoji financí přidělených na boj proti drogové závislosti. V detailu rozpočtových změn, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky zaznamenala zvýšení financování s koeficientem růstu 1,13 %, což naznačuje pozitivní trend ve výdajích. Na druhé straně, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zdravotnictví vykazují pokles s koeficientem 0,91 %, což signalizuje přesun priorit nebo úspěchy v efektivnosti již existujících programů. Ministerstvo práce a sociálních věcí zaznamenalo značné zvýšení výdajů, jak ilustruje koeficient 1,20. Tento vzestup odráží intenzifikovanou podporu služeb na prevenci a léčbu drogové závislosti. U Ministerstva obrany a spravedlnosti byl vypočítán průměrný koeficient růstu 1,08 % a 1,03 %, což ukazuje na stabilní zájem o podporu souvisejících programů. Financování od Ministerstva vnitra svědčí o přetrvávajícím závazku k řešení problematiky drog, ačkoliv v letech 2016 až 2019 nebyli vykázány žádné výdaje na protidrogovou problematiku. Naproti tomu, výdaje od Policie ČR se snížily, což je patrné z koeficientu růstu 0,89 %, což reflektuje změny ve strategickém přístupu k problematice drog. Je však důležité si uvědomit, že některé přidělené prostředky mohou být ovlivněny vnějšími faktory a ročními rozpočtovými rozhodnutími. Například, Ministerstvo práce a sociálních věcí nevykázalo poskytnuté dotace domovům se zvláštním režimem v roce 2022, což mohlo ovlivnit celkový objem výdajů. U Policie ČR došlo od roku 2022 k omezení údajů pouze na výdaje Národní protidrogové centrály, odrážející změny v rozpočtové struktuře a ve strategii protidrogové práce. Tyto informace poskytují klíčový vhled do finančního odhodlání a priorit České republiky v boji proti drogové problematice.

Z dostupných dat o výdajích na protidrogovou politiku v České republice vyplývá, že Generální ředitelství cel od roku 2014 do roku 2017 a poté opět od roku 2018 nevykazovalo žádné výdaje na protidrogovou politiku. To naznačuje, že úloha Generálního

ředitelství cel v rámci protidrogové politiky byla přeřazena pod jiné instituce, a že financování jejich aktivit v této oblasti bylo zahrnuto do širších rozpočtových položek, takže již nejsou vedeny jako samostatná položka. Podobně, Ministerstvo zahraničních věcí od roku 2018 také neuvádí žádné specifické výdaje na protidrogovou politiku. To značí změnu ve způsobu, jakým ministerstvo přistupuje k této problematice, které se spíše zaměřuje na diplomacii a mezinárodní spolupráci, než na přímé financování protidrogových programů. Tyto nulové výdaje neznamenaají, že by rezorty nebyly zapojeny do protidrogové politiky, ale spíše indikují změnu

4.7 Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů

Financování protidrogové politiky na regionální a lokální úrovni je klíčovým aspektem celkového úsilí v České republice o řešení problematiky závislostí. Kraje a obce představují důležité partnery státních institucí a významně přispívají k pokrytí finančních nákladů spojených s poskytováním adiktologických služeb. Jejich rozpočty jsou nezbytným zdrojem pro podporu a udržení běžné činnosti těchto služeb. Způsob financování služeb pro osoby závislé nebo ohrožené závislostí je charakteristický svým vícezdrojovým přístupem. Samosprávy kontinuálně využívají dlouhodobě zavedené finanční nástroje, jako jsou jednoleté dotace získávané prostřednictvím dotačních nebo grantových řízení. Přestože Pardubický kraj využívá víceleté dotace a Hlavní město Praha kombinuje oba přístupy, většina krajů preferuje jednoleté dotace doplněné o individuální dotace na základě přímých žádostí od poskytovatelů služeb. Města a obce se v problematice financování protidrogové politiky řídí různorodými přístupy, které reflektují jak velikost samosprávy, tak specifické potřeby jejich regionů. Větší města obvykle disponují vlastními dotačními tituly a grantovými řízeními pro financování adiktologických služeb, zatímco menší obce často upřednostňují jednorázové příspěvky, založené na smlouvách uzavřených s poskytovateli služeb, a to buď na základě individuálních žádostí, nebo na základě specificky identifikovaných potřeb [42].

Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v letech 2013 až 2022, které jsou uvedeny v tabulce číslo 7, ukazují na vývoj a distribuci finančních prostředků. Je důležité poznamenat, že Olomoucký a Moravskoslezský kraj neposkytly údaje o výdajích z rozpočtu samospráv v roce 2019, a proto jsou za tyto kraje zahrnuty údaje za rok 2018. V roce 2022 nebyly ve výroční zprávě uvedeny výdaje jednotlivých místních rozpočtů, místo

toho byly uvedeny pouze celkové výdaje, přičemž byla zaslána žádost o poskytnutí detailních dat, na kterou nebyla obdržena žádná odpověď, žádost o poskytnutí je uvedena v příloze č. 6.

Tabulka 7- Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v letech 2013 – 2022 (v tis. Kč)

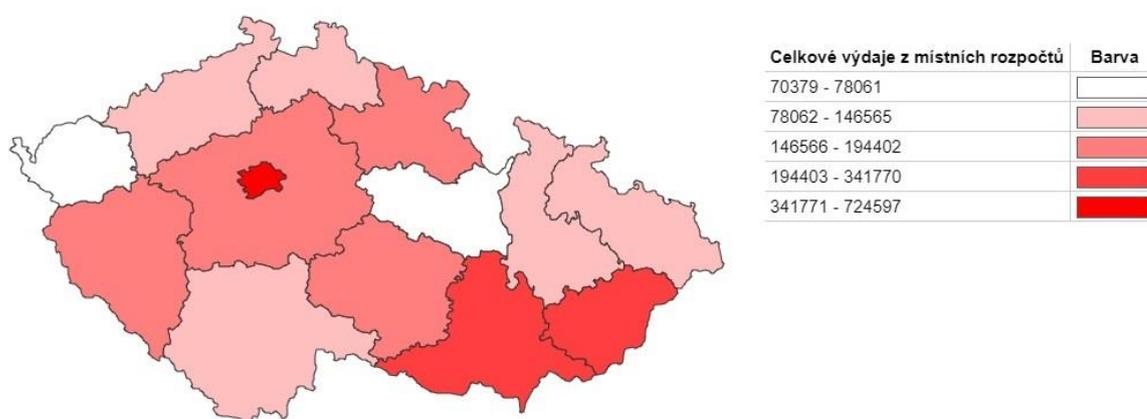
Kraj / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	k'
Praha	61938	57394	72499	63441	71948	74860	75848	124067	122602	3,96
Středočeský	6241	13316	15562	20186	22395	26093	22470	22326	25838	3,44
Jihočeský	11271	13827	14356	14162	16715	19433	12639	19390	24498	3,27
Plzeňský	12824	13183	14458	13190	17658	18345	22727	23111	23310	3,18
Karlovarský	8192	10638	4815	6597	6306	15575	1273	10243	14422	2,98
Ústecký	8394	8343	9620	14080	11787	12015	22248	28709	31369	3,51
Liberecký	11429	11246	12404	12311	13085	17870	15632	14513	16631	2,91
Královéhradecký	18929	14456	15394	16579	17667	40269	21300	24239	25569	3,00
Pardubický	9933	5421	6105	7214	8503	8089	7957	8625	8532	-2,47
Vysočina	12830	15439	17013	17274	16089	17194	22513	24239	23967	3,21
Jihomoravský	25940	27113	26744	27148	33629	37153	35082	40616	38353	3,25
Olomoucký*	12380	9907	15852	13335	17001	11359	11359	33026	15363	2,72
Zlínský	10033	10429	9774	11740	12089	13223	14547	14592	17415	3,04
Moravskoslezský*	32026	30347	33680	31496	37281	39139	39139	43258	55404	3,52
Celkem ČR	242359	241059	268276	268753	302153	350617	324733	430953	443272	-

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Financování protidrogové politiky v České republice odhalila, že kraje a obce hrály v období 2013 až 2022 významnou roli v tomto procesu. Výdaje na protidrogovou politiku byly v letech 2013 až 2022 různorodé, přičemž v některých krajích došlo k výraznému nárůstu. Hlavní město Praha například zaznamenalo nejvyšší průměrný koeficient růstu 3,96 %, což odráží výrazné zvýšení investic do protidrogové politiky. Další kraje, jako Středočeský, Jihočeský a Plzeňský, také projevily silný vývoj s koeficienty růstu nad 3 %, což ukazuje na posílení úsilí v této oblasti. Na druhé straně Pardubický kraj prokázal pokles ve financování s negativním koeficientem růstu -2,47 %. Tento pokles mohl být ovlivněn různými faktory, včetně přehodnocení efektivity stávajících programů nebo změn v rozpočtové politice kraje. Přístupy k financování se lišily v závislosti na velikosti samosprávy a specifických potřebách regionů. Větší města často využívala vlastní dotační programy a grantová řízení, zatímco menší obce dávaly přednost jednorázovým příspěvkům. Financování služeb ze strany krajů a obcí bylo obvykle realizováno prostřednictvím jednoletých dotačních nebo grantových řízení, přičemž tyto programy reflektovaly interní politiky a strategie určené pro dosahování cílů protidrogové politiky. Tento model umožnil obcím a krajům flexibilitu v řízení zdrojů a přizpůsobení podpory aktuálním potřebám. Velká města jako Praha si uchovávala autonomii v rozhodování o financování a podporovala

adiktologické služby i bez požadavku na spoluúčast. Celkové výdaje místních rozpočtů jsou vyobrazeny dle jednotlivých krajů v grafu číslo 7. Síť podpory, kterou kraje a obce poskytují, nejen že reflektuje národní cíle, ale také zohledňuje specifické potřeby a výzvy každého regionu, což je nezbytné pro udržení udržitelné a účinné podpory pro ty, kteří se potýkají s následky závislosti.

Graf 7 - Celkové výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v letech 2013 - 2022 (v tis. Kč)



Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

4.8 Srovnání výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb

V rámci celonárodního úsilí o potlačení drogové kriminality a prevenci v České republice hrají významnou roli různé kategorie výdajů z veřejných rozpočtů. V kategorii právního prosazování se investice soustředí na činnosti Národní protidrogové centrály a Policie České republiky, které se zaměřují na boj proti drogové kriminalitě. Tyto instituce podnikají kroky nejen v aktivním potlačování drogové trestné činnosti, ale také se věnují preventivním programům, které mají za cíl omezit šíření drog a minimalizovat rizika spojená s jejich užíváním. Souběžně, harm reduction intervence v České republice poskytují klíčovou oporu lidem užívajícím drogy, zejména prostřednictvím nízkoprahových služeb, jako jsou stacionární kontaktní centra a terénní programy. Tato centra a programy se zaměřují na snižování poškození zdraví uživatelů drog a nabízejí podporu v oblastech, jako je poskytování sterilního materiálu, testování na infekční nemoci, sociálně-právní poradenství a cestu k léčbě. Aby bylo možné poskytnout ucelený přehled o rozdělení finančních prostředků v rámci protidrogové politiky, jsou specifikované výdaje z místních

rozpočtů shromážděny v tabulce číslo 8. Tato tabulka nabízí klíčové informace potřebné k pochopení rozsahu a specifiky investic, které jednotlivé kraje a obce směřují do protidrogových programů. Rozdělení výdajů je podrobně kategorizováno do oblastí jako prevence, programy snižování škod (harm reduction), léčba, záchytné stanice, následná péče, domovy se zvláštním režimem, a také do sektorů koordinace, výzkumu a hodnocení efektivity opatření. Dále jsou zahrnuty výdaje na prosazování práva, což zdůrazňuje soudržný přístup k různým aspektům drogové problematiky od prevence po léčbu a právní rámec.

Tabulka 8 - Srovnání výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v letech 2013 - 2022 (v tis. Kč)

Služba / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	k'
Prevence	45605	40040	46780	57116	64167	77121	80951	81672	80582	90673	3,29
Harm reduction	174281	192111	208004	237690	247031	310074	309639	372521	409441	439354	4,00
Léčba	118531	117981	125615	137212	162274	223801	238648	280611	275773	317683	3,88
Záchytné stanice	79784	74142	80120	67065	74271	77266	86691	147357	166457	162498	3,52
Následná péče	35152	40757	59909	51335	63414	74260	85646	104389	104027	121212	3,53
Domovy se zvláštním režimem	36293	37112	38075	55764	48576	65694	39081	42145	44240	48483	2,84
Koordinace, výzkum, hodnocení	7762	38002	41866	18688	24236	25037	25918	34691	25047	9601	2,31
Prosazování práva	3086	710398	837353	903490	1044356	1218943	1166792	1188462	1303682	266935	4,00
Celkem	500494	1250543	1437722	1528360	1728325	2072196	2033366	2251848	2409249	1456439	-

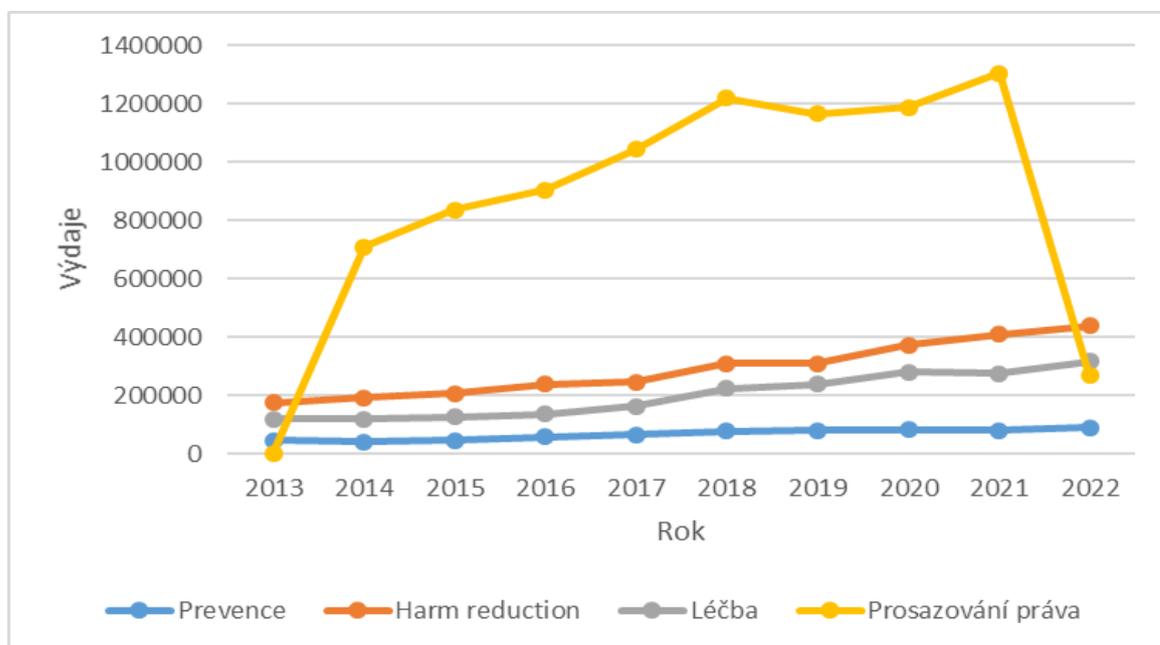
Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

V rozmezí let 2013 až 2022 pozorovat důsledný přírůstek výdajů na protidrogovou politiku, což odráží průměrný koeficient růstu (k') pro různé kategorie služeb spojených s drogovou problematikou. Prevence, s průměrným koeficientem růstu 3,29 %, spolu s prosazováním práva, jenž vykázalo koeficient 4,00, jsou oblastmi s výrazným rozpočtovým zájmem, což reflektuje stoupající investice do preventivních opatření a právních aspektů boje proti drogové kriminalitě. Služby harm reduction, které se zaměřují na snížení škod pro uživatele drog, vykazovaly nejvýraznější růst s koeficientem 4,00 %. Toto číslo svědčí o rostoucí prioritě programů, které poskytují nezbytnou podporu uživatelům. Výdaje na léčbu a následnou péči ukazují koeficienty 3,88 % a 3,53 %, což naznačuje stabilní financování těchto klíčových oblastí. Přestože oblasti jako záchytné stanice a následná péče ukázaly pozitivní dynamiku růstu, služby jako domovy se zvláštním režimem a koordinace, výzkum a hodnocení měly nižší koeficient růstu, 2,84 % a 2,31 %.

To, ale naznačuje, že potřeba diverzifikace a posílení podpory v těchto oblastech stále přetrvává.

Zejména od roku 2019 pandemie COVID-19 výrazně ovlivnila poskytování adiktologických služeb. Muselo dojít k adaptaci na změněné podmínky a mnohé služby přešly do online prostředí. Tato změna vedla k poklesu počtu osob v přímém kontaktu s těmito službami a nárůstu nepřímých kontaktů o 49,3 %. Intenzita práce zůstala vysoká a od roku 2021 bylo patrné postupné obnovení standardního poskytování služeb [43]. Výdaje na prevenci v letech 2020 a 2021 zahrnovaly také prostředky z Ministerstva vnitra a místních rozpočtů, což ukazuje na široké spektrum zdrojů a strategií využívaných v rámci státních a místních rozpočtů k podpoře drogové prevence a kriminality. Informace o výdajích krajských ředitelství policie pro rok 2022 nebyly poskytnuty, což omezuje možnost kompletního vyhodnocení v této specifické oblasti. Celkově lze konstatovat, že česká protidrogová politika se v posledním desetiletí významně zaměřila na rozvoj a posílení celé škály služeb, od prevence až po prosazování práva [38].

Graf 8 - Srovnání vybraných výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v letech 2013 – 2021 (tis. Kč)



Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

4.9 Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek

V této kapitole se autor práce zabývá přehledem výdajů Všeobecné zdravotní pojišťovny věnovaných na léčbu poruch souvisejících s užíváním návykových látek v letech 2017 – 2022. Naposledy jsou obdrženy kompletní údaje o celkových výdajích ze zdravotního pojištění věnovaných na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek v oficiálních zdravotní účtech do roku 2016. Od tohoto data poskytuje Všeobecná zdravotní pojišťovna, která pokrývá zdravotní služby pro téměř 60 % občanů České republiky, informace o výdajích pouze ve specifickém segmentu péče v oblasti závislostního chování. Podrobný rozklad těchto výdajů je zaznamenán v tabulce číslo 9, poskytující aktuální přehled pro období 2017 až 2022. Ve své diplomové práci se autor rozhodl využívat aktuální data Všeobecné zdravotní pojišťovny VZP, která jako největší zdravotní pojišťovna v ČR a zastupuje širokou populaci.

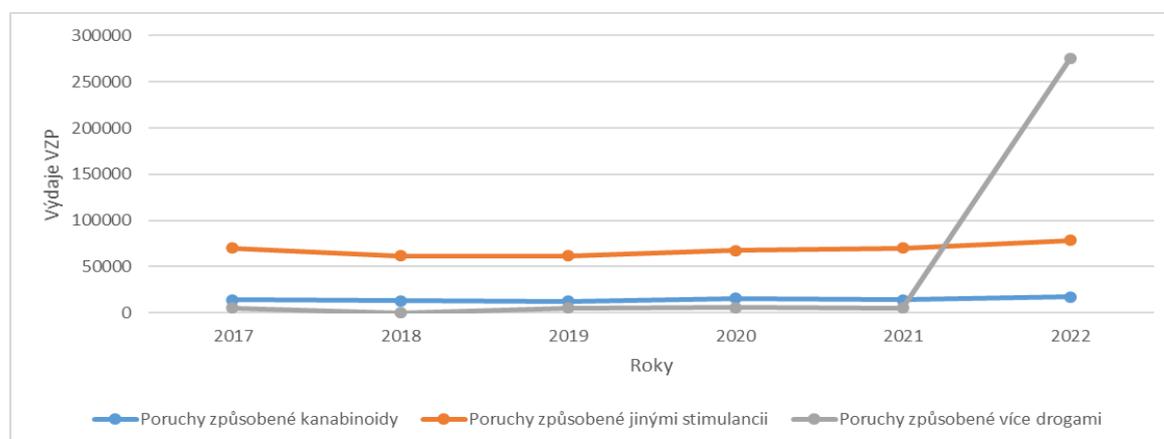
Tabulka 9 - Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek v letech 2017 – 2022 (v tis. Kč)

Poruchy / rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	k'
Poruchy způsobené opioidy	247031	27833	29371	31445	29819	31350	-11,661714
Poruchy způsobené kanabinoidy	14274	13286	12807	15705	14287	17511	5,035337
Poruchy způsobené kokainem	968	661	498	1410	968	1559	3,5835832
Poruchy způsobené jinými stimulanty	70258	61861	61758	67476	70258	78490	6,0687755
Poruchy způsobené těkavými	3693	3195	3690	3628	3693	1234	-4,7659744
Poruchy způsobené těkavými látkami							
Poruchy způsobené halucinogeny	1009	1512	1180	1138	1099	1247	2,9875514
Poruchy způsobené více drogami	5140	178	5466	5836	5140	275238	12,198439
Celkem	342373	108526	114770	126638	125264	406629	-

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Ve sledovaném období 2017 až 2022 došlo k významným proměnám ve výdajích Všeobecné zdravotní pojišťovny na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek. Vývoj dat ukazuje, že došlo k signifikantním změnám ve struktuře výdajů. Koeficient průměrného růstu ukazuje, že výdaje na léčbu poruch způsobených opioidy poklesly o 11,66 %, což signalizuje úspěch preventivních opatření a sníženou prevalenci opioidové závislosti. Naopak poruchy způsobené kanabinoidy a kokainem zaznamenaly růst o 5,04 % a 3,58 %. To odráží zvýšený zájem v užívání těchto látek a změny vnímání těchto drog v drogovém prostředí. Výdaje na léčbu poruch spojených s jinými stimulanty vzrostly o 6,07 %, které naznačující potenciální posun ve vzorcích zneužívání drog. Zvláště významný je nárůst výdajů o 12,19 % u poruch způsobených více drogami, což poukazuje na rostoucí problém polydrogové závislosti a komplexnost potřeb léčby. To poukazuje na potřebu důkladného posouzení efektivity vynakládaných prostředků a zvýšení účinnosti preventivních a terapeutických strategií. Naopak výdaje na poruchy způsobené těkavými látkami poklesly o 4,77 %. Období pandemie COVID-19 vedlo k významnému zvýšení počtu ošetřených a souvisejících výdajů, zvláště ve vztahu kanabinoidům a jiným stimulantům, což se odráží ve významném nárůstu nákladů v této kategorii. Nárůst nákladů na léčbu poruch souvisejících s kanabinoidy, jinými stimulanty a poruchy způsobené více drogami jsou zaznamenány a zobrazeny v grafu číslo 9. Z finančního hlediska na jednoho pojištěnce VZP připadají nejvyšší náklady u léčby alkoholových poruch 31 077 Kč a poruch z drog 29 631 Kč [38].

Graf 9 - Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek v letech 2017-2022 (v tis. Kč)



Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

4.10 Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými programy

Nízkoprahová centra představují klíčový prvek v rámci systému péče o osoby závislé na návykových látkách. Tyto programy jsou zásadní zejména pro jedince užívající drogy, kde fungují jako bezpečný přístav nabízející široké spektrum služeb bez nutnosti splnění přísných kritérií pro přijetí. Otevřený přístup umožňuje dosáhnout i na ty uživatele, kteří se mohou cítit odcizení od tradičních formátů zdravotní péče. Cílem těchto center je především snižování škod spojených s drogovou závislostí. Tím, že nabízejí služby jako je výměna injekčních stříkaček, distribuce preventivních materiálů a vzdělávání o rizicích spojených s užíváním, přispívají k ochraně uživatelů i širší komunity před šířením infekčních onemocnění. Nízkoprahová centra hrají zásadní roli také v oblasti prevence, kde usilují o snižování vstupu nových uživatelů do cyklu závislosti a podporují ty, kteří se rozhodnou pro cestu zotavení. V tabulce číslo 10 je poskytnut detailní přehled výdajů spojených s péčí o injekční uživatele drog. V této tabulce jsou shromážděny klíčové statistiky, a mimo jiné i podíl injekčních uživatelů drog a průměrný věk těchto osob, což umožňuje lepší porozumění demografickému rozložení této skupiny a rozsahu finančních zdrojů potřebných pro jejich podporu a léčbu.

Tabulka 10 - Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými programy v letech 2013–2022

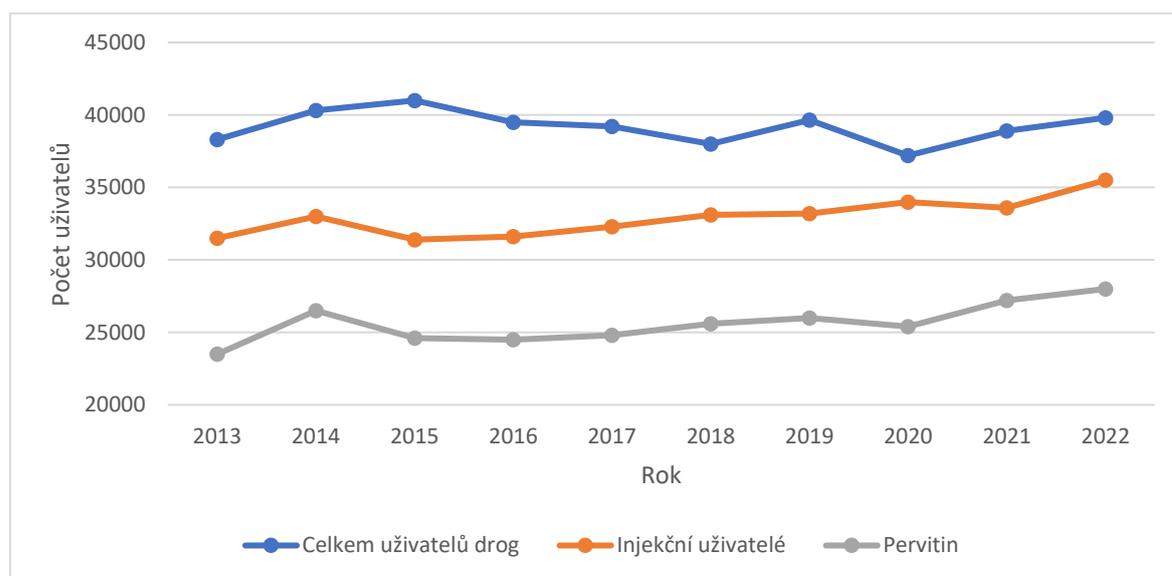
Primární droga / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	k'
Pervitin	23500	26500	24600	24500	24800	25600	26000	25400	27200	28000	2,55
Opioidy, z toho heroin	2700	2900	3400	2700	3100	3450	3400	3000	3100	3200	1,99
Opioidy, z toho buprenorfin	5500	4700	5700	5800	5500	5200	5900	5700	5400	5700	1,80
Opioidy, z toho jiné opioidy	0	0	700	1200	1700	1500	1200	1200	1600	1100	2,18
Konopné látky	1600	2500	2400	2900	2300	2100	2000	1700	1500	1700	1,67
Těpkavé látky	250	160	100	100	100	110	100	70	60	50	-1,80
Počet / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	-
Celkem uživatelů drog	38300	40300	41000	39500	39200	38000	39650	37200	38900	39800	2,25
Injekční uživatelé	31500	33000	31400	31600	32300	33100	33200	34000	33600	35500	2,51
Injekční uživatelé (v %)	82,25	81,89	76,59	80,00	82,40	87,11	83,73	91,40	86,38	89,20	-
Průměrný věk (roky)	29,30	30,40	31,30	31,40	32,20	32,60	33,40	34,30	34,90	35,90	-

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Dat z tabulky číslo 10 za období 2013–2022 odráží několik klíčových oblastí v užívání návykových látek a jejich dopadu na populaci kontaktující nízkoprahové programy v České republice. Průměrný roční růst užívání pervitinu byl 2,55 %, což je signifikantní nárůst. V roce 2022 byl zaznamenán nejvyšší počet uživatelů této drogy v celém sledovaném období, což koresponduje s rostoucím trendem a potvrzuje pervitin jako dominantní drogu mezi injekčními uživateli. V oblasti opioidů je zaznamenán rovněž stoupající vývoj, kde

zejména heroin a buprenorfin ukázaly průměrné roční růstové koeficienty 1,99 % a 1,80 %. Ostatní opioidy vykazaly výraznější průměrný růst 2,18 %, což odráží změnu v užívání a dostupnosti těchto látek. U těkavých látek došlo k poklesu s průměrným ročním koeficientem -1,80 %, což ukazuje na možné změny ve vzorcích užívání. Injekční uživatelé tvořili významnou část klientely nízkoprahových programů, přičemž jejich podíl narostl, což dokládá průměrný roční růst 2,51 %. Procentuální podíl injekčních uživatelů v roce 2022 dosáhl téměř 89 %, což poukazuje na rostoucí význam této skupiny a zvyšuje potřebu zaměření služeb právě na tyto osoby, vývoj je znázorněn v grafu číslo 10. Zvýšení průměrného věku klientů nízkoprahových programů na 35,9 let poukazuje na stárnutí uživatelské populace, což může vést ke komplikacím v důsledku dlouhodobého užívání a kombinaci s ostatními somatickými a sociálními problémy. Celkově lze říct, že nízkoprahové programy hrají důležitou roli v české společnosti tím, že poskytují nezbytné služby a podporu osobám s návykovými látkami, přičemž zvyšující se počet klientů zdůrazňuje jejich nezastupitelnou roli. Zvláštní pozornost by měla být věnována injekčním uživatelům drog, kteří často využívají výměnné programy injekčních setů, což naznačuje zvýšený výskyt injekčního užívání mezi klienty těchto programů.

Graf 10 - Struktura vývoje injekčních uživatelů a uživatelů pervitinu z celkového počtu uživatelů drog v nízkoprahových programech



Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

4.11 Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí podle skupin drog

V období let 2013 až 2022 byla smrtelná předávkování drogami pečlivě sledována a dokumentována v rámci obecného registru úmrtí, konkrétně prostřednictvím informačního systému Zemřelí. Tento registr, doplňující speciální evidence, poskytuje komplexní údaje o úmrtích spojených s návykovými látkami, včetně těch způsobených nelegálními drogami. Výběr relevantních údajů pro analýzu smrtelných předávkování se řídí kritérii Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA), která zahrnují diagnostiku příčin úmrtí nebo kombinaci příčin a mechanismů vedoucích k úmrtí. V České republice, dle platné legislativy, provádějí soudní lékaři pitvy v případě všech náhlých úmrtí, pokud není možné příčinu smrti jednoznačně určit na místě, a u všech násilných úmrtí, včetně úmrtí způsobených úrazy a otravami [38]. Detailní údaje o incidentech smrtelných předávkování drogami jsou přehledně sumarizovány v tabulce číslo 11, poskytující důležitý vhled do dynamiky a rozsahu této problematiky v rámci sledovaného desetiletí.

Tabulka 11- Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí podle skupin drog v letech 2013 - 2022

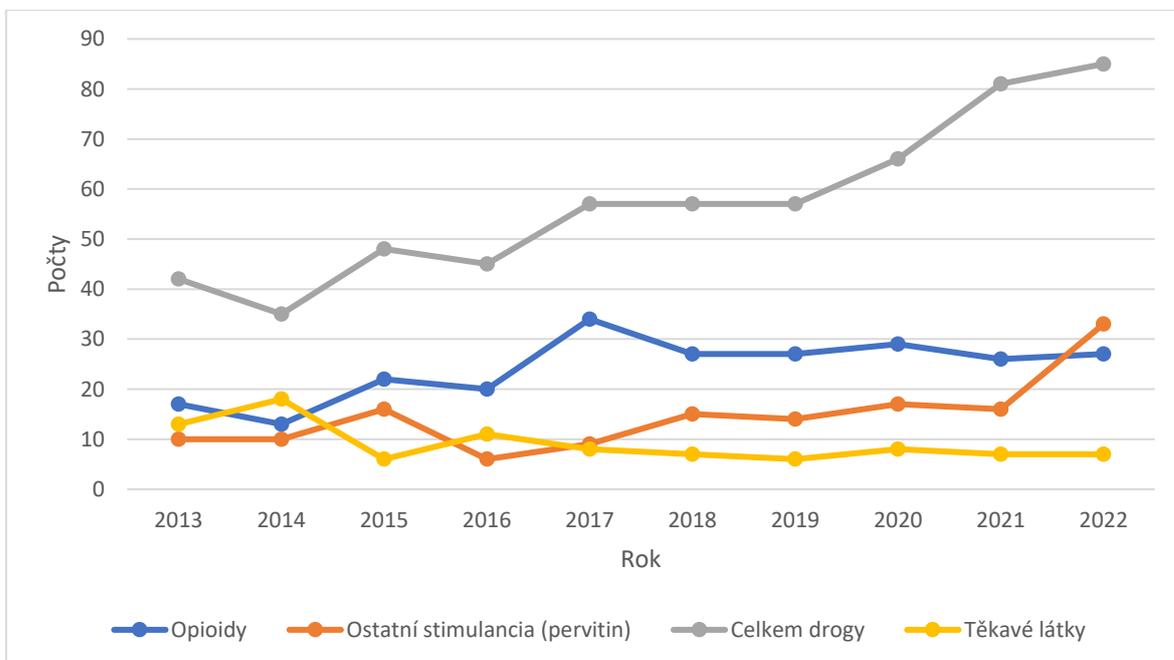
Droga / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	k'
Opioidy	17	13	22	20	34	27	27	29	26	27	1,29
z toho metadon	1	0	0	2	2	0	0	0	-2	0	-1,00
Konopné látky	3	0	0	0	0	2	0	1	2	0	-1,13
Kokain	0	0	0	1	1	1	2	3	1	3	1,13
Ostatní stimulantia (pervitin)	10	10	16	6	9	15	14	17	16	33	1,42
Halucinogeny	4	3	4	3	2	2	5	2	10	7	1,13
Drogy blíže neurčené	7	9	7	13	10	10	9	14	26	15	1,26
Celkem drogy	42	35	48	45	57	57	57	66	81	85	1,52
Celkem drogy v %	76,40	66,00	88,90	80,40	87,70	89,10	90,50	89,20	92,00	92,40	1,36
Těkavé látky	13	18	6	11	8	7	6	8	7	7	-1,22
Celkem drogy a těkavé látky	55	53	54	56	65	64	63	74	88	92	1,49

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Data o úmrtích v tabulce číslo 11 pro období 2013 až 2022 ukazují důležité vzorce ve vývoji smrtelných předávkování drogami. Při pohledu na konkrétní kategorie je zřejmý nárůst úmrtí u opioidů, kde došlo k nárůstu ze 17 úmrtí v roce 2013 na 27 úmrtí v roce 2022, což odpovídá průměrnému ročnímu růstu 1,99 %. Naproti tomu, těkavé látky vykazují pokles úmrtí z 13 úmrtí na 7 úmrtí v daném období, což naznačuje průměrný roční úbytek o 1,80 %, ukazující na změny v oblíbenosti užívání těchto látek. Výrazný nárůst je vidět u úmrtí

spojených s pervitinem, kde se počet úmrtí zvýšil z 10 úmrtí v roce 2013 na 33 úmrtí v roce 2022, představující průměrný roční růst o 2,55 %. Tento prudký nárůst je významný a reflektuje zvýšené užívání pervitinu, což vyžaduje posílení cílené intervence a podpory uživatelům. Při sledování celkového počtu úmrtí spojených s drogami, došlo k celkovému nárůstu z 42 úmrtí na 85 úmrtí, což představuje průměrný roční růst 2,25 %. Zvláště důležité je, že když se tyto údaje kombinují s úmrtími na těkavé látky, celkový počet úmrtí narůstá na 92 úmrtí v roce 2022, což značí průměrný roční růst 2,51 %. Tento rozdíl poukazuje na to, že ačkoliv se úmrtí na těkavé látky snižují, celkový počet úmrtí na drogy, včetně těch, které jsou klasifikovány jako blíže neurčené, zůstává rostoucí.

Graf 11 - Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí v letech 2013-2022 (úmrtí)



Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/>, vlastní zpracování

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v počtu celkových úmrtí na drogy je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,8899, což naznačuje, že lineární model vysvětluje skoro 89 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,9344, což znamená, že tento model vysvětluje 93,44 % variability dat.

Z tohoto důvodu byla pro predikci o celkovém počtu úmrtí na drogy pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 1809147,391 + -1798,462121 \times X + 0,446969697 \times X^2$$

Pro predikce pro roky 2023 a 2024 v počtu celkových úmrtí na drogy ve spojení s těkavými látkami je I^2 pro lineární trendovou funkci 0,8339, což naznačuje, že lineární model vysvětluje 83,39 % variability dat. Na druhou stranu, I^2 pro kvadratickou trendovou funkci je 0,9476, což znamená, že tento model vysvětluje 94,76 % variability dat. Z tohoto důvodu byla pro predikci o celkovém počtu úmrtí na drogy ve spojení s těkavými látkami pro roky 2023 a 2024 použita kvadratická trendová funkce, která má tvar:

$$y' = 2504632,423 + -2487,076515 \times X + 0,617424242 \times X^2$$

Predikce naznačují, že v roce 2023 a v roce 2024 bude pokračovat vzestupný vývoj v celkovém počtu úmrtí spojených s drogami. Konkrétně, predikce předpovídá zvýšení z 95 úmrtí v roce 2023 na 103 úmrtí v roce 2024 pouze pro drogy. Když se do těchto zahrnou i úmrtí způsobená těkavými látkami, očekává se zvýšení z 105 úmrtí na 115 úmrtí v těchto dvou letech. Tato predikce ukazuje na naléhavou potřebu zasáhnout veřejnozdravotními intervencemi, aby se tento trend nepotvrdil a byl co nejvíce minimalizován. Zvýšení celkového počtu úmrtí na drogy a těkavé látky vyžaduje proaktivní přístup ve veřejném zdravotnictví. Jedná se o znepokojující vývoj, který naznačuje, že ačkoliv se snižuje počet úmrtí výhradně z těkavých látek, zůstává celkový počet úmrtí na drogy včetně neurčených rostoucí. Je nezbytné pokračovat v posilování preventivních opatření, včetně osvěty o rizicích drogového užívání. Zároveň je třeba rozšiřovat přístup k léčebným programům a podporovat strategie harm reduction, které mají za cíl snížit škodlivé dopady drog na jedince i společnost jako celek. Významné je také průběžné sledování vývoje a adaptace veřejnozdravotních politik, aby byly reakce na drogovou problematiku co nejefektivnější.

5 Výsledky a diskuse

Strategie boje proti závislostem představuje rozsáhlý a koordinovaný soubor opatření, zahrnující prevenci, edukaci, léčbu, sociální podporu, regulace, monitorování a další iniciativy, které se provádějí na mezinárodní, státní, regionální a lokální úrovni s cílem minimalizovat negativní dopady chování vedoucího k závislosti. Od roku 2014 se v České republice začaly do protidrogové politiky začleňovat i otázky týkající se legálních a nelegálních návykových látek a různých forem závislostního chování [44].

Problematika návykových látek a nelegálního obchodování s nimi představuje celosvětově významnou sociální, zdravotní a bezpečnostní výzvu, která zasahuje do mnoha aspektů společenského života. Tato situace nejenže ohrožuje zdraví a bezpečnost lidí, ale také brzdí udržitelný rozvoj, ohrožuje demokratické instituce a oslabuje politickou stabilitu. Česká republika, si je této problematiky vědoma, a zavazuje se k aktivnímu vedení a podpoře efektivní protidrogové politiky, jak na národní, tak i mezinárodní úrovni, aby zajistila zdraví, důstojnost a bezpečnost obyvatelstva.

Česká republika funguje nejen jako cílová destinace pro dovoz nelegálních drog, ale také jako země, kde se drogy vyrábějí. Lokálně se produkuje především metamfetamin, známější pod názvem pervitin, a rovněž dochází k pěstování marihuany, a to jak pro osobní, tak komerční účely. Produkce opioidů pro vlastní spotřebu je v ČR vzácná, i když někdy dochází k sezónnímu sběru a zpracování surového opia z máku. Prodej drog přes internet, včetně veřejně přístupných webů a Darknetu, je klíčový. Distribuce drog často využívá poštovních a kurýrních služeb a transakce probíhají v kryptoměnách. Statistiky Národní protidrogové centrály odhalují počty realizací a pachatelů v rámci Policie ČR. V posledních letech byly drogy, marihuana a metamfetamin nejrozšířenějšími drogami v ČR, s rozsáhlou výrobou a distribucí jak na mezinárodní, tak národní úrovni. Aktivity pachatelů, často s vietnamskými kořeny, byly zaměřeny na uspokojení zvýšené zahraniční poptávky. Velkoobjemové laboratoře byly odhaleny převážně v příhraničních oblastech. Pandemie covid-19 měla značný dopad na běžnou činnost, omezila mobilitu lidí a přispěla k nižší úrovni kriminality. Producenti metamfetaminu se adaptovali, část produkce se přesunula za hranice Čech a online platformy a kyberprostor se staly hlavními kanály pro distribuci.

Zvyšování výdajů na protidrogovou politiku a prevenci na úrovni státního rozpočtu i místních rozpočtů představuje pozitivní vývoj, který umožňuje posílit a rozšířit opatření

zaměřená na boj proti drogové závislosti a ochranu naší společnosti. Zvýšení finančních prostředků nabízí několik možností pro vylepšení a posílení protidrogové politiky. Je však třeba mít na paměti, že snižování výdajů by mohlo mít negativní dopad na kvalitu a dostupnost služeb pro osoby závislé na drogách. Zkrácení financování v oblasti prevence, terapie a podpory by mohlo vést k nárůstu problémů spojených s drogovou závislostí a zhoršení celkové situace. Je nezbytné udržet a podporovat organizace a občanská sdružení, která poskytují důležité služby v oblasti prevence, léčby a rehabilitace. Tyto organizace jsou klíčové pro rozvoj sítě poradenských služeb, pro distribuci čistých injekčních jehel, napomáhají snižovat rizika přenosu infekčních chorob a podporují substituční léčbu. Navíc hrají významnou roli při implementaci resocializačních programů, které pomáhají lidem závislým na drogách při návratu do běžného života.

V oblasti protidrogové prevence v České republice je nezbytné uplatnit komplexní a multidisciplinární přístup, který reflektuje sociální, psychologické, ekonomické a kulturní dimenze drogové problematiky. S ohledem na dynamickou povahu drogové scény a adaptabilitu jednotlivců a skupin zúčastněných na produkci, distribuci a konzumaci drog, je zřejmé, že účinné strategie prevence musí být flexibilní a schopné reagovat na měnící se podmínky. Vzdělávání a osvěta hrají zásadní roli v prevenci drogové závislosti. Je důležité, aby vzdělávací programy byly cíleně navrženy tak, aby oslovily různé věkové a sociodemografické skupiny, přičemž zohlednily jejich specifické charakteristiky a potenciální rizika. Programy by měly být strukturovány interaktivní formou a měly by poskytovat komplexní informace o fyzických, psychologických a sociálních rizicích spojených s užíváním drog. Kromě toho by měly podporovat rozvoj sociálních a emocionálních dovedností, které jsou klíčové pro odolnost vůči tlakům vedoucím k experimentování s drogami.

Zásadním prvkem účinné protidrogové politiky by mělo být prioritní zaměření na mladé lidi, zejména na ty, kteří ještě nedosáhli plnoletosti. S ohledem na vzrůstající trend užívání drog mezi touto demografickou skupinou je klíčové, aby preventivní programy byly implementovány již na úrovni základních a středních škol. Cílem by bylo předejít experimentování s drogami mezi studenty a vytvořit prostředí, které podporuje zdravé rozhodování a odolnost vůči tlaku k užívání drog. Děti do 18 let věku představují skupinu s nejvyšším rizikem vývoje závislosti, což vyžaduje, aby byly preventivní aktivity přizpůsobeny jejich potřebám a věkovým specifikům. Vzdělávací programy by měly být

interaktivní a zahrnovat tematické přednášky, diskuse a zážitkové workshopy, které osvětlují rizika spojená s drogami a posilují schopnost dětí čelit výzvám a krizovým situacím bez uchýlení se k drogám. Rodiče hrají v procesu prevence zásadní úlohu. Je nezbytné, aby byli aktivně zapojeni do života svých dětí, podporovali jejich zájmy a koníčky. Rodiče mají vytvářet prostředí, kde se děti cítí bezpečně, nacházejí oporu a nebojí se s rodiči komunikovat o svých problémech. Absence rodičovské pozornosti a nedostatek konstruktivních aktivit může vést k situaci, kdy děti hledají uznání a přijetí ve skupinách vrstevníků, kteří mohou být nebo dokonce jsou ovlivněni drogovou komunitou.

Podpora ze strany komunity, včetně škol, rodin a sociálních skupin, je nepostradatelná pro vytváření pozitivního a podpůrného prostředí, které motivuje mladé lidi k zdravému životnímu stylu. Vzhledem k tomu, že globální události jako pandemie (Covid-19) nebo geopolitické konflikty (válka na Ukrajině) mohou zvyšovat sociální nestabilitu a stres, je zapojení komunitních center, neziskových organizací a místních autorit do procesu osvěty a poskytování podpůrných služeb klíčové pro posílení odolnosti vůči vlivům vedoucím k drogové závislosti. Celkově lze říci, že účinná protidrogová politika by měla být komplexní a zahrnovat opatření na různých úrovních společnosti, včetně rodiny, škol, médií a vládních institucí. Tímto způsobem lze snížit počet aktivních uživatelů drog a minimalizovat rizika spojená s užíváním drog, zejména u mladých lidí, kteří jsou nejzranitelnější.

V celkovém pohledu práce se uplatňuje následující stanovisko, že protidrogová politika České republiky má být postavena na vědecky podloženém přístupu, který zahrnuje prevenci rizik a snižování škod. Kdy bude zajištěno dostatečné financování pro prevenci a služby, a také pro regulaci návykových látek na základě míry jejich škodlivosti. Národní a mezinárodní politika bude i nadále podporovat multidisciplinární přístup, který respektuje lidská práva a spolupráci všech relevantních aktérů [27]. Je klíčové, aby navrhovaná opatření byla realistická a ekonomicky dosažitelná a aby přispívala k udržení a rozvoji pozitivních sociálních vztahů.

6 Závěr

Diplomová práce se zaměřila na sociální problém drogové závislosti a jeho dopadu na společnost za období od roku 2013 do roku 2022. V praktické části práce bylo provedeno sledování a porovnání časových řad, využívající veřejně dostupná data získaná od policie České republiky, z výročních zpráv o stavu ve věcech drog v České republice a ze zpráv o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky. Cílem bylo prozkoumat vývoj trestné činnosti, zahrnující počet trestných činů, pachatelů drogové trestné činnosti, množství zajištěných drog a zajištěné tržní hodnoty drog, jakož i financování protidrogové politiky v České republice. V rámci diplomové práce byla věnována pozornost financování protidrogové politiky, jejímu vlivu na účast v nízkoprahových programech a smrtelných předávkování drogami. Takto získaná data a jejich predikce či průměrný roční přírůstek poskytují pohled na situaci drogové problematiky ve sledovaném období v České republice a umožňují formulovat návrhy vedoucí ke snížení drogové závislosti a s ní spojené kriminality.

Vývoj časových řad odhalil, že v roce 2014 byl zaznamenán nárůst realizací policií České republiky o 10,71 % oproti výchozímu bazickému roku, spolu s 5,62 % zvýšením počtu pachatelů. Následující rok pokračoval v podobném vývoji, avšak v roce 2017 došlo k prudkému vzestupu realizací o 20,3 %, zatímco počet pachatelů paradoxně klesl na 98,79 %. Vrchol byl dosažen v roce 2018, kdy počet realizací překročil hodnoty z roku 2013 o 26,5 %, přestože počet pachatelů opět poklesl. Při pohledu na vývoj v letech 2017 až 2019 lze identifikovat několik faktorů ovlivňujících tento vývoj. Značnou roli hrály aktivity organizovaných skupin, zejména s vietnamskými kořeny, které byly zaměřeny na produkci a distribuci marihuany a metamfetaminu, což mělo vliv na mezinárodní postavení ČR v kontextu drogové trestné činnosti. Výroba drog se rozšířila po celém území ČR a do zahraničí, čímž se zvýšila komplexnost a rozsah drogové kriminality. Od roku 2020 došlo k poklesu v počtu realizací a pachatelů, což lze částečně přičíst dopadům pandemie covid-19, která omezila mobilitu obyvatelstva a tím i příležitosti k páčání trestných činů. Adaptace metod pachatelů, včetně přesunu části produkce drog za hranice a využívání online platform pro distribuci, ztížila práci orgánů činných v trestním řízení. Předpovědi vývoje v letech 2023 a 2024 naznačují pokračující trend snižování počtu realizací i pachatelů drogové trestné činnosti. Konkrétně se očekává, že v roce 2023 klesne počet realizací na

84,60 % a počet pachatelů na 83,73 % oproti roku 2013, zatímco v roce 2024 by měly tyto hodnoty poklesnout ještě více, na 73,09 % pro realizace a 79,60 % pro pachatele.

V období 2013 až 2019 byly zaznamenány významné změny ve struktuře pachatelů trestných činů v České republice, s různým vývojem mezi jednotlivými demografickými skupinami. U mužů byl zpozorován počáteční nárůst v roce 2014 o 4,3 %, následovaný mírnými výkyvy, které vyvrcholily v roce 2019 nárůstem na 104,34 % oproti roku 2013. U žen byl nárůst výraznější, když v roce 2014 dosáhl 13,36 %, s dalším postupným zvýšením, kdy v roce 2019 přesáhl hodnoty roku 2013 o 105,57 %. Mladiství a nezletilí představovali zvláště proměnlivou skupinu. Mladiství zaznamenali pokles v roce 2014, avšak od roku 2015 do roku 2019 došlo k výraznému nárůstu jejich zapojení do trestné činnosti, kdy v roce 2019 dosáhl 121,5 % oproti roku 2013. Naopak, nezletilí vykazovali extrémnější výkyvy, kde po výrazném poklesu v roce 2014 následovala rapidní zvýšení, která vyvrcholila v roce 2016 na 140 %, avšak do roku 2019 došlo k poklesu na 90 % oproti bazickému roku. V letech 2020 až 2022 lze sledovat pokles ve struktuře pachatelů, což bylo ovlivněno pandemií covid-19, s výraznějším dopadem na mladistvé a nezletilé. Pandemie a související opatření vedly k nižší úrovni zapojení všech skupin do drogové trestné činnosti. Předpovědi pro roky 2023 a 2024 naznačují pokračující pokles zapojení všech skupin do drogové trestné činnosti. Například pro mladistvé a nezletilé predikce naznačují pokles na 26,98 %, a na 0,69 % oproti roku 2013 v roce 2024.

Mezi lety 2013 a 2022 došlo k významným změnám v oblasti zajišťování metamfetaminu, jeho varen, sušené cannabis a rostlin cannabis v České republice. Rok 2014 se vyznačoval poklesem zajištěného množství metamfetaminu o 27,34 % oproti roku 2013, zatímco počet varen vzrostl o 13,36 %. Sušené cannabis vykázalo pokles o 22,55 %, avšak množství rostlinného cannabis zaznamenalo nárůst o 5,49 %. Rok 2015 přinesl nárůst zajištěného množství metamfetaminu o 55,29 % oproti bazickému roku, a počet varen se zvýšil o 5,38 %. Naopak, množství sušeného cannabis kleslo o 10,92 % a rostlinného cannabis pokleslo o 58,22 %. Roky 2017 a 2018 byly poznamenány dalšími nárůsty v zajištění metamfetaminu, přičemž v roce 2017 dosáhlo zajištěné množství hodnoty o 34,89 % vyšší než v roce 2013 a v roce 2018 o 53,54 %. V roce 2017 také vzrostlo množství sušeného cannabis o 48,85 %, zatímco rostlinné cannabis zaznamenalo pokles o 26,14 %. Rok 2018 pak přinesl mírné zvýšení počtu varen o 0,56 % a nárůst sušeného cannabis o 28,92 %, avšak počet rostlin klesl o 68,31 % oproti roku 2013. V roce 2021 došlo

k výraznému poklesu zajištěného množství metamfetaminu o 51,69 % a snížení počtu varen o 5,75 % ve srovnání s rokem 2013. Sušené cannabis naopak zaznamenalo nárůst o 86,10 %, ale počet rostlinného cannabis poklesl o 76,59 %. Rok 2022 ukázal na mírný nárůst zajištěného množství metamfetaminu o 39,37 % a pokles počtu varen o 4,27 %, zatímco množství sušeného cannabis bylo vyšší o 26,02 % a počet rostlinného cannabis poklesl o 78,72 % ve srovnání s rokem 2013. Predikce vývoje zajištěného množství metamfetaminu, počtu varen, sušeného a rostlinného cannabis pro roky 2023 a 2024 naznačují značné změny v porovnání s výchozím bazickým rokem 2013. Pro metamfetamin se předpovídá výrazný pokles zajištěného množství na pouhých 5,78 % v roce 2023. V roce 2024 by měl tento vývoj pokračovat s nárůstem na 43,89 % v porovnání s rokem 2013. Očekává se, že počet varen v roce 2023 dosáhne 89,4 % bazické hodnoty, což naznačuje pokles v počtu varen v porovnání s předchozími lety. Tento vývoj by měl pokračovat i v roce 2024, kdy se predikuje další snížení na 85,56 % oproti roku 2013. V oblasti sušeného cannabis se předpokládá výrazný nárůst zajištěného množství na 148,29 % v roce 2023 a na 157,24 % v roce 2024, což ukazuje na rostoucí vývoj zajišťování sušeného cannabis v porovnání s výchozím rokem. Naopak, u rostlinného cannabis se očekává pokračování poklesu, kdy v roce 2023 by množství zajištěných rostlin mělo dosáhnout pouze 14,65 %, a v roce 2024 by měl pokles pokračovat na 12,3 % v porovnání s rokem 2013.

Mezi lety 2013 a 2022 došlo ke změnám v množství zajištěného heroínu a kokainu v České republice, s významnými výkyvy v jednotlivých letech. Rok 2014 se vyznačoval výrazným nárůstem zajištěného heroínu na 3108,23 % oproti bazickému roku, zatímco množství kokainu pokleslo na 15,11 %. Následující roky ukázaly proměnlivý vývoj, kdy například v roce 2015 množství heroínu kleslo na 31,42 %, zatímco kokain zaznamenal prudký nárůst na 236,39 % oproti bazickému roku. V letech 2016 a 2017 pokračoval trend výkyvů, kde heroín dosáhl 383,23 % a 378,28 % oproti roku 2013 a kokain vykazoval mírné zvýšení a pokles. Významný byl rok 2019, kdy množství heroínu dosáhlo 175,18 % a kokainu neuvěřitelných 522,81 %. Rok 2021 byl pak pro heroín obzvláště významný s nárůstem na 2124,86 %, zatímco kokain zůstal vysoký na 504,81 %. V roce 2022 pak došlo k drastickému poklesu u heroínu na 2,02 % a naopak k obrovskému nárůstu u kokainu na 3338,09 % oproti roku 2013. Změny v množství zajištěného heroínu a kokainu byly ovlivněny různými faktory, včetně posílení pašeráckých sítí z Balkánu a Turecka pro heroín a adaptace metod pašování kokainu ze zemí Jižní Ameriky. V roce 2019 se Česká republika

stala atraktivnější pro pašeráky kokainu díky zvýšené poptávce a lepším distribučním kanálům. Pandemie COVID-19 v roce 2020 omezila obchod s drogami, ale následující roky ukázaly adaptaci pašeráckých sítí na tyto podmínky. Predikce pro roky 2023 a 2024 naznačují, že množství zajištěného heroinu v roce 2023 dosáhne 983,43 % a v roce 2024 1281,79 % oproti roku 2013, což ukazuje na potenciální nárůst. Pro kokain predikce naznačují snížení na 3150,34 % v roce 2023, ale nárůst na 4201,91 % v roce 2024, což odráží očekávané zvýšení jeho zajištění.

V období 2013 až 2022 byl zaznamenán výrazný vývoj v tržní hodnotě zajištěných drog v České republice. Počáteční hodnota v roce 2013 činila téměř 71 milionů Kč. Následující rok došlo k poklesu na 46 milionů Kč, což odráželo snížení o 35 % oproti předchozímu roku. V roce 2015 však tržní hodnota zajištěných drog prudce vzrostla na více než 256 milionů Kč, což představovalo třináásobný nárůst oproti roku 2013. Tento vzestupný vývoj pokračoval až do roku 2017, kdy hodnota dosáhla 417 milionů Kč, téměř šestinásobek hodnoty z bazického roku. V roce 2018 však nastal pokles na 351,63 % bazické hodnoty, ale následující rok byl zaznamenán další nárůst na 693,99 %. Rok 2020, ovlivněný pandemií COVID-19, přinesl pokles na 45,25 % hodnoty z roku 2013. V roce 2021 však nastal mimořádný obrat a hodnota vzrostla na 834,67 %. Nejvýraznější změna byla zaznamenána v roce 2022, kdy tržní hodnota vzrostla na 3665,91 % oproti roku 2013. Predikce naznačují, že v roce 2023 by tržní hodnota drog mohla dosáhnout 3348,33 %, což stále představuje výrazný nárůst oproti bazickému roku 2013. Pro rok 2024 pak predikce naznačuje další nárůst zajištěné tržní hodnoty drog na 4344,63 % oproti bazickému roku. Tento vývoj a predikce poukazují na významné finanční dopady spojené se zajištěním drog, nejen ve smyslu finančních prostředků odčerpaných pachatelům trestné činnosti, ale také, že dynamika tržní hodnoty zajištěných drog odráží proměnlivý vývoj v produkci, distribuci a pašování drog, a je klíčovým ukazatelem pro hodnocení efektivity protidrogových opatření.

Výdaje spojené s protidrogovou politikou v České republice jsou rozděleny mezi několik ministerstev a úřadů, zahrnující multidisciplinární přístup k této problematice. Od roku 2020 byla centralizace finančních zdrojů pod hlavičku Úřadu vlády zaměřena na optimalizaci rozdělení prostředků mezi služby a státní instituce zabývající se drogovou problematikou. Výdaje jsou evidovány i v rámci rozpočtů, které nejsou přímo určeny pro boj s drogovou závislostí, jako jsou prostředky z Ministerstva práce a sociálních věcí pro

sociální služby nebo mezinárodní projekty financované Ministerstvem zahraničních věcí. Vývoj výdajů na protidrogovou politiku mezi lety 2013 a 2022 odhalil významnou proměnnost, která reflektuje nejen měnící se potřeby v této oblasti, ale i rozdílné úrovně zapojení jednotlivých institucí. Průměrný koeficient růstu v těchto výdajích poskytl přehled o tom, jak se financování této oblasti vyvíjelo v průběhu času. Z vývoje vyplývá, že některé rezorty, jako je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, zaznamenaly zvýšení financování, zatímco jiné, jako Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zdravotnictví, vykázaly pokles v koeficientu růstu. Ministerstvo práce a sociálních věcí zaznamenalo značné zvýšení výdajů, což odráží posílenou podporu služeb zaměřených na prevenci a léčbu drogové závislosti. Policie ČR je klíčovým hráčem v boji proti drogové trestné činnosti, přestože výdaje na protidrogovou problematiku od těchto institucí vykazují snížení, což reflektuje změny ve strategickém přístupu a efektivitě vynaložených prostředků. Výdaje od Ministerstva vnitra a Generálního ředitelství cel ukazují na přeorientování nebo integraci protidrogové politiky do širších rozpočtových položek, což naznačuje změnu v organizaci a prioritizaci této agendy.

Ve financování protidrogové politiky z rozpočtů krajů a obcí bylo zjištěno, že kraje a obce hrají klíčovou roli v tomto procesu. Během sledovaného období došlo k rozmanitosti ve výdajích na protidrogovou politiku, přičemž některé kraje zaznamenaly významný nárůst výdajů. Hlavní město Praha bylo v této oblasti výrazným aktérem, s nejvyšším průměrným koeficientem růstu 3,96 %, což svědčí o značném zvýšení finančních prostředků vložených do protidrogových opatření. Další kraje, jako Středočeský, Jihočeský a Plzeňský, prokázaly také významný nárůst financování s koeficienty růstu nad 3 %, což naznačuje posílení úsilí v boji proti drogám. Naopak Pardubický kraj zaznamenal pokles ve financování s negativním koeficientem růstu -2,47 %. Tento pokles může být způsoben různými faktory, včetně přehodnocení efektivity existujících programů a změn v rozpočtové politice kraje. Různorodost přístupů k financování protidrogové politiky byla patrná i podle velikosti samosprávy a specifických potřeb regionů. Větší města často využívala vlastní dotační programy a grantová řízení, zatímco menší obce preferovaly jednorázové příspěvky. Financování služeb ze strany krajů a obcí bylo obvykle realizováno prostřednictvím jednoletých dotačních nebo grantových řízení, které odrážely interní politiky a strategie směřující k dosažení cílů protidrogové politiky.

Během období 2013 až 2022 byl pozorován konzistentní nárůst výdajů na protidrogovou politiku, což je reflektováno průměrnými koeficienty růstu různých kategorií služeb spojených s drogovou problematikou. Prevence, s průměrným koeficientem růstu 3,29 %, a prosazování práva, s koeficientem 4,00 %, vykázaly výrazný zájem a stoupající investice do těchto oblastí, což naznačuje zvýšenou snahu bojovat proti drogové kriminalitě a posilovat preventivní opatření. Služby harm reduction, které se zaměřují na snižování škod pro uživatele drog, vykázaly také růst s koeficientem 4,00 %. Tento vývoj svědčí o rostoucí prioritě programů poskytujících podporu uživatelům drog. Výdaje na léčbu a následnou péči ukazují stabilní financování těchto klíčových oblastí s koeficienty 3,88 % a 3,53 %. Přestože některé oblasti, jako jsou záchytné stanice a následná péče, vykazovaly dynamiku růstu, služby jako domovy se zvláštním režimem a koordinace, výzkum a hodnocení, měly nižší koeficient růstu, 2,84 % a 2,31 %. Zvláště od roku 2019 měla pandemie COVID-19 významný dopad na poskytování adiktologických služeb. Adaptace na nové podmínky vedla k přesunu mnoha služeb do online prostředí, což vedlo k poklesu osob v přímém kontaktu s těmito službami a nárůstu nepřímých kontaktů o 49,3 %. Nicméně od roku 2021 bylo postupně obnoveno standardní poskytování služeb. Výdaje na prevenci v letech 2020 a 2021 zahrnovaly prostředky z Ministerstva vnitra a místních rozpočtů, což ukazuje na široké spektrum zdrojů a strategií využívaných k podpoře drogové prevence a kriminality.

Data o výdajích Všeobecné zdravotní pojišťovny na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek za období 2017 až 2022 ukazují, že došlo k signifikantním změnám ve struktuře těchto výdajů. Průměrný koeficient růstu naznačuje, že výdaje na léčbu poruch způsobených opioidy klesly o 11,66 %, což signalizuje úspěch preventivních opatření a sníženou prevalenci opioidové závislosti. Naopak poruchy způsobené cannabis a kokainem zaznamenaly růst o 5,04 % a 3,58 %. Tento trend reflektuje zvýšený zájem o užívání těchto látek a změny vnímání těchto drog v drogovém prostředí. Výdaje na léčbu poruch spojených s jinými stimulanty vzrostly o 6,07 %, což naznačuje potenciální posun ve vzorcích zneužívání drog. Zvláště významný je nárůst výdajů o 12,19 % u poruch způsobených více drogami, což ukazuje na rostoucí problém polydrogové závislosti a potřebu komplexní léčby. To podtrhuje potřebu důkladného posouzení efektivity vynakládaných prostředků a zvýšení účinnosti preventivních a terapeutických strategií. V období pandemie COVID-19 došlo k významnému zvýšení počtu ošetřených a souvisejících výdajů, zejména ve vztahu k cannabis a jiným stimulantům, což se odrazilo ve významném nárůstu nákladů v této

kategorii. Z finančního hlediska na jednoho pojištěnce VZP připadají náklady u léčby poruch z drog ve výši 29 631 Kč.

Data za období 2013 až 2022 v oblasti užívání návykových látek a jejich dopadu na populaci kontaktující nízkoprahové programy v České republice odhalují několik klíčových oblastí. Průměrný roční růst užívání pervitinu byl 2,55 %, což představuje významný nárůst. V roce 2022 byl zaznamenán nejvyšší počet uživatelů této drogy v celém sledovaném období, což potvrzuje pervitin jako dominantní drogu i mezi injekčními uživateli. V oblasti opioidů byl také zaznamenán rostoucí vývoj, zejména heroin a buprenorfin vykazaly průměrné roční růstové koeficienty 1,99 % a 1,80 %. Ostatní opioidy vykazaly výraznější průměrný růst 2,18 %, což ukazuje na změnu v užívání a dostupnosti těchto látek. Naopak u těkavých látek došlo k poklesu s průměrným ročním koeficientem -1,80 %, což značí změny ve vzorcích užívání. Injekční uživatelé tvořili významnou část klientely nízkoprahových programů, jejichž podíl narostl s průměrným ročním růstem na 2,51 %. Procentuální podíl injekčních uživatelů v roce 2022 dosáhl téměř 89 %, což zdůrazňuje rostoucí význam této skupiny a potřebu zaměření služeb právě na tyto osoby. Zvýšení průměrného věku klientů nízkoprahových programů na 35,9 let poukazuje na stárnutí uživatelské populace, což vede ke komplikacím v důsledku dlouhodobého užívání a kombinaci s ostatními somatickými a sociálními problémy.

V období let 2013 až 2022 byla problematika smrtelných předávkování drogami pečlivě sledována a dokumentována v rámci obecného registru úmrtí, konkrétně prostřednictvím informačního systému Zemřelí. Data o úmrtích ukazují důležité vzorce ve vývoji smrtelných předávkování drogami. Při pohledu na konkrétní kategorie je zřejmý nárůst úmrtí u opioidů, zatímco těkavé látky vykazují pokles úmrtí. Výrazný nárůst byl u úmrtí spojených s pervitinem, což vyžaduje posílení cílené intervence a podpory uživatelům. Celkový počet úmrtí spojených s drogami, včetně těch, které jsou klasifikovány jako blíže neurčené, zůstává rostoucí. Predikce naznačují pokračující vzestupný vývoj. Tyto predikce ukazují na naléhavou potřebu zasáhnout veřejnozdravotními intervencemi, aby se tento trend nepotvrdil a byl co nejvíce minimalizován. Zvýšení celkového počtu úmrtí na drogy a těkavé látky vyžaduje proaktivní přístup ve veřejném zdravotnictví. Jedná se o znepokojující vývoj, který naznačuje, že ačkoliv se snižuje počet úmrtí výhradně z těkavých látek, zůstává celkový počet úmrtí na drogy včetně neurčených rostoucí.

Na základě poskytnutých informací a analýzy dat v diplomové práci lze konstatovat, že bylo dosaženo stanoveného cíle. Diplomová práce odhalila významné trendy a vzorce, které reflektují účinnost stávající protidrogové politiky a jejího financování. Díky zkoumání časových řad týkajících se trestných činů spojených s drogami, pachateli, zajištěnými drogami a zajištěnou tržní hodnotou drog, spolu s analýzou financování protidrogové politiky a jejího dopadu na přístupnost, účast v nízkoprahových programech a na smrtelných předávkováních, práce poukázala na faktory ovlivňující dynamiku drogové závislosti a kriminality v České republice. Predikce předpověděla možný budoucí vývoj v letech 2023 a 2024 v oblasti trestné činnosti, což dále dokládá schopnost práce poskytnout komplexní hodnocení situace a formulovat relevantní návrhy a doporučení pro snížení drogové závislosti a kriminality.

V diplomové práci byly stanoveny návrhy a doporučení pro snížení drogové problematiky a jejího dopadu na společnost. Prvním krokem by mělo být zvýšení financování preventivních programů, které cílí na mládež a jsou klíčové pro snížení počáteční konzumace drog. Dále je potřeba podpořit programy zaměřené na harm reduction, které pomáhají minimalizovat škody spojené s užíváním drog. Rovněž je nutné rozšířit a diverzifikovat nabídku léčebných možností pro závislé osoby, aby byly přístupné a odpovídaly jejich potřebám. V neposlední řadě je důležité zintenzivnit výzkum a sledování trendů v oblasti drog, aby bylo možné rychle reagovat na nové trendy v užívání drog a jejich dostupnosti. Zlepšení spolupráce mezi různými institucemi jako jsou státní rezorty, státní instituce, místní správa a samospráva, zdravotnická zařízení a sociální služby, je nezbytná pro účinný boj proti drogové kriminalitě. Přizpůsobení strategií a opatření regionálním a komunitním specifikům může pomoci řešit místní problémy efektivněji. V neposlední řadě může aktualizace legislativy a zvýšení veřejného povědomí o rizicích spojených s užíváním drog přispět k dalšímu snižování drogové závislosti a kriminality v České republice.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

- [1] BUDÍKOVÁ, Marie. *Průvodce základními statistickými metodami*. B.m.: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3243-5.
- [2] BLATNÁ, D.. *Metody statické analýzy*. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2004. ISBN 80-7265-062-9.
- [3] HINDLS, Richard a kol. *Statistika pro ekonomy*. B.m.: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [6] AMERICAN HERITAGE PUBLISHING COMPANY,. *The American Heritage Science Dictionary*. Boston, USA: Houghton Mifflin Harcourt, 2011. ISBN 978-0-547-47092-4.
- [7] KALINA, Kamil a kol.. *Drogy a drogové závislosti 1*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
- [8] WEST, Robert. *Modely závislosti*. Praha : Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2016. ISBN 978-80-7440-157-2.
- [14] KŘÍHA, Josef, METEŇKO Jozef a PETR Bohuslav. *Aktuální reflexe odhalování, dokumentování, dokazování a prevence kriminality či jiné protispolečenské činnosti*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. Studia. ISBN 978-80-7556-073-5.
- [21] ZAPLETAL, Josef a akademie České republiky POLICEJNÍ. *Prevence kriminality*. 3., přeprac. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6.
- [27] SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ. *Akční plán politiky v oblasti závislosti 2023-2025 (včetně přílohy)*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2023. ISBN 978-80-7440-319-4.
- [28] SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ,. *Souhrnná zpráva o plnění Akčního plánu realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN 978-80-7440-295-1.
- [30] HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance: teorie a praxe*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-298-4.
- [31] KALINA, Kamil a kol.. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: o.s. Filia Nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4.

- [33] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance. ISBN 978-80-247-5608-0.
- [37] VLÁDA ČR. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Praha: Úřad vlády ČR, 2023. ISBN 978-80-7440-323-1.
- [42] ČERNÍKOVÁ, Tereza a kol.. *Souhrnná zpráva o realizaci protidrogové politiky v krajích v roce 2019*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. ISBN 978-80-7440-265-4.
- [43] ČERNÍKOVÁ, Tereza a kol.. *Vyhodnocení centralizace finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na dotační programy protidrogové politiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN 978-80-7440-301-9.
- [44] ČERNÍKOVÁ, Tereza a kol. *Zaostřeno*. 1. vyd. nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN ISSN 2336-8241.

7.2 Internetové zdroje:

- [4] STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Návykové látky (drogy). *Národní zdravotnický informační portál* [online]. [vid. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykovye-latky-drogy>
- [5] DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. *Časopis Vesmír* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/1995/cislo-4/puvod-rozsireni-drog.html>
- [9] ŠUSTKOVÁ, Magdaléna. Mechanismy a léčba drogových závislostí. *Ústav farmakologie 3. LF UK* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.lf3.cuni.cz/3LF-1415-version1-dz_alkohol__tabak_1.pdf
- [10] PLOCOVÁ, Monika. Drogy a drogová závislost. *Branické sanatorium Moniky Plocové* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://monikaplocova.cz/drogy-drogova-zavislost>
- [11] HNETED.CZ. Narkomanie. *Řešíme problém se závislostí, depresí a úzkostí* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.hneted.cz/narkom/>
- [12] VLÁDA ČR. Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022. *Vláda ČR* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/zpravu-o-nelegalnich-drogach-v-ceske-republice-2022-schvalila-rada-vlady-pro-koordinaci-politiky-v-oblasti-zavislosti-201124/>
- [13] VACEK, Jakub. Drogy a jejich držení. *Policie České republiky* [online]. [vid. 2023-08-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/drzeni-drog.aspx>

- [15] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Drogy, divácké a domácí násilí, statistika kriminality. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx>
- [16] ČESKO. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [vid. 17-11-2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379>
- [17] KIŠŠOVÁ, Lucia. *Koordinace protidrogové politiky na vertikální úrovni* [online]. [vid. 2023-11-17]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Prezentace_Vertikalni_koordinace_protidrogove_politiky.pdf
- [18] ČESKO. Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [vid. 16-11-2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65>
- [19] ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Česká protidrogová politika a její koordinace* [online]. [vid. 16-11-2023] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Informacni_letak_RVKPP.pdf
- [20] JEŽKOVÁ, Monika. Protidrogová prevence. *Bezpečná Plzeň* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.bezpecnaplzen.eu/projekty/protidrogova-prevence/protidrogova-prevence-1.aspx>
- [22] ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY,. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027. *Databáze strategií* [online]. [vid. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/urad-vlady/strategie/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojnych-se-zavislostnim-chovanim-2019-2027?typ=o>
- [23] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027* [online]. [vid. 2023-08-14]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojnych-se-zavislostnim-chovanim-2019_2027-173695/
- [24] SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY,. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [online]. [vid. 2023-11-16]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/nms/politika-v-oblasti-zavislosti/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojnych-se-zavislostnim-chovanim-2019-2027/>
- [25] MINISTERSTVO VNITRA ČR,. *Kriminalita - Volby* [online]. [vid. 2023-08-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/kriminalita-146433.aspx>

- [26] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Akční plán politiky v oblasti závislosti 2023–2025 (s přílohou) [online]. [vid. 2023-11-16]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/ppov/zavislosti/strategie-a-plany/akcni-plan-politiky-v-oblasti-zavislosti-2023_2025-204260/
- [29] KŘEČEK, Stanislav. Přístupnost sociálních služeb azylové domy a noclehárny pro lidi s postižením. *Veřejný ochránce práv* [online]. [vid. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/dokument/>
- [32] BAROCH, Jiří a WENIGOVÁ, Barbora. *Mapování stavu psychiatrické péče a jejího směřování v souladu se strategickými dokumenty České republiky (a zahraničí)* [online]. [vid. 2023-10-14]. Dostupné z: https://www.cmhcd.cz/CMHCD/media/Media/Ke%20stazeni/Centrum/OZ_zkr_komplet.pdf
- [34] GAJDEČKOVÁ, Olga. *Role nestátních organizací v protidrogové politice ČR* [online]. [vid. 2023-10-14]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/download/91627/394709/file/13_Role_nestatnich_organizaci_v_protidrogove_politice_CR.pdf
- [35] SANANIM. Poslání a cíle. *Sananim* [online]. [vid. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/kacko/o-sluzbe/poslani-a-cile/>
- [36] SANANIM. Kontaktní centrum. *Sananim* [online]. [vid. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://www.sananim.cz/sluzby-a-zarizeni/kacko/>
- [38] ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Zprávy o situaci. *drogy.info* [online]. [vid. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/>
- [39] TULINSKÁ, Hana. Darkweb a Tor. *Muni kisk onlife Masarykova univerzita* [online]. [vid. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/onlife/temata/vyhledavani-na-internetu/darkweb-a-tor>
- [40] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Statistika kriminality - dokumenty. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [vid. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>
- [41] NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR. Výroční zprávy (Annual reports, Jahresbericht) - Policie České republiky. *policie.cz* [online]. [vid. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>
- [45] HÁLA, Rudolf. *DROGOVÁ ZÁVISLOST* [online]. [vid. 2023-11-19]. Dostupné z: <https://www.pharmanews.cz/clanek/drogova-zavislost/>
- [46] SUBSTITUCNI-LECBA.CZ. Rozdělení drog. <https://www.substitucni-lecba.cz/> [online]. [vid. 2023-07-30]. Dostupné z: <https://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

- [47] DRUGS.IE. *Informace a podpora pro oblast drog a alkoholu v češtině* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.drugs.ie/cz/pochopeni_drog/typy_drog/
- [48] SUBSTITUCNI-LECBA.CZ. *Jak jsou drogy užívány* [online]. [vid. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.substitutni-lecba.cz/jak-jsou-drogy-uzivany>
- [49] ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [vid. 19-11-2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1- Schéma protidrogové politiky v České republice	21
---	----

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Vývoj a predikce drogové trestné činnosti v ČR za období 2013 – 2024	32
Tabulka 2 - Vývoj a predikce drogové trestné činnosti ve struktuře pachatelů podle pohlaví a věku za období 2013 – 2024 (v %)	36
Tabulka 3 - Přehled a predikce zajištěného množství metamfetaminu, varen a konopí za období 2013 – 2024	40
Tabulka 4 - Přehled a predikce zajištěného množství kokainu a heroinu za období 2013 – 2024	45
Tabulka 5 - Tržní hodnota zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou za období 2013 – 2022 (v Kč)	49
Tabulka 6 - Výdaje na protidrogovou politiku ze státního rozpočtu podle resortů v letech 2013 – 2022 (v tis. Kč)	51
Tabulka 7- Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v letech 2013 – 2022 (v tis. Kč).....	54
Tabulka 8 - Srovnání výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v letech 2013 - 2022 (v tis. Kč)	56
Tabulka 9 - Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek v letech 2017 – 2022 (v tis. Kč)	58
Tabulka 10 - Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými programy v letech 2013–2022	60
Tabulka 11- Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí podle skupin drog v letech 2013 - 2022.....	62

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Stav plnění akčního plánu na období 2019-2021 k 31.12.2021	27
Graf 2 – Vývoj a predikce (Bi) drogové trestné činnosti v ČR za období 2013 – 2024 (v %)	35
Graf 3 - Vývoj a predikce (Bi) drogové trestné činnosti ve struktuře pachatelů podle pohlaví a věku za období 2013 – 2024 (v %)	39
Graf 4 - Vývoj a predikce (Bi) zajištěného množství metamfetaminu, varen a konopí za období 2013 – 2024 (v %).....	44
Graf 5 - Přehled a predikce (Bi) zajištěného množství kokainu a heroinu za období 2013 – 2024 (v %).....	48
Graf 6 – Vývoj tržní hodnoty zajištěných drog Národní protidrogovou centrálou za období 2013 – 2022 (v tis. Kč).....	50
Graf 7 - Celkové výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v letech 2013 - 2022 (v tis. Kč).....	55
Graf 8 - Srovnání vybraných výdajů z veřejných rozpočtů podle kategorií služeb v letech 2013 – 2021 (tis. Kč).....	57
Graf 9 - Výdaje VZP na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek v letech 2017-2022 (v tis. Kč).....	59
Graf 10 - Struktura vývoje injekčních uživatelů a uživatelů pervitinu z celkového počtu uživatelů drog v nízkoprahových programech.....	61
Graf 11 - Smrtelná předávkování drogami v obecném registru úmrtí v letech 2013-2022 (úmrtí)	63

8.4 Seznam použitých zkratk

A.N.O. - Asociace nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí
APSS - Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR
Č. - číslo

ČAA - Česká asociace adiktologů
ČR – Česká republika
ESPAD - European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs
HIV - Human Immunodeficiency Virus
MO - Ministerstvo obrany

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

MS - Ministerstvo spravedlnosti

MV - Ministerstvo vnitra

Tis. – tisíce

Mil. – miliony

Kč – koruna česká

MZ - Ministerstvo zdravotnictví

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NNO – Nevládní neziskové organizace

NOZ - Nový občanský zákoník

NPC – Národní protidrogová centrála

OSN – Organizace spojených národů

PČR – Policie České republiky

RVKPP - Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

RVKPP - Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

SNN - České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

Viz. – vizte

VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna

Přílohy

Příloha č. 1 – Rozdělení návykových látek

Příloha č. 2 – Teorie závislosti na úrovni jednotlivce a skupiny

Příloha č. 3 - Charakteristika vybraných drog a jejich užívání

Příloha č. 4 - Příklady služeb sociální prevence

Příloha č. 5 - Výpočet predikce pomocí kvadratické trendové funkce v MS Excel

Příloha č. 6 - Žádost o poskytnutí dat drogy-info.cz

Příloha č. 1 – Rozdělení návykových látek

Za legální drogy se obecně považují látky, jejichž užívání, výroba a držení jsou povoleny zákonem a jsou spotřebitelům běžně dostupné prostřednictvím legálních prodejních kanálů. Mezi legální drogy patří alkohol a tabákové výrobky, jako jsou cigarety. Tyto látky jsou tradičně součástí kultur mnoha společností a jejich konzumace je široce akceptována. Nicméně, i přesto, že jsou legální, tyto látky mohou způsobovat závislost a přinášet rizika pro zdraví. Na druhé straně jsou nelegální drogy ty, které jsou zakázány zákonem, a to jak co se týče jejich výroby, distribuce, tak i užívání. Mezi nelegální drogy patří například marihuana, kokain, heroin a další opiáty. Důvodem, proč jsou tyto látky zakázány, je snaha omezit jejich potenciální negativní dopady na společnost, jako je závislost, zločinnost a zdravotní rizika [45]

Měkké drogy jsou obecně považovány za látky, které mají méně závažné účinky než tvrdé drogy. Patří sem látky, které zpravidla nevyvolávají okamžitou silnou závislost a poškození zdraví či sociálního prostředí jsou obvykle méně viditelné než u tvrdých drog. Mezi měkké drogy jsou řazeny tabák, konopné drogy a také kofein. Tvrdé drogy jsou psychoaktivní látky, které mají silné a rychlé účinky na centrální nervový systém. Užívání těchto drog je obvykle spojeno s okamžitým pocitem euforie a intenzivním působením na mozek. Mezi tvrdé drogy patří Heroin, Pervitin, Kokain či Alnagon (Fentanil) [46]

Příloha č. 2 – Teorie závislosti na úrovni jednotlivce a skupiny

Teorie na úrovni jednotlivce

- Teorie automatických procesů: Tato teorie zdůrazňuje, že závislost může být způsobena automatizovanými a nevědomými procesy v mozku, které podporují nepřetržité užívání látky.
- Teorie učení: Tato teorie se zaměřuje na učení se návyků a vzorců chování spojených se závislostí, které se vyvíjejí prostřednictvím pozitivních odměn nebo negativního zesměšňování.
- Teorie pudů: Závislost je považována za zápas mezi vrozenými biologickými pudy a sebekontrolou, kdy pudy mohou dominovat a vést k užívání látky.
- Teorie inhibiční dysfunkce: Tato teorie se zabývá problémy v regulaci a inhibici chování u osob s náchylností k závislosti.
- Imitační teorie: Závislost může být naučena nebo napodobena prostřednictvím pozorování a modelování chování jiných lidí.
- Teorie reflexivní volby: Závislost je vnímána jako výsledek zvážení prospěchu a rizik spojených s užíváním látky.
- Teorie „racionální“ volby: Lidé si vybírají užívání látky na základě svých osobních preferencí a hodnot.
- Teorie „neobjektivní“ volby: Závislost je vnímána jako projev omezených možností volby a chudých životních podmínek.
- Teorie usilování o dosažení určitého cíle: Závislost je chápána jako prostředek k dosažení cílů nebo zmírnění nepříjemných emocí.
- Teorie pozitivní odměny: Závislost je podporována přítomností pozitivních pocitů nebo odměn spojených s užíváním látky.
- Teorie získané potřeby: Závislost je vnímána jako výsledek snahy uspokojit určité potřeby nebo touhy.
- Teorie preexistující potřeby: Závislost je spojena s předem existujícími potřebami nebo zranitelnostmi jedince.
- Integrativní teorie: Kombinuje různé aspekty a teorie závislosti a snaží se poskytnout komplexní pohled na závislost jako multifaktoriální jev.
- Autoregulační teorie: Závislost je chápána jako způsob, jakým jedinec reguluje své vnitřní stavy a emoce.

- Širší integrativní teorie: Tato teorie zahrnuje nejen faktory na individuální úrovni, ale i sociální, kulturní a environmentální aspekty závislosti.
- Teorie procesu změny: Zkoumá procesy, které vedou k rozvoji závislosti a také k překonání závislosti.
- Biologické teorie: Zaměřují se na biologické mechanismy a neurobiologii závislosti.

Teorie na úrovni populace/skupiny:

- Teorie sociálních sítí: Závislost je chápána jako výsledek sociálních vazeb a interakcí v rámci sociálních sítí.
- Ekonomické modely: Zkoumají ekonomické faktory ovlivňující závislost, včetně cen a dostupnosti drog.
- Komunikační/marketingové teorie: Studují, jak komunikace a marketingové strategie ovlivňují vnímání a užívání drog.
- Modely organizačních systémů: Zkoumají vliv organizačních struktur a systémů na výskyt a řízení závislosti ve společnosti [8].

Příloha č. 3 - Charakteristika vybraných drog a jejich užívání

Charakteristika vybraných drog

- Konopí: hovorově nazýváno tráva, ganja, seno nebo hulení. Nejběžnější formy zahrnují pryskyřici, listy a stébla. Užívá se kouřením v jointech nebo může být i zkonsumováno. Účinky zahrnují relaxaci, zpomalení času a zvýšené vnímání barev a zvuků. Vedlejší účinky mohou zahrnovat ztrátu paměti, koncentrace a únavu. Rizika zahrnují potenciál pro vznik závislosti, vliv na fyzické zdraví a mentální poruchy.
- Extáze: hovorově známá jako éčko, koule, pilule nebo koláč. Vyrábí se v tabletách a může obsahovat různé látky. Účinky zahrnují zvýšenou bdělost, pocit souladu s okolím a intenzivní vnímání zvuků a barev. Vedlejší účinky mohou zahrnovat zvýšenou tělesnou teplotu, srdeční tep a třes. Rizika spojená s extází zahrnují možnost závislosti, mentální problémy a potenciální nebezpečí předávkování.
- Heroin: hovorově známý jako hérák nebo háčko. Vyrábí se z morfinu a užívá se různými způsoby, včetně vpichů. Účinky zahrnují pocit euforie, uvolněnosti a potlačení bolesti. Vedlejší účinky zahrnují oslabení dýchání a zácpu. Rizika spojená s heroinem zahrnují vysokou závislost, riziko předávkování a škody na tělesném zdraví.
- Kokain: hovorově známý jako koks, sníh nebo koka. Jedná se o bílý prášek získaný z listů rostliny koka. Užívá se šňupáním nebo vpichem. Účinky zahrnují zvýšenou bdělost a energii. Vedlejší účinky mohou zahrnovat agresivitu, ztrátu sebekontroly a zvýšené riziko srdečních problémů. Rizika spojená s kokainem zahrnují závislost, riziko srdečního záchvatu a mentální problémy.
- Amfetaminy: skupina stimulujících drog. Užívají se různými způsoby, často ve formě prášku. Účinky zahrnují vyšší bdělost a energii. Vedlejší účinky mohou zahrnovat paniku, paranoidní stavy a halucinace. Rizika spojená s amfetaminami zahrnují riziko závislosti, duševní problémy a riziko nehod.
- Rozpouštědla: zneužívají se inhalací z výrobků běžně dostupných v domácnostech. Účinky zahrnují omámení a ztrátu kontroly. Vedlejší účinky mohou zahrnovat halucinace a zvracení. Rizika zahrnují úmrtí z předávkování, dušení a selhání srdce.
- LSD: hovorově známá jako kyselina. Dodává se v tabletách nebo na papíru. Účinky zahrnují halucinace a zkreslené vnímání reality. Vedlejší účinky mohou zahrnovat špatné halucinace a duševní problémy. Rizika spojená s LSD zahrnují riziko duševních onemocnění a nebezpečí vzniku paranoidních stavů [47].

Způsob aplikace drog

- Kouření je jedním z nejběžnějších způsobů užívání psychoaktivních látek, jako jsou marihuana, hašiš, kokain a heroin. Tyto látky mohou být kouřeny v různých formách, včetně

cigaret, čistě nebo ve směsi s tabákem, pomocí speciálních dýmek nebo vodních dýmek. Kouření umožňuje rychlý nástup účinků, protože látky se rychle dostávají do krevního oběhu skrz plicní tkáň. Avšak, stejně jako u kouření cigaret, i zde vznikají sloučeniny při spalování, které mohou negativně ovlivnit zdravé dýchací cesty a plic.

- Šňupání je oblíbeným způsobem užívání kokainu, heroinu a pervitinu. Při šňupání se droga vdechuje do nosních dírek, což umožňuje rychlé absorbování látky skrze nosní sliznici do krevního oběhu. Nicméně časté a opakované šňupání může způsobit narušení nosní přepážky a vedlejší ztrátu čichu, což může mít vážné následky na tělesné zdraví.
- Inhalace výparů je typická pro látky zahrnující organická rozpouštědla, jako je toluen. Inhalace par může vést k rychlému vstřebání látek do krevního oběhu přes dýchací cesty. Nicméně tato metoda nese rizika spojená s účinky těchto chemikálií na dýchací cesty a nervový systém.
- Injekční užívání je nejrizikovějším způsobem aplikace psychoaktivních látek. Ačkoli umožňuje rychlý a silný nástup účinku, je spojeno s vysokým rizikem infekcí, předávkování a poškození cév a žil. Navíc, uživatelé injekčních látek často vystavují své tělo nebezpečným podmínkám spojeným s používáním nečistých jehel a nesterilních pomůcek.
- Odvary a pokrmy, některé rostlinné drogy jsou zpracovávány do odvarů nebo pokrmů, jako jsou marihuanové koláčky nebo lysohlávkové pokrmy. Tyto metody mohou ovlivnit rychlost a intenzitu účinku látek na tělo. Nicméně je důležité si uvědomit, že tímto způsobem může být obtížné kontrolovat dávkování a způsob aplikace, což může zvýšit rizika spojená s užíváním.
- Vstřebávání sliznicí tato metoda zahrnuje umístění látek pod jazyk, kde se nachází cévy umožňující rychlý transport do krevního oběhu. To je často využíváno pro látky, jako je LSD. Vstřebávání sliznicí umožňuje rychlý nástup účinků a snížení rizika poškození plic či žil [48].

Příloha č. 4 - Příklady služeb sociální prevence

- Ranná péče § 54 (podpora pro děti s potřebami), což je zvláštní forma terénní služby, která poskytuje cílenou podporu dětem do 7 let věku, které jsou zdravotně postižené nebo jejichž vývoj je ohrožen kvůli nepříznivému zdravotnímu stavu. Tato služba může zahrnovat terénní intervence, ale také ambulantní péči podle potřeby.
- Telefonická krizová pomoc § 55 (pomoc v těžkých chvílích), jde o terénní službu, která je zaměřená na poskytnutí dočasné podpory lidem, kteří se nacházejí v situaci ohrožení svého zdraví nebo života, nebo kteří čelí obtížné životní situaci, kterou nemohou momentálně zvládnout sami. Tato služba je cenným způsobem, jak zvládnout krizové situace. Telefonická krizová pomoc zahrnuje poskytování akutní pomoci prostřednictvím telefonních hovorů a zároveň nabízí právní a osobní asistenci, což umožňuje jednotlivcům získat potřebnou pomoc a podporu.
- Azylové domy § 57 (bezpečné útočiště v čase nouze) popisuje koncept "Azylových domů", které nabízejí pobytové služby lidem v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Tyto domy poskytují krátkodobý pobyt a zahrnují základní služby, jako je stravování, ubytování a právní podpora. Tato opatření jsou klíčová pro zachování důstojnosti a bezpečí těch, kteří se ocitli bez střechy nad hlavou.
- Domy na půl cesty § 58 (pomoc pro mladé v přechodných obdobích), což je pro mladé jedince, kteří opouštějí ústavy nebo zařízení pro péči o děti, může být těžké získat stabilitu a začlenit se do společnosti. § 58 definuje "domy na půl cesty", které nabízejí pobytové služby pro osoby do 26 let věku v podobných situacích. Tyto domy zahrnují ubytování, terapeutické aktivity a asistenci při uplatňování práv a osobních záležitostech, což je zásadní pro upevnění mladých jedinců v novém životním etapě.
- Kontaktní centra § 59 (podpora proti závislostem), což je pro lidi ohrožené závislostí na návykových látkách, kteří potřebují zvláštní péči. § 59 popisuje "kontaktní centra", která poskytují nízkoprahové služby zaměřené na snižování rizik spojených se zneužíváním těchto látek. Tyto centra nabízejí sociální terapii, právní podporu a také možnosti osobní hygieny, aby pomohla jedincům překonat závislosti.
- Krizová pomoc § 60 (rychlá podpora v nejistých dobách) většinou jde o situace, kdy se lidé ocitnou v ohrožení svého zdraví nebo života, tyto situace mohou být nesmírně náročné. § 60 popisuje "krizovou pomoc" jako službu, která poskytuje terénní, ambulantní nebo pobytovou podporu na přechodnou dobu pro ty, kteří se nacházejí

v takových krizových situacích. Poskytuje ubytování, stravu, terapeutické aktivity a právní podporu, což je zásadní pro rychlou pomoc v obtížných časech.

- Intervenční centra § 60a (ochrana před násilím), § 60a se zaměřuje na "Intervenční centra", která pomáhají lidem ohroženým násilným chováním. Tato zařízení nabízejí různé typy služeb, a to ambulantní, terénní nebo pobytové, dále poskytují sociální terapii, právní podporu a další asistence. Intervenční centra hrají klíčovou roli při ochraně lidí před násilím a poskytují rychlou pomoc v kritických situacích.
- Nízkoprahová denní centra § 61 (podpora pro osoby bez přístřeší), což je pro ty, kdo nemají střechu nad hlavou, nízkoprahová denní centra mohou být pro ně úlevou. § 61 popisuje, že tato centra poskytují ambulantní nebo terénní služby, které zahrnují podporu v osobní hygieně, stravování a právní asistenci. Tyto služby jsou nezbytné pro udržení základního lidského důstojnosti a pohody pro ty, kteří se ocitli v těžkých životních situacích.
- Noclehárny § 63 (bezpečí a hygiena pro osoby bez přístřeší), noclehárny s ambulantními službami jsou určeny pro osoby bez přístřeší, a to v případech, kdy potřebují využít hygienická zařízení a místo pro přenocování. Tyto služby mají klíčový význam pro udržení základní lidské důstojnosti a fyzické pohody těch, kteří nemají střechu nad hlavou.
- Služby následné péče § 64 (podpora pro osoby s chronickým duševním onemocněním a závislostmi), což jsou služby, které jsou určeny pro osoby s chronickým duševním onemocněním a závislé na návykových látkách. Tyto služby jsou poskytovány po absolvování lůžkové péče ve zdravotnickém zařízení nebo po ambulantní léčbě. Služby jsou také dostupné pro osoby, které absolvují programy abstinční léčby. Služby následné péče zahrnují širokou škálu podpor, včetně sociálně terapeutických aktivit, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při uplatňování práv a zajištění osobních záležitostí [49]

Příloha č. 5 – Výpočet predikce pomocí kvadratické trendové funkce v MS Excel

Zde je uvedena kvadratická trendová funkce drogové trestné činnosti pro počet realizací pro roky 2023 a 2024.

<i>Regresní statistika</i>									
Násobné R	0,60736								
Hodnota spolehlivosti R	0,3689								
Nastavená hodnota spolehlivosti	0,188568								
Chyba stř. hodnoty	10,66371								
Pozorování	10								
ANOVA									
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>znamnost F</i>				
Regrese	2	465,2644	232,6322	2,045753	0,199699				
Rezidua	7	796,0031	113,7147						
Celkem	9	1261,267							
	<i>Koeficienty</i>	<i>a</i>	<i>stř. hodí</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	-3734774	1888939	-1,97718	0,088549	-8201405	731857,2	-8201405	731857,2	
Soubor X 1	3702,99	1872,557	1,977505	0,088507	-724,903	8130,883	-724,903	8130,883	
Soubor X 2	-0,91784	0,464078	-1,97777	0,088472	-2,01521	0,17953	-2,01521	0,17953	

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 6 – Žádost o poskytnutí dat drogy-info.cz

Předmět: **Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v I. 2020 - 2022, v tis. Kč** [Zpět na výpis](#) [Tisknout](#)

Od: David Hojda [Zobrazit podrobnosti](#)

Komu: <drogyinfo@vlada.gov.cz> 

Datum: 22.1.2024 21:48

[nový e-mail](#) [důležité](#) [pracovní](#) [osobní](#) [odpovědi](#)

[Zobrazit zprávu jako text](#)

Dobrý den,

potřeboval bych do své diplomové práce **data výdajů na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v I. 2021**, v tis. Kč. Ve výroční zprávě z roku 2022, je uvedena pouze celková částka, potřeboval bych **výdaje za jednotlivé kraje** viz. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v r. 2019 strana 41, tabulka 1-5: Výdaje na protidrogovou politiku z místních rozpočtů v I. 2010–2019, v tis. Kč.

Děkuji Bc. David Hojda